

การศึกษาปัจจัยบางประการที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจ
ในการให้ความช่วยเหลือสตรีและเด็ก
ที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว

ปริญญานิพนธ์
ของ
ศศิธร อมรินทร์แสงเพ็ญ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว
พฤษภาคม 2545
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การศึกษาปัจจัยบางประการที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจ
ในการให้ความช่วยเหลือสตรีและเด็ก
ที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว

บทคัดย่อ
ของ
ศศิธร อมรินทร์แสงเพ็ญ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว
พฤษภาคม 2545

ศศิธร อมรินทร์แสงเพ็ญ. (2545) . การศึกษาปัจจัยบางประการที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของ
เจ้าหน้าที่ตำรวจในการให้ความช่วยเหลือสตรี และเด็กที่ประสบปัญหาความรุนแรงใน
ครอบครัว. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว) . กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม :
รองศาสตราจารย์ ดร. เมธินันท์ ภิณญชน, ดร. สุวพร เข้มแข็ง.

การศึกษาครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการ คือ
ภูมิหลังด้านความรุนแรงในครอบครัว สัมพันธภาพในครอบครัว และความเห็นอกเห็นใจ
ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการให้ความช่วยเหลือสตรีและเด็กที่ประสบ
ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว และหาคำแนะนำนักความสำคัญของปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อ
พฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการให้ความช่วยเหลือสตรีและเด็กที่ประสบปัญหา
ความรุนแรงในครอบครัว โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจ
ยศร้อยตำรวจตรี (ร.ต.ต.) ถึง พันตำรวจโท (พ.ต.ท.) ซึ่งประจำการอยู่ในสถานีตำรวจภูธร
สังกัดตำรวจภูธรจังหวัดอุดรธานี ตำรวจภูธรภาค 4 สำนักงานตำรวจแห่งชาติ จำนวน
146 นาย ซึ่งได้มาโดยการสุ่มสถานีตำรวจด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม
(Cluster Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย
แบบสอบถามภูมิหลังด้านความรุนแรงในครอบครัว แบบสอบถามสัมพันธภาพในครอบครัว
แบบสอบถามความเห็นอกเห็นใจ และแบบสอบถามพฤติกรรมการช่วยเหลือ

* ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

1. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างปัจจัยบางประการ กับพฤติกรรม
ของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการให้ความช่วยเหลือสตรีและเด็กที่ประสบปัญหาความรุนแรง
ในครอบครัวมีค่าเท่ากับ .510 ซึ่งสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. ปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการ
ให้ความช่วยเหลือสตรี และเด็กที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว อย่างมีนัยสำคัญ
ทางสถิติที่ระดับ .01 คือ สัมพันธภาพในครอบครัว และความเห็นอกเห็นใจ

A STUDY OF FACTORS RELATED TO POLICE OFFICERS' BEHAVIORS IN
HELPING ABUSED WOMEN AND CHILDREN

AN ABSTRACT
BY
SASITORN AMARINSANGPEN

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree in Guidance and Counseling Psychology
At Srinakharinwirot University
May 2002

Sasitorn Amarinsangpen. (2002) . *A Study of Factors Related to Police Officers' Behaviors in Helping Abused Women and Children*. Master Thesis, M.Ed. (Guidance and Counseling Psychology) . Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee: Assoc.Prof.Dr. Methinin Pinyuchon, Dr. Suwaporn Semheng.

The purposes of this study were to find the relationships between police officers' past experiences in family violences, family relationships and empathy and their behaviors regarding their help with abused women and children. The cluster random sampling method was used to select 146 police officers from police station in Udonthani, Provincial Police Region 4, Office of the Royal Thai Police. The instrument for collecting data was a questionnaire which examined the police officers' past experiences in family violence, family relationships and empathy.

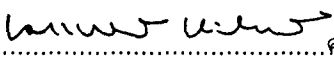
The results were as follow :

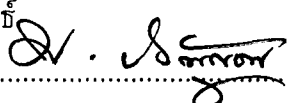
1. The multiple correlation between factors including police officers' past experiences in family violences, family relationships and empathy and police officers' behaviors in helping abused women and children was .510 and significantly correlated at the .01 level.
2. Factors which significantly related at the .01 level to police officers' behaviors in helping abused women and children were police officers' family relationships and empathy.

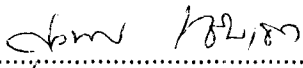
ปริญญานิพนธ์
เรื่อง
การศึกษาปัจจัยบางประการที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจ
ในการให้ความช่วยเหลือสตรีและเด็ก
ที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว

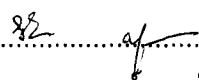
ของ
นางสาวศศิธร อมรินทร์แสงเพ็ญ

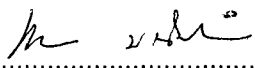
ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..........คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร. นภาพร หะวานนท์)
วันที่...8.....เดือน...พฤษภาคม...พ.ศ. 2545

คณะกรรมการสอบปริญญานิพนธ์..........ประธาน
(รองศาสตราจารย์ ดร.เมธินันท์ ภิณญชน)

..........กรรมการ
(อาจารย์ ดร.สุพร เข้มแข็ง)

..........กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นันทา สุวัทนา)

..........กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ทศพร มณีศรีขำ)

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ได้รับเงินทุนสนับสนุนการวิจัยจาก งบประมาณแผ่นดิน
ประจำปีงบประมาณ 2545

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาของ รองศาสตราจารย์ ดร. เมธิรินทร์ ภิญโญชน ประธานควบคุมปริญญานิพนธ์ และ อาจารย์ ดร. สุวพร เข้มแข็ง กรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ที่กรุณาให้คำแนะนำ ข้อเสนอแนะ ตลอดจนตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆด้วยความเมตตา

ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.คมเพชร ฉัตรสุภากุล รองศาสตราจารย์ ดร.นภาพรณ ะหวานนท์ และรองศาสตราจารย์ ดร.อารี พันธุ์มณี ที่กรุณาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ในการตรวจเครื่องมือ และขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นันทา สุรักษาและผู้ช่วยศาสตราจารย์ ทศพร มณีศรีขำที่กรุณาเป็นกรรมการแต่งตั้งเพิ่มเติมในการสอบปากเปล่าปริญญานิพนธ์ พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ในภาควิชาการแนะแนว และจิตวิทยาการศึกษาทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้แก่ผู้วิจัย

ขอกราบขอบพระคุณผู้กำกับการสถานีตำรวจภูธร และเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ประจำการอยู่ในสถานีตำรวจภูธร สังกัดตำรวจภูธรจังหวัดอุดรธานีทุกท่านที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์ และให้ความร่วมมือเป็นอย่างดียิ่งในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยในครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณบิดามารดา และญาติพี่น้องทุกท่านที่เข้าใจ ห่วงใย ตลอดจนเป็นกำลังใจแก่ผู้วิจัยเสมอมา และขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ มณฑิรา จารุเพ็ง ที่ได้กรุณาสนับสนุนผู้วิจัยในทุกๆด้านจนงานวิจัยสำเร็จลุล่วงด้วยดี

ขอขอบคุณ คุณธนาภรณ์ ทอนมณี และสมาชิกครอบครัวทอนมณีทุกท่านที่ห่วงใย เป็นกำลังใจ และให้การสนับสนุนผู้วิจัยเสมอมาจนงานวิจัยสำเร็จลุล่วงด้วยดี

ขอขอบคุณ พี่ๆ น้องๆ เพื่อนๆ สาขาวิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนวทุกคนที่ให้กำลังใจ แสดงความห่วงใย ตลอดจนให้การสนับสนุนผู้วิจัยเสมอมา และขอขอบคุณ คุณปณิดา สาคิริตขานันท์ ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการดำเนินการจัดพิมพ์เอกสาร และการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติในงานวิจัยครั้งนี้

คุณค่าและประโยชน์ทั้งหมดที่เกิดขึ้นจากงานวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณแก่บิดามารดา บุรพคณาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่านที่ได้อบรมสั่งสอน ปลูกฝังคุณความดี ตลอดจนประสิทธิ์ประสาทวิทยาการ ความรู้ให้กับผู้วิจัยมาตั้งแต่ต้นจนถึงปัจจุบัน

ศศิธร อมรินทร์แสงเพ็ญ

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ.....	1
	ภูมิหลัง.....	1
	ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	4
	ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า.....	5
	ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....	5
	การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	5
	ตัวแปรที่ศึกษา.....	6
	นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
	กรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า.....	10
	สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า.....	10
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	11
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงในครอบครัว.....	12
	ความหมายของความรุนแรงในครอบครัว.....	12
	ทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงในครอบครัว.....	14
	ประเภทของความรุนแรงในครอบครัว.....	16
	สาเหตุและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความรุนแรงในครอบครัว.....	17
	ระดับของความรุนแรงในครอบครัว.....	19
	ผลกระทบของความรุนแรงในครอบครัว.....	20
	กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงในครอบครัว.....	21
	ข้อจำกัดในทางกฎหมายต่อการคุ้มครองบุคคล	
	จากความรุนแรงในครอบครัว.....	23
	พฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการให้ความช่วยเหลือสตรี และ	
	เด็กที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว.....	27
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงในครอบครัว.....	28
	งานวิจัยในประเทศ.....	28
	งานวิจัยในต่างประเทศ.....	30
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับข้อบกพร่องกับสัมพันธภาพในครอบครัว.....	31

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2(ต่อ) ความหมายของสัมพันธภาพในครอบครัว.....	31
ลักษณะของสัมพันธภาพในครอบครัว.....	32
การสร้างสัมพันธภาพที่ดีภายในครอบครัว.....	34
พฤติกรรมที่แสดงถึงสัมพันธภาพในครอบครัว.....	35
องค์ประกอบของสัมพันธภาพในครอบครัว.....	37
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพในครอบครัว.....	39
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความเห็นอกเห็นใจ.....	40
ความหมายของความเห็นอกเห็นใจ.....	40
ขั้นตอนในการสร้างความเห็นอกเห็นใจ.....	41
ลักษณะการแสดงออกของความเห็นอกเห็นใจ.....	42
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเห็นอกเห็นใจ.....	44
งานวิจัยในประเทศ.....	44
งานวิจัยในต่างประเทศ.....	45
ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้.....	47
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	49
การกำหนดประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	49
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	51
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	61
การจัดทำและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	61
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	66
สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลผล.....	66
การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	67
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	72

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5(ต่อ) สังเขปความมุ่งหมาย สมมติฐาน และวิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	72
สรุปผลการศึกษาค้นคว้า.....	74
อภิปรายผลการศึกษาค้นคว้า.....	75
ข้อเสนอแนะ.....	77
บรรณานุกรม.....	79
ภาคผนวก.....	86
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	113

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 จำนวนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามสถานที่ตำรวจภูธรต้นสังกัด.....	50
2 จำนวน ร้อยละของปัจจัยบางประการในด้านภูมิหลังด้านความรุนแรงใน ครอบครัวของเจ้าหน้าที่ตำรวจ.....	67
3 จำนวนข้อ คะแนนเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัย บางประการด้านสัมพันธภาพในครอบครัว และความเห็นอกเห็นใจ.....	68
4 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างปัจจัยบางประการกับพฤติกรรมของ เจ้าหน้าที่ตำรวจในการให้ความช่วยเหลือสตรี และเด็กที่ประสบปัญหา ความรุนแรงในครอบครัว.....	69
5 นำหนักความสำคัญของปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อพฤติกรรมของ เจ้าหน้าที่ตำรวจในการให้ความช่วยเหลือสตรี และเด็กที่ประสบปัญหา ความรุนแรงในครอบครัว.....	70
6 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถามสัมพันธภาพในครอบครัว.....	110
7 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถามความเห็นอกเห็นใจ.....	111
8 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถามพฤติกรรมการช่วยเหลือ.....	112

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

มนุษย์นับได้ว่าเป็นทรัพยากรที่ทรงคุณค่า และมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศในด้านต่างๆ ซึ่งสถาบันเบื้องต้นที่จะช่วยผลิตทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพออกสู่สังคม สถาบันหนึ่งก็คือสถาบันครอบครัว ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้ สถาบันครอบครัวจึงเป็นสถาบันศักดิ์สิทธิ์และทรงคุณค่า เป็นแหล่งที่ให้ความอบอุ่นและปลอดภัยแก่สมาชิกของครอบครัวนั้นๆ แต่ในความเป็นจริงเรามักพบเห็นและรับทราบจากสื่อมวลชนต่างๆ อยู่เสมอว่าสตรีและเด็กได้รับความรุนแรงจากครอบครัวซึ่งพรเพ็ญ เพชรสุขศิริ (2539 : 1) ได้กล่าวถึงปัญหาความรุนแรงในครอบครัวว่าเป็นปัญหาที่มีมานานแล้วในประวัติศาสตร์มนุษยชาติ โดยเฉพาะในสังคมที่มองคุณค่าของผู้หญิงและเด็กในทางด้อยกว่าผู้ชาย เช่น ในประเทศจีน อินเดีย ประเทศที่นับถือศาสนาอิสลาม รวมทั้งในประเทศไทยด้วย ซึ่งนั้นก็แสดงให้เห็นว่าปัญหาความรุนแรงในครอบครัวนับเป็นปัญหาระดับนานาชาติทีเดียว โดยในระยะแรกนั้นความรุนแรงในครอบครัวไม่ได้อยู่ในความสนใจของนักวิชาการทั้งหลายเนื่องจากจารีตประเพณี ครอบครัวถูกมองในฐานะจุดรวมของความสงบราบรื่น ความรุนแรงในครอบครัวจึงเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้ยาก (เหมวรรณ เหมะนัค. 2533 : 10) และสังคมส่วนใหญ่ยังมีความคิดเห็นว่าปัญหาความรุนแรงในครอบครัวนั้นเป็นเรื่องภายในของแต่ละครอบครัว แต่ต่อมาในปีพ.ศ. 2527 องค์การสหประชาชาติได้มีการรับรองปัญหาเรื่องความรุนแรงในครอบครัว เนื่องจากพบว่าปัญหาความรุนแรงภายในครอบครัวเป็นปัญหาสังคมที่มีผลกระทบเป็นลูกโซ่ส่งผลต่อการพัฒนาความมั่นคงของประชาชาติ (สุดสงวน สุธีสร. 2540 : 4) เนื่องจากปัญหาที่เกิดขึ้นไม่ได้ยุติลงเพียงแค่มีสมาชิกคนใดคนหนึ่งในครอบครัวถูกทำร้ายเท่านั้น แต่ยังก่อให้เกิดผลกระทบอื่นตามมาอีกมากมาย ทั้งต่อตัวผู้ที่ถูกทำร้ายโดยตรงและต่อสมาชิกคนอื่นที่เหลือในครอบครัวด้วย ดังเช่นที่ ศิริชัย โชติรัตน์ (2538 : 58) ศึกษาพบว่านอกจากภรรยาซึ่งถูกสามีทุบตีทำร้ายแล้ว บุตรยังได้รับผลกระทบทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ เช่น บุตรบาดเจ็บไปด้วย บุตรมีความหวาดกลัวหนีออกจากบ้าน เป็นต้น ส่วนการศึกษาของ พรเพ็ญ เพชรสุขศิริ (2539 : 108) พบว่า เด็กซึ่งมาจากครอบครัวที่มีปัญหาความรุนแรงมีแนวโน้มจะเป็นผู้ที่มีความก้าวร้าวได้ต่อไป โดยเด็กอาจโตขึ้นไปเป็นผู้นำครอบครัวที่ใช้ความรุนแรงแก่ครอบครัวของตนในอนาคตได้ และในการศึกษาของศิริเพชร ศิริวัฒนา (2528 : 98) พบว่าผู้หญิงที่ถูกสามีทุบตีทำร้ายร่างกายจะมีปัญหาสุขภาพจิตในด้านของความย่ำคิดย่ำทำ ความวิตกกังวล ความซึมเศร้า และความก้าวร้าว นอกจากนี้ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ยังก่อให้เกิด

ผลกระทบต่อสังคมอีกด้วย ดังรายงานสรุปผลการฝึกอบรมบุคลากรทางสาธารณสุขให้มีส่วนร่วมในการค้นหา ป้องกัน บำบัดฟื้นฟูเด็กถูกทอดทิ้ง และการกระทำทารุณ (2536 : 93-94) ซึ่งพบว่าความรุนแรงในครอบครัวจะก่อให้เกิดปัญหาสังคมด้านต่าง ๆ เช่น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาเด็กเร่ร่อน ปัญหายาเสพติด เป็นต้น นอกจากนี้ยังทำให้ทรัพยากรบุคคลไม่มีคุณภาพในการเป็นกำลังเพื่อพัฒนาประเทศ ทำให้ประเทศสูญเสียเวลาทรัพยากร และงบประมาณในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว

สำหรับสังคมไทยผู้ที่ตกเป็นเหยื่อแห่งความรุนแรงในครอบครัวส่วนใหญ่ก็คือ ผู้หญิงและเด็ก เนื่องมาจากว่าสังคมไทยมีลักษณะของการยกย่องให้ความสำคัญแก่ผู้ชายมาตั้งแต่โบราณโดยที่ผู้หญิงและเด็กถือเป็นบริวารหรือสมบัติชิ้นหนึ่งของสามี หรือบิดา ดังคำกล่าวที่ว่า “ผู้ชายเป็นช้างเท้าหน้าผู้หญิงเป็นช้างเท้าหลัง” และได้มีการออกเป็นกฎหมายบัญญัติไว้ชัดเจน ดังเช่น กฎหมายลักษณะผัวเมียในสมัยกรุงศรีอยุธยาได้กำหนดสิทธิและหน้าที่ของสามีภรรยาโดยอนุญาตให้ชายมีภรรยาได้หลายคน หญิงมีสามีได้เพียงคนเดียว ถ้าหญิงมีสามีมากกว่าหนึ่งคนถือว่ามิชู้ กรณีที่ภรรยามีชู้ สามีสามารถฆ่าภรรยาและชู้ได้โดยไม่มีผิด แต่กรณีที่สามีมีภรรยาใหม่ ภรรยาไม่มีสิทธิฟ้องหย่า (สำหรับนวมบุญลือ. 2523 : 45) และบัญญัติของกฎหมายลักษณะผัวเมียในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นที่เอื้อให้สามีกระทำความรุนแรงต่อภรรยาได้คือมาตราที่ 60 ซึ่งบัญญัติไว้ว่า “สามีภรรยาอยู่ด้วยกัน ภรรยามีความผิด สามีจะปราบปรามตีโบยหญิง หญิงจะเอาโทษแก่สามีนั้นมิได้ ถ้าภรรยาว่าหาหยาบช้าแก่สามีให้ภรรยาเอาข้าวตอกดอกไม้ขอโทษแก่สามีจึงควร” (เหมวรรณ เหมะนัค. 2533 : 2 ; อ้างอิงจากประมวลกฎหมายรัชกาลที่ 1 จุลศักราช 1166 เล่ม 2. 2529 : 30) ถึงแม้ต่อมาได้มีการยกเลิกกฎหมายดังกล่าวไป แต่การทุบตีทำร้ายร่างกายก็ยังคงมีอยู่ ทั้งนี้เพราะประเพณีและวัฒนธรรมที่สั่งสมมานานทำให้การทุบตีร่างกายภรรยากลายเป็นเรื่องปกติไปในสังคม

นอกจากนี้ คำกล่าวที่ว่า “รักวัวให้ผูก รักลูกให้ตี” นั้นก็เป็นคำกล่าวที่ยังคงใช้อยู่จนถึงปัจจุบัน เนื่องจากการปลูกฝังถ่ายทอดความเชื่อนี้ส่งผ่านกันมาจากคนรุ่นหนึ่งสู่รุ่นต่อไป ซึ่งเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อในอิทธิพลของการกำหราบเด็กด้วยอำนาจ ตลอดจนค่านิยมที่ว่า “เด็กเป็นของพ่อของแม่” ทำให้พ่อแม่ผู้ปกครองคิดว่าตนสามารถทำอย่างใดกับลูกหลานก็ย่อมได้ ไม่ว่าจะเป็นการดูว่ากล่าวที่เกินกว่าเหตุ การทุบตีลงโทษ การใช้บูหรี่จี้ตามร่างกายเด็ก หรือการลงโทษอื่นใดที่อาจเป็นอันตรายถึงชีวิตนั้นก็ถือเป็นเรื่องที่สามารถทำได้ ไม่สมควรที่บุคคลภายนอกจะเข้ามาเกี่ยวข้อง และผู้ใหญ่ยังได้ปลูกฝังค่านิยมดังกล่าวให้กับเด็ก ทำให้เด็กต้องยอมรับความรุนแรงในครอบครัว ด้วยความเข้าใจว่าตนเป็นสิทธิของพ่อแม่ พ่อแม่จะทำอย่างไรกับตนก็ได้ ที่พ่อแม่ทำไปทุกสิ่งทุกอย่างก็เพราะความรักและต้องการปลูกฝังให้ตนเป็นคนดี ในที่สุดก็ทำให้เด็กเกิดความรู้สึกว่าการใช้ความรุนแรงในครอบครัวนั้นถือเป็นเรื่องปกติ

ส่วนรูปแบบของความรุนแรงในครอบครัวที่สมาชิกกระทำต่อกันนั้น มักแสดงออกในลักษณะของการกระทำทารุณทางร่างกาย การกระทำทารุณทางเพศ และการกระทำทารุณทางจิตใจ โดยมีระดับของความรุนแรงแตกต่างกันไป ตั้งแต่ระดับที่ไม่รุนแรงนัก เช่น การตำหนิ ดูว่า ไปจนถึงระดับที่รุนแรงมาก เช่น การทุบตีทำร้ายร่างกายจนพิการหรือ เสียชีวิต ซึ่งพฤติกรรมรุนแรงในครอบครัวหลายลักษณะเป็นการกระทำผิดกฎหมาย ทั้งในทางอาญา และทางแพ่ง ดังนั้น ผู้ถูกกระทำสามารถพึ่งพาบทบัญญัติทางกฎหมาย เพื่อคุ้มครองสิทธิของตนเองจากความรุนแรงในครอบครัวได้ โดยการเข้าแจ้งความต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจ แต่จากการศึกษาของนักวิชาการตลอดจนองค์กรต่างๆ พบว่าเมื่อผู้ถูกกระทำ ความรุนแรงในครอบครัว เข้าแจ้งความเพื่อขอความช่วยเหลือ เจ้าหน้าที่ตำรวจกลับมิได้ให้ความช่วยเหลือเท่าที่ควร จากการศึกษาของโชติมา กาญจนกุล (2540 : 121) กล่าวว่าผู้หญิงที่เป็นเหยื่อของการทุบตี ไม่มีความเชื่อถือในการขอความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ตำรวจ เนื่องจากบางคนมีประสบการณ์ ในการแจ้งความมาแล้วแต่ไม่ได้รับการช่วยเหลือ ส่วนคณะกรรมการกิจการสตรี เยาวชน และ ผู้สูงอายุ วุฒิสภา (ม.ป.ป. : 43) กล่าวว่า กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในเรื่อง การรับแจ้งความไม่มีความบกพร่องที่ต้องแก้ไข ปัญหาอยู่ที่เจ้าหน้าที่ตำรวจมักมีความเห็นว่าการทะเลาะเบาะแว้งกันในครอบครัวควรใช้วิธีไกล่เกลี่ยประนีประนอมมากกว่าจะรับแจ้งความ และสอบสวนดำเนินคดี และรายงานจากจดหมายข่าวศูนย์ข่าวผู้หญิง (เหมวรรณ เหมะนัค. 2533 : 5 ; อ้างอิงจาก จดหมายข่าวศูนย์ข่าวผู้หญิง. 2532) กล่าวว่า เจตคติของเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นเหตุผลหนึ่งที่ให้ภรรยาไม่ไปแจ้งความ เนื่องจากเจ้าหน้าที่ตำรวจมักละเลย ไม่เอาใจใส่ต่อการร้องทุกข์ของภรรยา เพราะมองว่าเป็นปัญหายภายในครอบครัว และเจ้าหน้าที่ตำรวจหลายคนยังมีความเห็นว่าสามีมีสิทธิโดยชอบธรรมที่จะตีภรรยาของตน จากการศึกษาดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจมีการยอมรับการใช้ความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งพรเพ็ญ เพชรสุศิริ (2539 : 93 –108) พบว่า เยาวชนในครอบครัวที่บิดามารดา ทุบตีกันมีการยอมรับการใช้ความรุนแรงดังกล่าว ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมที่เยาวชนสังเกตเห็น หรือมีส่วนร่วมในเหตุการณ์ความรุนแรงในครอบครัว ทำให้เยาวชนเกิดความเข้าใจว่า การใช้ความรุนแรงเป็นวิธีการแก้ไขความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในครอบครัว และเกิดความเคยชินต่อสถานการณ์ดังกล่าว จึงมีแนวโน้มที่เยาวชนจะมองเห็นว่า ความรุนแรงในครอบครัวเป็นเรื่องที่สามารถเกิดขึ้นได้ และนอกจากนี้ความรุนแรงในครอบครัว จะส่งผลกระทบให้เด็กเติบโตเป็นบุคคลที่ไม่มีมนุษยสัมพันธ์ และเป็นทรัพยากรบุคคลที่ไม่มีคุณภาพ (รายงานสรุปผลการฝึกอบรมบุคลากรทางสาธารณสุขให้มีส่วนร่วมในการค้นหา ป้องกัน บำบัดฟื้นฟูเด็กถูกทอดทิ้ง และการกระทำทารุณ. 2536 : 93-94) จากกรณีดังกล่าว หากเจ้าหน้าที่ตำรวจซึ่งเป็นผู้ที่มีหน้าที่ในการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัวเคยอาศัยอยู่ในครอบครัวที่มีปัญหาเรื่องความรุนแรงในครอบครัว อาจส่งผลให้

เจ้าหน้าที่ตำรวจมีความคิดว่าความรุนแรงในครอบครัวเป็นเรื่องปกติ เกิดความเคยชินและไม่สนใจให้ความช่วยเหลือเท่าที่ควรจะเป็น

นอกจากนี้ครอบครัวที่มีสัมพันธภาพในครอบครัวดี ย่อมไม่มีปัญหาเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว โดยบราวเน่ (อุมพร ตรังคสมบัติ. 2542 : 225 ; อ้างอิงจาก Browne. 1995. Assessment of Parenting.) ชี้ว่า ความสัมพันธ์ที่เหมาะสมในครอบครัว ทำให้โอกาสที่จะเกิดความรุนแรงในครอบครัวลดลง และจากการศึกษาของพัชรา พันธุ์พัฒนกุล (2527 : 54 - 56) พบว่า นักเรียนที่มีสัมพันธภาพในครอบครัวที่ดีจะมีความสำนึกในบทบาทของตนเอง บทบาทต่อครอบครัว บทบาทต่อสังคมดีกว่านักเรียนที่มีสัมพันธภาพในครอบครัวที่ไม่ดี ซึ่งคล้ายกับการศึกษาของยังยง ยุทธศักดิ์ (2539 : 137) ที่พบว่า พฤติกรรมทางสังคมที่พึงประสงค์ขึ้นอยู่กับสัมพันธภาพในครอบครัวเป็นอันดับแรก หากเจ้าหน้าที่ตำรวจมีครอบครัวที่มีสัมพันธภาพในครอบครัวดี ย่อมส่งผลให้เจ้าหน้าที่ตำรวจมีความรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ของตนในการให้ความช่วยเหลือสตรีและเด็กที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัวได้อย่างเต็มที่

และการให้ความช่วยเหลืออย่างมีประสิทธิภาพนั้น ผู้ให้ความช่วยเหลือควรมีความเห็นอกเห็นใจต่อผู้รับความช่วยเหลือ ซึ่งในประเด็นนี้ โรเจอร์ (Roger. 1961 : 39) และ คาร์คัฟฟ์ (Carcuff. 1969 : 202) มีความเห็นว่าความเห็นอกเห็นใจเป็นสิ่งสำคัญในการให้ความช่วยเหลือ โดยจะส่งผลให้ผู้ให้ความช่วยเหลือสามารถรับรู้ และเข้าใจความรู้สึกของผู้รับความช่วยเหลือ ตลอดจนสามารถให้ความช่วยเหลือได้อย่างเหมาะสม หากเจ้าหน้าที่ตำรวจมีความเห็นอกเห็นใจสตรีและเด็กที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว การดำเนินการให้ความช่วยเหลือก็จะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

จากการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยบางประการ คือ ภูมิหลังด้านความรุนแรงในครอบครัว สัมพันธภาพในครอบครัว และความเห็นอกเห็นใจ ที่อาจเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการให้ความช่วยเหลือสตรีและเด็กที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว โดยหวังว่าข้อมูลที่ได้รับจากการศึกษาในครั้งนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการให้ความช่วยเหลือสตรีและเด็กที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัวให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการให้ความช่วยเหลือสตรีและเด็กที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว

2. เพื่อศึกษานำหนักความสำคัญของปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการให้ความช่วยเหลือสตรีและเด็กที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลของการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้จะทำให้ทราบว่า ภูมิหลังด้านความรุนแรงในครอบครัว สัมพันธภาพในครอบครัว และความเห็นอกเห็นใจ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการให้ความช่วยเหลือแก่สตรีและเด็กที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัวมากน้อยเพียงใด และมีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการให้ความช่วยเหลือแก่สตรีและเด็กที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว โดยผลที่ได้รับจากการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการให้ความช่วยเหลือแก่สตรีและเด็กที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัวให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ตลอดจนเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับปัญหาความรุนแรงในครอบครัวในด้านอื่น ๆ ต่อไป

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจยศ ร้อยตำรวจตรี (ร.ต.ต.) ถึงพันตำรวจโท (พ.ต.ท.) ซึ่งประจำการอยู่ในสถานีตำรวจภูธร สังกัดตำรวจภูธรจังหวัดอุดรธานี ตำรวจภูธรภาค 4 สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ซึ่งมีทั้งหมด 23 แห่ง ได้แก่ สถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองอุดรธานี สถานีตำรวจภูธรอำเภอกุมภวาปี สถานีตำรวจภูธรอำเภอหนองหาน สถานีตำรวจภูธรอำเภอเพ็ญ สถานีตำรวจภูธรอำเภอบ้านดุง สถานีตำรวจภูธรอำเภอบ้านผือ สถานีตำรวจภูธรอำเภอโนนสะอาด สถานีตำรวจภูธรอำเภอศรีธาตุ สถานีตำรวจภูธรอำเภอวังสามหมอ สถานีตำรวจภูธรอำเภอน้ำโสม สถานีตำรวจภูธรอำเภอนายูง สถานีตำรวจภูธรอำเภอหนองวัวซอ สถานีตำรวจภูธรอำเภอหนองแสง สถานีตำรวจภูธรอำเภอกุดจับ สถานีตำรวจภูธรอำเภอสร้างคอม สถานีตำรวจภูธรอำเภอทุ่งฝน สถานีตำรวจภูธรอำเภอไชยวาน สถานีตำรวจภูธรอำเภอพิบูลย์รักษ์ สถานีตำรวจภูธรกิ่งอำเภอกู่แก้ว สถานีตำรวจภูธรกิ่งอำเภอประจักษ์ศิลปาคม สถานีตำรวจภูธรตำบลดงเย็น สถานีตำรวจภูธรตำบลกลางใหญ่ สถานีตำรวจภูธรตำบลบ้านเทื่อม จำนวน 226 นาย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจศรียตำรวจตรี (ร.ต.ต.) ถึงพันตำรวจโท (พ.ต.ท.) ซึ่งประจำการอยู่ในสถานีตำรวจภูธร สังกัดตำรวจภูธร จังหวัดอุดรธานี ตำรวจภูธรภาค 4 สำนักงานตำรวจแห่งชาติ โดยมีขั้นตอนการสุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. ประมาณความเชื่อมั่นที่ใช้ในการศึกษาที่ 95 เปอร์เซนต์ โดยใช้สูตรการคำนวณหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างของยามานะ (Yamane, 1967 : 886) ซึ่งต้องใช้กลุ่มตัวอย่างอย่างน้อย 144 นาย

2. สุ่มสถานีตำรวจโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) ได้ 12 สถานี ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ตำรวจศรียตำรวจตรี (ร.ต.ต.) ถึงพันตำรวจโท (พ.ต.ท.) จากสถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองอุดรธานี สถานีตำรวจภูธรอำเภอกุมภวาปี สถานีตำรวจภูธรอำเภอหนองหาน สถานีตำรวจภูธรอำเภอเพ็ญ สถานีตำรวจภูธรอำเภอโนนสะอาด สถานีตำรวจภูธรอำเภอศรีธาตุ สถานีตำรวจภูธรอำเภอหนองวัวซอ สถานีตำรวจภูธรอำเภอหนองแสง สถานีตำรวจภูธรอำเภอกุดจับ สถานีตำรวจภูธรอำเภอสร้างคอม สถานีตำรวจภูธรอำเภอพิบูลย์รักษ์ สถานีตำรวจภูธรกิ่งอำเภอประจักษ์ศิลปาคม รวมทั้งสิ้น 146 นาย

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ คือ ปัจจัยบางประการ ได้แก่

- 1.1 ภูมิหลังด้านความรุนแรงในครอบครัว
- 1.2 สัมพันธภาพในครอบครัว
- 1.3 ความเห็นอกเห็นใจ

2. ตัวแปรตาม ได้แก่

พฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการให้ความช่วยเหลือสตรีและเด็กที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. พฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการให้ความช่วยเหลือสตรีและเด็กที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว หมายถึง พฤติกรรมต่าง ๆ ที่เจ้าหน้าที่ตำรวจแสดงออกเพื่อช่วยเหลือสตรี เด็ก หรือผู้แทนของเด็กที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ด้วยการรับฟังการขอความช่วยเหลือ การรับเรื่องราวการร้องทุกข์หรือกล่าวโทษ การดำเนินคดีตามกฎหมายแก่ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว การดำเนินการไกล่เกลี่ย การให้คำปรึกษาเบื้องต้น และการส่งต่อสตรีหรือเด็กไปยังองค์กร หรือหน่วยงานที่ให้การดูแลสตรีและเด็กที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว

2. ปัจจัยบางประการ หมายถึง ตัวแปรที่เกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์กับพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการให้ความช่วยเหลือสตรีและเด็กที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ปัจจัยบางประการประกอบด้วย ภูมิหลังด้านความรุนแรงในครอบครัว สัมพันธภาพในครอบครัว และความเห็นอกเห็นใจ

2.1 ภูมิหลังด้านความรุนแรงในครอบครัว หมายถึง ลักษณะการใช้ความรุนแรงต่อกันระหว่างสมาชิกที่ปรากฏในครอบครัว ซึ่งเจ้าหน้าที่ตำรวจได้รับการเลี้ยงดูมา โดยการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้จัดแบ่งลักษณะของภูมิหลังด้านความรุนแรงในครอบครัว ออกเป็น 5 ลักษณะ ดังต่อไปนี้

2.1.1 ไม่มีการใช้ความรุนแรง เป็นการที่สมาชิกในครอบครัวอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ปฏิบัติต่อกันอย่างมีเหตุผล โดยไม่มีการใช้ความรุนแรงต่อกัน

2.1.2 ชนิดที่ไม่รุนแรงมาก เป็นการกระทำที่ไม่ก่อให้เกิดอันตรายมาก เป็นอยู่ไม่นานทั้งต่อกาย ใจ หรือทางเพศ

ทางกาย ได้แก่ การกระทำซึ่งทำให้เกิดบาดแผลในเนื้อเยื่อ หรือเกิดบาดแผลบริเวณผิว ๆ ตลอดจนรอยช้ำ รอยฟกช้ำเล็กน้อย แผลไฟไหม้ไม่มากนัก รอยเขี้ยว

ทางเพศ ได้แก่ การสัมผัสที่ไม่ถูกต้อง การเชยชวน การอวดอวัยวะเพศ

ทางใจ ได้แก่ การใช้คำพูดระคายหูเป็นครั้งคราว พุดลบหลู่ ทำให้บรรยากาศสับสน

2.1.3 ชนิดที่รุนแรงปานกลาง เป็นการกระทำทารุณที่รุนแรงขึ้น แต่ยังไม่เป็นอันตรายถึงชีวิต และการกระทำนั้นมีแนวโน้มที่จะส่งผลไปอีกนาน

ทางกาย ได้แก่ การกระทำซึ่งทำให้เกิดบาดแผลตั้งแต่กว้างมาก หรือรุนแรงถึงขั้นได้ผิวหนัง ผิวหนังเขียวช้ำเป็นรอยกว้าง มีรอยบวมแดงชอกช้ำมาก มีรอยนูนแดงขนาดใหญ่ มีเลือดออก มีเลือดคั่งเป็นก้อนเล็ก ๆ ไฟลวกเล็กน้อย

ทางเพศ ได้แก่ การเส้าโลม การสำเร็จความใคร่ ใช้นิ้วมือสอดใส่อวัยวะเพศ โดยผู้กระทำยังไม่สอดใส่อวัยวะเพศในลักษณะการข่มขืนกระทำชำเรา

ทางใจ ได้แก่ ใช้คำพูดบาดใจ และทำให้อับอาย

2.1.4 ชนิดที่รุนแรงมาก เป็นการกระทำอย่างต่อเนื่อง หรือทำให้เกิดอันตรายต่อร่างกาย เพศ หรือจิตใจอย่างรุนแรง

ทางกาย ได้แก่ การกระทำซึ่งทำให้เกิดบาดแผลยาวและลึก กระดูกหัก ข้อเคลื่อน เลือดออกในสมอง แผลไฟไหม้ลึกถึงอวัยวะภายใน

ทางเพศ ได้แก่ การพยายามจะร่วมเพศร่วมเพศด้วยปาก ร่วมเพศทางทวารหนัก การพยายามที่จะข่มขืนกระทำชำเรา

ทางใจ ได้แก่ การปล่อยให้อดอาหารและน้ำ ทอดทิ้งให้อยู่ตามลำพัง ห้ามไม่ให้ขยับเขยื้อน

2.1.5 ชนิดปางตาย เป็นการกระทำที่ทำให้เกิดอันตราย และเป็นอยู่นาน มีความรุนแรงต่อร่างกาย เพศ หรือจิตใจและคุกคามต่อชีวิตของผู้ถูกระทำ

ทางกาย ได้แก่ การกระทำซึ่งทำให้เกิดบาดแผลขนาดใหญ่ รุนแรง เป็นอยู่นาน จนพิการหรือเสียชีวิต

ทางเพศ ได้แก่ การบังคับให้สมาชิกในครอบครัวมีกิจกรรมทางเพศ โดยทางปาก ทางทวารหนัก หรือทางช่องคลอดเป็นระยะเวลานาน

ทางใจ ได้แก่ การไม่อบรมสั่งสอน ให้อดอาหารและน้ำเสมอ ทอดทิ้งให้อยู่ตามลำพังเสมอ ห้ามขยับเขยื้อน ผูกตรึงไว้กับที่

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้จัดแบ่งลักษณะการใช้ความรุนแรงในครอบครัว ชนิดที่ไม่รุนแรงมาก ชนิดที่รุนแรงปานกลาง ชนิดที่รุนแรงมาก และชนิดปางตาย ตามการจัดแบ่งของคุณหญิงสำหรี จิตตินันท์ (ม.ป.ป. : 2-3)

2.2 สัมพันธภาพในครอบครัว หมายถึง ลักษณะของความเอาใจใส่ ความผูกพันใกล้ชิด ความไว้วางใจ การเข้าใจความรู้สึก การสนับสนุนส่งเสริม การให้ความช่วยเหลือ การตัดสินใจ การประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลปฏิบัติต่อสมาชิกคนอื่น ๆ ในครอบครัว

2.3 ความเห็นอกเห็นใจ หมายถึง การแสดงออกของเจ้าหน้าที่ตำรวจว่ารับรู้ และเข้าใจความรู้สึกของสตรี เด็ก หรือผู้แทนของเด็กที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว โดยการศึกษาครั้งนี้ใช้แบบสอบถามความเห็นอกเห็นใจของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่แสดงต่อสตรี เด็ก หรือผู้แทนของเด็กที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัวที่ผู้วิจัยพัฒนามาจาก Empathy Scale ของกาซดา (Gazda, 1991 : 92) ดังต่อไปนี้

ระดับ 1 ได้แก่ การที่เจ้าหน้าที่ตำรวจกล่าวต่อสตรี เด็ก หรือผู้แทนของเด็กที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัวในเชิงบ้ายเบี่ยง ไม่สนใจ ละเลยความรู้สึก และกล่าวด้วยคำพูดที่สร้างความสะเทือนใจแก่สตรี เด็ก หรือผู้แทนของเด็ก ให้คะแนน 1 คะแนน

ระดับ 2 ได้แก่ การที่เจ้าหน้าที่ตำรวจกล่าวต่อสตรี เด็ก หรือผู้แทนของเด็กที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัวด้วยคำพูดที่มีลักษณะมุ่งสนใจเฉพาะเนื้อหาของข้อความที่สื่อสารกัน ไม่สนใจความรู้สึกของสตรี เด็ก หรือผู้แทนของเด็ก ให้คะแนน 2 คะแนน

ระดับ 3 ได้แก่ การที่เจ้าหน้าที่ตำรวจกล่าวต่อสตรี เด็ก หรือผู้แทนของเด็กที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัวด้วยคำพูดที่มีลักษณะเป็นการสะท้อนความรู้สึกและเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกของสตรี เด็ก หรือผู้แทนของเด็ก ให้คะแนน 3 คะแนน

ระดับ 4 ได้แก่ การที่เจ้าหน้าที่ตำรวจกล่าวต่อสตรี เด็ก หรือผู้แทนของเด็กที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัวด้วยคำพูดที่มีลักษณะเป็นการสะท้อนความรู้สึก เนื้อหา

ที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกรักของสตรี เด็ก และผู้แทนของเด็กและมีการแนะแนวทางในการปฏิบัติให้แก่สตรี เด็ก หรือผู้แทนของเด็ก ให้คะแนน 4 คะแนน

3. เจ้าหน้าที่ตำรวจ หมายถึง เจ้าหน้าที่ตำรวจร้อยตำรวจตรี (ร.ต.ต.) ร้อยตำรวจโท (ร.ต.ท.) ร้อยตำรวจเอก (ร.ต.อ.) พันตำรวจตรี (พ.ต.ต.) และพันตำรวจโท (พ.ต.ท.) ซึ่งประจำการอยู่ในสถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองอุดรธานี สถานีตำรวจภูธรอำเภอกุมภวาปี สถานีตำรวจภูธรอำเภอหนองหาน สถานีตำรวจภูธรอำเภอเพ็ญ สถานีตำรวจภูธรอำเภอโนนสะอาด สถานีตำรวจภูธรอำเภอศรีธาตุ สถานีตำรวจภูธรอำเภอหนองวัวซอ สถานีตำรวจภูธรอำเภอหนองแสง สถานีตำรวจภูธรอำเภอกุดจับ สถานีตำรวจภูธรอำเภอสร้างคอม สถานีตำรวจภูธรอำเภอพิบูลย์รักษ์ สถานีตำรวจภูธรกิ่งอำเภอประจักษ์ศิลปาคม สังกัดตำรวจภูธรจังหวัดอุดรธานี ตำรวจภูธรภาค 4 สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

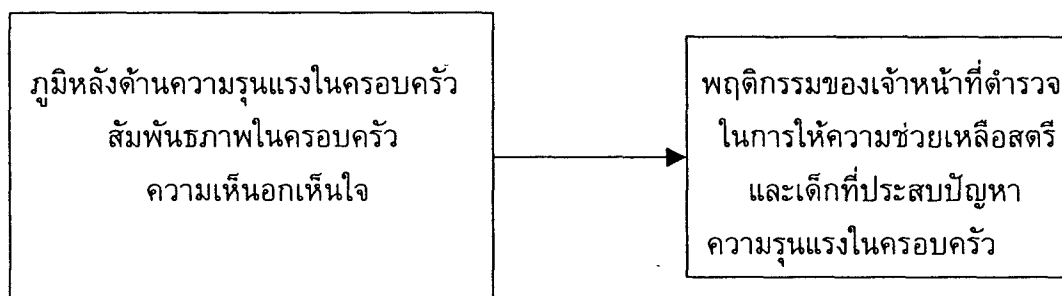
4. ความรุนแรงในครอบครัว หมายถึง การที่บุคคลในครอบครัวตั้งใจทำร้ายให้สมาชิกคนอื่นในครอบครัวได้รับความเจ็บปวด ทุกข์ทรมานในด้านต่าง ๆ ดังนี้

4.1 ด้านร่างกาย ได้แก่ การหยิก ตี ปาของใส่ ผลัก กระชาก เขย่าตัว ตบหน้า กัด ต่อย เตะ ตีด้วยไม้ หรือสิ่งของ ชูด้วยอาวุธ ทำร้ายด้วยอาวุธ ใช้บุหรี่จี้ จับกรอกสารพิษ จับกดหน้า ใช้น้ำร้อนลวก ให้อดน้ำและอาหาร ลามด้วยเชือกหรือโซ่ จับโยนน้ำ จับทุบใส่พื้นหรือฝาผนัง จิกผม ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้ผู้กระทำมุ่งหวังให้เกิดผลต่อร่างกายของผู้ถูกรกระทำ

4.2 ด้านเพศ ได้แก่ การสัมผัสในลักษณะที่ไม่เหมาะสม การบังคับ หรือหลอกล่อให้ดูสื่อลามก การบังคับหรือหลอกล่อให้ดูการสำเร็จความใคร่ หรือการมีเพศสัมพันธ์การเล้าโลม การที่ผู้กระทำบังคับ หรือหลอกล่อให้ผู้ถูกรกระทำสำเร็จความใคร่ให้ การทำอนาจาร การพยายามร่วมเพศ การร่วมเพศ การข่มขืนกระทำชำเรา ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้ผู้กระทำมุ่งหวังที่จะละเมิดทางเพศต่อผู้ถูกรกระทำ

4.3 ด้านจิตใจ ได้แก่ การไม่ใส่ใจ การแสดงความรังเกียจ การด่าหยาบ การดูว่าอย่างรุนแรง การตะคอกหรือการตะโกนใส่ การมองด้วยสายตาที่ไม่เป็นมิตร การใช้ให้ทำในสิ่งที่ไม่ชอบ การประจานในที่สาธารณะ การกักบริเวณ การกักขัง การทำร้ายบุคคลหรือสิ่งอันเป็นที่รักของผู้ถูกรกระทำ การพูดกระทบกระเทียบ ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้ผู้กระทำมุ่งหวังให้เกิดผลกระทบต่ออารมณ์ และจิตใจของผู้ถูกรกระทำ

กรอบแนวความคิดในการศึกษาค้นคว้า

สมมุติฐานของการศึกษาค้นคว้า

1. ปัจจัยบางประการมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการให้ความช่วยเหลือสตรีและเด็กที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว
2. ปัจจัยบางประการอย่างน้อยหนึ่งด้านส่งผลต่อพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการให้ความช่วยเหลือสตรีและเด็กที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงในครอบครัว
 - 1.1 ความหมายของความรุนแรงในครอบครัว
 - 1.2 ทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงในครอบครัว
 - 1.3 ประเภทของความรุนแรงในครอบครัว
 - 1.4 สาเหตุและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความรุนแรงในครอบครัว
 - 1.5 ระดับของความรุนแรงในครอบครัว
 - 1.6 ผลกระทบของความรุนแรงในครอบครัว
 - 1.7 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงในครอบครัว
 - 1.8 ข้อจำกัดในทางกฎหมายต่อการคุ้มครองบุคคลจากความรุนแรงในครอบครัว
 - 1.9 พฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการให้ความช่วยเหลือสตรีและเด็กที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว
2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงในครอบครัว
 - 2.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 2.2 งานวิจัยในต่างประเทศ
3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพในครอบครัว
 - 3.1 ความหมายของสัมพันธภาพในครอบครัว
 - 3.2 ลักษณะของสัมพันธภาพในครอบครัว
 - 3.3 การสร้างสัมพันธภาพที่ดีภายในครอบครัว
 - 3.4 พฤติกรรมที่แสดงถึงสัมพันธภาพในครอบครัว
 - 3.5 องค์ประกอบของสัมพันธภาพในครอบครัว
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพในครอบครัว
5. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความเห็นอกเห็นใจ
 - 5.1 ความหมายของความเห็นอกเห็นใจ
 - 5.2 ขั้นตอนในการสร้างความเห็นอกเห็นใจ
 - 5.3 ลักษณะการแสดงออกของความเห็นอกเห็นใจ
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเห็นอกเห็นใจ

6.1 งานวิจัยในประเทศ

6.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

7. ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงในครอบครัว

1.1 ความหมายของความรุนแรงในครอบครัว

อุปสรรคอย่างแรกในการศึกษาเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว (Family Violence) ก็คือการให้นิยามแก่สิ่งที่ต้องการศึกษา เนื่องจากการยากที่จะกำหนดได้ว่าพฤติกรรมใดเป็นความรุนแรง ซึ่งการยอมรับความรุนแรงในผู้ถูกกระทำแต่ละคนนั้นมีความแตกต่างกัน ตัวอย่างเช่นการจับเด็กขย่ำอาจเป็นที่ยอมรับได้ในครอบครัวหนึ่งว่าไม่รุนแรง แต่พฤติกรรมเดียวกันนี้อาจจะเป็นพฤติกรรมที่รุนแรงในอีกครอบครัวหนึ่ง ดังนั้น จึงเป็นการยากที่จะระบุนิยามที่ชัดเจนให้กับความรุนแรงในครอบครัวได้ แต่นักวิชาการก็ได้พยายามที่จะให้ความหมายของความรุนแรงในครอบครัวไว้ต่าง ๆ กันดังต่อไปนี้

มูลนิธิผู้หญิง (2532 : 5) กล่าวว่า ความรุนแรงในครอบครัว หมายความว่า การทำร้ายกันทั้งทางร่างกายและจิตใจ ระหว่างสมาชิกในครอบครัวโดยรูปแบบและระดับความรุนแรงที่ต่างกัน ตั้งแต่การทะเลาะโต้เถียงไปจนถึงการทำร้ายร่างกายด้วยอวัยวะหรืออาวุธ และรุนแรงถึงการทำลายชีวิต

พรเพ็ญ เพชรสุขศิริ (2533 : 49) กล่าวว่า ความรุนแรงในครอบครัว โดยทั่วไปมักจะหมายถึง การทำร้ายสมาชิกครอบครัวด้วยกำลังกาย ซึ่งมีผลต่อการทำร้ายทางจิตใจไปด้วย มิได้หมายความว่า การทำร้ายจิตใจอย่างเดียว

ปรีชา อุปโยคิน (2538 : 99) กล่าวว่าความรุนแรงในครอบครัว หมายถึง การกระทำหรือ พฤติกรรมที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อสมาชิกในครอบครัวด้วยความจงใจ เป็นปรากฏการณ์ที่ส่งผลไปในทางลบต่อพัฒนาการทางด้านร่างกายและจิตใจของบุคคล ต่อการรับรู้ความเป็นมนุษย์ และต่อสุขภาพทั้งด้านร่างกายและจิตใจ

คณะกรรมการกิจการสตรี เยาวชน และผู้สูงอายุ วุฒิสภา (ม.ป.ป. : 6) กล่าวว่า พฤติกรรมรุนแรงในครอบครัว หมายถึง การกระทำใด ๆ ก็ตามที่สมาชิกครอบครัวกระทำต่อกันแล้วมีผลให้ผู้ถูกกระทำได้รับบาดเจ็บ ทางกาย และ /หรือทางใจ และ /หรือทางเพศ

คุณหญิงสาหรี่ จิตดินันท์ (ม.ป.ป. : 1) กล่าวว่า ความรุนแรงในครอบครัวหมายถึง

1. การกระทำที่รุนแรงต่อคู่ครอง โดยเฉพาะฝ่ายหญิงถูกฝ่ายชายดบ ตี เตะ ต่อย ฯลฯ กระทำร้ายร่างกายรุนแรง

2. การทำร้ายร่างกาย จิตใจ รวมถึงการล่วงเกินทางเพศต่อเด็ก และการทอดทิ้งเด็ก

3. การทอดทิ้งละเลยคนชรา

คลาร์ก (ไข่มุกข์ มลิทอง. 2539 : 23 ; อ้างอิงจาก Clark. 1992. Nursing in the Community.) กล่าวว่า ความรุนแรงในครอบครัว หมายถึง สมาชิกคนใดคนหนึ่งหรือหลายคนในครอบครัว ตั้งใจทำร้ายร่างกายและจิตใจสมาชิกคนอื่นในครอบครัว

จากนิยามที่กล่าวทั้งหมดข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ความรุนแรงในครอบครัว หมายถึง การที่บุคคลในครอบครัว ตั้งใจทำร้ายให้สมาชิกคนอื่นในครอบครัวได้รับความเจ็บปวดทุกข์ทรมาน ในด้านต่าง ๆ ได้แก่

1. ด้านร่างกาย เช่น การทุบตีทำร้าย การกัด การเตะ การชกต่อย การผูกมัด การใช้อาวุธอื่น ๆ ทำร้าย เพื่อมุ่งหวังทำร้ายต่อร่างกายผู้ถูกกระทำเป็นสำคัญ
2. ด้านจิตใจ เช่น การดูว่า ประจาน ข่มขู่ กักขัง พุดกระทบกระเทียบ พุดจาจ้อเสียด ไม่ให้เกียรติ เพื่อมุ่งหวังทำร้ายต่อจิตใจของผู้ถูกกระทำเป็นสำคัญ
3. ด้านเพศ เช่น การสัมผัสในลักษณะไม่เหมาะสม การทำอนาจาร การพยายามข่มขืน การข่มขืนสำเร็จ เพื่อมุ่งหวังทำร้ายในทางเพศต่อผู้ถูกกระทำเป็นสำคัญ

ในการศึกษาเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวนั้น นักวิชาการมักกล่าวถึงความรุนแรง (Violence) และการกระทำทารุณ (Abuse) ควบคู่กันเสมอ โดยนักวิชาการมักใช้คำสองคำดังกล่าวทดแทนกันในการให้ความหมายและการดำเนินการศึกษา แต่ในขณะเดียวกัน นักวิชาการต่างก็พบอุปสรรคในการที่จะระบุนิยามที่เหมาะสมให้แก่ความรุนแรงและการกระทำทารุณ เช่นเดียวกับการพยายามให้นิยามของความรุนแรงในครอบครัว เนื่องจากไม่สามารถตัดสินแทนผู้ถูกกระทำได้ว่าพฤติกรรมใดเป็นความรุนแรง และพฤติกรรมใดเป็นการกระทำทารุณ แต่อย่างไรก็ตามก็มีนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้ต่าง ๆ กันดังต่อไปนี้

วอร์ซอร์ แแกนเลย์และซอลเบอร์ (Alpert, Cohen & Sege. 1997 : S3 – S4 ; Citing Warshaw, Ganley & Salber. 1995. Improving the Health Care Response to Domestic Violence : A Resource Manual for Health Care Providers.) กล่าวว่า การกระทำทารุณ หมายถึง การที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งใช้อำนาจเพื่อควบคุมบุคคลอื่น โดยความจงใจและรวมไปถึงพฤติกรรมอื่น ๆ ที่นอกเหนือไปจากความรุนแรงด้านร่างกายด้วย

กู๊ดแมน และฟัลลอน (Goodman & Fallon. 1995 : 3) กล่าวว่า การกระทำทารุณ หมายถึง พฤติกรรมขู่เข็ญหรือบังคับเพื่อต้องการควบคุมและใช้อำนาจเหนือผู้อื่น

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ (สำนักงาน กสส.). (2542 : 1) กล่าวว่า ความรุนแรง หมายถึง การกระทำใด ๆ ที่เป็นการล่วงละเมิดสิทธิส่วนบุคคลทั้งทาง กาย วาจา และจิตใจ โดยการบังคับขู่เข็ญ ทำร้าย ทุบตี คุกคาม กีดกัน เสรีภาพทั้งในที่สาธารณะและในการดำเนินชีวิตส่วนตัวซึ่งเป็นผล หรืออาจจะเป็นผลให้เกิดความทุกข์ทรมานทั้งทางร่างกายและจิตใจแก่ผู้ถูกกระทำ

สเตอร์ราส์ เจลเลส และสไตน์เมทซ์ (Straus, Gelles & Steinmetz. 1980 : 20) กล่าวว่า ความรุนแรง หมายถึง การกระทำที่มีหรือส่อว่ามีเจตนาที่จะให้บุคคลอื่นได้รับบาดเจ็บ

นอกจากนี้พรเพ็ญ เพชรสุขศิริ (2533 : 49) ยังมองว่า การทำร้ายจิตใจโดยไม่มีการทำร้ายร่างกาย ก็ถือว่าเป็นการกระทำทารุณแล้ว ในขณะที่ความรุนแรงนั้นโดยทั่วไปมักหมายถึงเฉพาะการทำร้ายด้วยกำลังกาย ซึ่งมีผลต่อการทำร้ายทางจิตใจด้วย มักมิได้หมายถึงเฉพาะการทำร้ายจิตใจเพียงอย่างเดียว ดังนั้นจากคำกล่าวนี้ พอสรุปได้ว่าการกระทำทารุณนั้นเป็นส่วนหนึ่งของความรุนแรง

1.2 ทฤษฎีและแนวความคิดที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงในครอบครัว

ศิริชัย โชติรัตน์ (2538 : 5) กล่าวว่า โดยทั่วไปแล้วการกระทำใด ๆ ที่มีเจตนาหรือความตั้งใจที่จะทำอันตรายต่อผู้อื่นด้วยวิธีการต่าง ๆ ทั้งทางร่างกายและจิตใจนั้น ถือได้ว่าเป็นพฤติกรรมก้าวร้าว (Aggression) โดยคุณลักษณะของพฤติกรรมก้าวร้าวที่ถือว่ารุนแรงที่สุด คือ สงคราม ซึ่งมีมาตั้งแต่โบราณกาลแล้ว และคงอยู่จนถึงปัจจุบัน สำหรับในระดับตัวบุคคลนั้นมีตั้งแต่ความก้าวร้าวต่อร่างกาย ได้แก่ การพยายามทำอันตราย หรือทำให้ผู้อื่นได้รับความเจ็บปวดไปจนถึงความก้าวร้าวด้วยวาจา การใช้ถ้อยคำขู่เข็ญคุกคาม หรือใช้ถ้อยคำบริภาษที่หยาบคาย กระทบกระเทือนจิตใจไปจนถึงระดับที่รุนแรงน้อยลง คือ การนินทาว่าร้าย มุ่งทำลายผู้อื่น ดังนั้น ความรุนแรงในครอบครัวจึงนับได้ว่าเป็นพฤติกรรมก้าวร้าวในรูปแบบหนึ่ง เนื่องจากเป็นการกระทำที่มีเจตนาต้องการทำให้ผู้อื่นได้รับบาดเจ็บทั้งทางร่างกายและจิตใจ โดย ฮานราฮาน และคณะได้รวบรวมทฤษฎีและแนวความคิดที่อธิบายถึงสาเหตุของความก้าวร้าวไว้โดยสรุปดังนี้ (Hanrahan, Campbell & Ulrich. 1993 : 7 – 22)

1.ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมที่เกี่ยวกับความก้าวร้าว (Social Learning Theory)

นักทฤษฎีจิตวิทยาสังคมส่วนมากเชื่อว่า ความก้าวร้าวของมนุษย์ เกิดจากการเรียนรู้ เช่นเดียวกันกับพฤติกรรมอื่น ความก้าวร้าวมิได้เป็นผลของสัญชาตญาณ แต่เป็นผลอันเนื่องมาจากการสังเกตหรือการเลียนแบบนั่นเอง โดยทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมอธิบายพฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรงของบุคคลว่า ถ้าวิธีการเฉพาะของการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งถูกรับรู้ว่าเป็นประสบการณ์ที่ประสบความสำเร็จ วิธีการนั้นจะกลายมาเป็นส่วนหนึ่งของพฤติกรรมสะสมของบุคคล (Hanrahan, Campbell & Ulrich. 1993 : 7 – 22 ; Citing Steinmetz. 1977) และหากบุคคลเลือกใช้ความก้าวร้าวเป็นวิธีการยุติความขัดแย้งในครอบครัว และได้รับการยอมรับว่าสามารถขจัดปัญหาความขัดแย้งให้หมดไป บุคคลก็จะเลือกใช้ความก้าวร้าวซ้ำอีกเมื่อมีปัญหาความขัดแย้งเกิดขึ้น ซึ่งในกรณีเช่นนี้ครอบครัวจะเป็นสถาบันที่ส่งเสริมให้บุคคลได้เรียนรู้ความก้าวร้าวจากการสังเกตพฤติกรรมของผู้อื่น (ประสบการณ์ทางอ้อม) และการมีส่วนร่วม (ประสบการณ์ทางตรง) กับความรุนแรงที่เกิดขึ้น ซึ่งนำไปสู่การเรียนรู้บรรทัดฐานที่ยอมรับ

ความรุนแรง และเรียนรู้บทบาทการเป็นผู้ใช้ความรุนแรง โดยผ่านการเลียนแบบ และตัวแบบ นอกจากนี้การได้รับรางวัล เช่น คำชม การสนับสนุน จะนำไปสู่บทบาทการเป็นผู้ใช้ความรุนแรงในภายหลัง โดยบุคคลได้รับประสบการณ์ความรุนแรง 2 ทาง คือ

1.1. การสังเกต คือ การที่บุคคลได้พบเห็นเหตุการณ์ความรุนแรงหรือรับรู้เรื่องราวข่าวสารเกี่ยวกับความรุนแรง

1.2. การมีส่วนร่วม คือ การที่บุคคลได้เข้าร่วมในเหตุการณ์ความรุนแรงในฐานะผู้กระทำความรุนแรงหรือ เป็นผู้ถูกกระทำความรุนแรง

จากประสบการณ์ทั้งสองหรือประสบการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งทำให้บุคคลเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับความรุนแรงโดยการเลียนแบบ คือ การที่บุคคลกระทำเมื่อเห็นการกระทำของผู้อื่น ซึ่งการเลียนแบบนี้เป็นส่วนหนึ่งของพฤติกรรมก้าวร้าวนั่นเอง

การเลียนแบบบทบาทของเด็กมีลักษณะเป็นการเลียนแบบที่เจาะจงเพศ (Sex – specific Modeling) ที่มีแนวโน้มที่จะเลียนแบบผู้ใหญ่เพศเดียวกันมากกว่าผู้ใหญ่ต่างเพศ โดยเด็กผู้หญิงจะเลียนแบบแม่และผู้หญิงผู้ใหญ่คนอื่นมากกว่าพ่อของตน โดยเด็กจะทำตามตัวแบบพฤติกรรมของพ่อ หรือแม่ที่เป็นเพศเดียวกันกับตนเมื่อเห็นพ่อแม่ของตนตีกัน การเห็นพ่อแม่ตบตีกันจะนำเด็กชายไปสู่การเป็นผู้กระทำพฤติกรรมก้าวร้าว และเด็กผู้หญิงสู่การเป็นผู้ถูกกระทำ

ส่วนในเรื่องการลงโทษนั้น สเตรส เจลเลส และสไตน์เมทซ์ (Straus, Gelles & Steinmetz, 1980) เห็นว่า ครอบครัวที่พ่อแม่ใช้การลงโทษมากและตบตีกันเสมอ ๆ จะทำให้เด็กเติบโตไปอยู่ในสถานภาพของการเป็นสามีหรือภรรยา หรือพ่อแม่ที่ใช้ความรุนแรงนั้นแสดงให้เห็นว่าความรุนแรงถูกเรียนรู้จากคนรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง โดยที่เด็กจะสังเกตว่าพ่อแม่พยายามแก้ปัญหาในครอบครัว หรือระบายความคับข้องใจโดยใช้พฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรง เด็กจึงพยายามที่จะแก้ไขปัญหโดยใช้พฤติกรรมเหมือนพ่อแม่ ในกรณีที่เด็กมีส่วนร่วมในเหตุการณ์ที่มีความรุนแรงในฐานะผู้ถูกกระทำ เช่น ถูกพ่อแม่ทำโทษ ลักษณะนี้ก็จะนำเด็กเข้าสู่พฤติกรรมก้าวร้าวต่อไป

การให้รางวัลนั้นก็ส่งผลต่อพฤติกรรมก้าวร้าวโดยตรงเนื่องจากพฤติกรรมก้าวร้าวที่ได้รับรางวัลมีแนวโน้มว่าจะกระทำซ้ำ ในขณะที่ถ้ามีการงดให้รางวัลหรือทำโทษพฤติกรรมนั้นก็จะถูกละทิ้ง โดยบุคคลที่มีอิทธิพลในการให้รางวัลหรือทำโทษก็คือพ่อแม่ตนเอง โดยพ่อแม่จะเป็นผู้วางเงื่อนไขที่เหมาะสมสำหรับเด็กหญิงและเด็กชาย โดยรางวัลที่ให้ก็ได้แก่ การยอมรับ การสนับสนุน หรือการให้คำชมเมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรง ส่วนการทำโทษก็ได้แก่ การงดการสนับสนุน คำชม และการใช้พฤติกรรมก้าวร้าวต่าง ๆ เมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ออกมา เช่น พ่อทุบตีเด็ก เมื่อเด็กเข้ามาขัดขวางไม่ให้ทุบตีแม่ เป็นต้น

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า พฤติกรรมก้าวร้าวสามารถส่งผ่านจากคนหนึ่งไปสู่คนรุ่นถัดไปด้วยกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมในรูปแบบของการเลียนแบบ การให้รางวัล และการลงโทษนั่นเอง

2. แนวความคิดเกี่ยวกับความก้าวร้าวในวัฒนธรรมกลุ่มย่อย (Subculture of Violence)

แนวความคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมย่อยในปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ก่อนข้างเป็นแนวคิดที่มีอิทธิพลพอสมควรในเชิงสังคมวิทยาเพราะการเข้าใจวัฒนธรรมย่อยจะทำให้เข้าใจประเด็นปัญหาทางสังคมอื่น ๆ ได้กว้างขวางมากขึ้น วัฒนธรรมย่อยในที่นี้ก็ได้แก่ เชื้อชาติ ฐานะทางเศรษฐกิจ ผู้มีรายได้น้อย ซึ่งกลุ่มคนทางสังคมเหล่านี้จะมีวิถีการดำเนินชีวิต (Ways of Life) ที่ค่อนข้างจะแตกต่างจากบุคคลอื่น ๆ ในสังคมส่วนใหญ่ นอกจากนั้น คำสั่งสอน พฤติกรรมความประพฤติต่างๆของคนในสังคม ก็จะมาจกวัฒนธรรมย่อยด้วยเช่นกัน ในกลุ่มคนต่างเชื้อชาติ ต่างฐานะทางเศรษฐกิจ อาจจะมองหรือเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ในสังคมไม่เหมือนกัน การเกิดปัญหาความรุนแรงในครอบครัวจะเป็นแรงผลักดันต่อกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมที่จะมีต่อความรุนแรงในครอบครัวต่อไป นอกจากนั้นเครือข่ายทางสังคมก็มีผลต่อเรื่องความรุนแรงในครอบครัวด้วย เช่น ในเรื่องแนวคิดที่เกี่ยวกับผู้ชายเป็นใหญ่ในสังคม ซึ่งกลายเป็นวัฒนธรรมย่อยในความคิดของผู้ชายโดยทั่วไป และยังพบว่าคนที่อยู่ในวัฒนธรรมย่อยที่แตกต่างกัน การพิจารณาความรุนแรงในครอบครัวก็จะแตกต่างกัน เช่น ครอบครัวคนผิวดำทางใต้สามารถอธิบายถึงสาเหตุของการเกิดปัญหาความรุนแรงในครอบครัวว่ามาจากปัญหาทางเศรษฐกิจได้ดีกว่าครอบครัวที่มีลักษณะทางสังคมที่แตกต่างอื่นๆ อีกทั้งยังพบว่าผู้ชายที่มาจากครอบครัวที่มีประสบการณ์ถูกทำร้ายมาก่อนมีแนวโน้มที่จะทำร้ายครอบครัวตนเองได้สูงเช่นเดียวกัน เครือข่ายทางสังคมที่ได้กล่าวข้างต้น เช่น ผู้ชายที่อยู่ในกลุ่มเพื่อนที่มีแนวคิดในเรื่องความรุนแรงในครอบครัวก็จะมีแนวคิดในเรื่องความรุนแรงเป็นปกติเมื่อศึกษาถึงครอบครัว เม็กซิกัน - อเมริกัน และครอบครัวชาว ยิว - อเมริกัน พบว่าครอบครัว เม็กซิกัน - อเมริกัน มีแนวโน้มที่จะมีปัญหความรุนแรงในครอบครัวมากกว่าครอบครัวชาว ยิว - อเมริกัน ซึ่งลักษณะนี้เป็นการศึกษาในเรื่องวัฒนธรรมย่อยด้านเชื้อชาติ

จากทฤษฎีและแนวคิดต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้สามารถสรุปได้ว่าความรุนแรงในครอบครัวนั้นเป็นความก้าวร้าวซึ่งสมาชิกในครอบครัวกระทำต่อกัน

1.3 ประเภทของความรุนแรงในครอบครัว

พรเพ็ญ เพชรสุขศิริ (2539 : 12 - 13) กล่าวว่า ความรุนแรงในครอบครัวที่พบบ่อยจำแนกตามผู้กระทำและเหยื่อของความรุนแรง มี 4 ประเภทดังต่อไปนี้

1. การกระทำทารุณภรรยา (Wife Abuse) เป็นความรุนแรงในครอบครัวที่สามีกระทำต่อภรรยา
2. การกระทำทารุณเด็ก (Child Abuse) เป็นความรุนแรงที่บิดามารดากระทำต่อบุตร หรือผู้ใหญ่ในครอบครัวกระทำต่อเด็กในครอบครัว
3. การกระทำทารุณกันระหว่างพี่น้อง (Sibling Abuse) เป็นความรุนแรงที่พี่น้องปฏิบัติต่อกัน
4. การกระทำทารุณผู้สูงอายุ (Elder Abuse) เป็นการกระทำทารุณต่อผู้สูงอายุในครอบครัว

โดยความรุนแรงในครอบครัวที่พบได้บ่อยในประเทศไทย คือ การกระทำทารุณภรรยา และการกระทำทารุณต่อเด็ก ส่วนการรายงานที่เกี่ยวกับการกระทำทารุณในระหว่างพี่น้อง เป็นไปอย่างไม่ชัดเจน เนื่องจากครอบครัวหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องมักเข้าใจว่า เป็นอุบัติเหตุจากการหยอกล้อกันระหว่างพี่น้องและไม่รุนแรงนัก สำหรับการกระทำทารุณผู้สูงอายุในประเทศไทย นั้นมีความถี่และความรุนแรงไม่ชัดเจน อาจเนื่องมาจากสังคมไทยยังมีวัฒนธรรมในการให้ความเคารพต่อผู้สูงอายุ เหตุการณ์ความรุนแรงต่อผู้สูงอายุจึงเกือบจะไม่มีในสังคมไทย

1.4 สาเหตุและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความรุนแรงในครอบครัว

กิตติพัฒน์ นนทปัทมะคุลย์ (2527 : 76 – 90) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่ทำให้กระทำทารุณเด็กไว้ 4 ประการ ดังนี้

1. ปัจจัยด้านตัวบุคคลหรือพ่อแม่

ปัจจัยด้านนี้จะพบว่าพ่อแม่ที่ทำทารุณกรรมเด็กนั้นมักจะพบว่า มีความภูมิใจในตนเองต่ำมาก (Low Self – esteem) มักจะคิดว่าตนเองไม่มีคุณค่า ไม่มีสมรรถภาพหรือเป็นคนไม่ดี บุคคลพวกนี้มีความต้องการพึ่งพาผู้อื่นสูง ไม่มีวุฒิภาวะ ปัจจัยด้านตัวบุคคลนี้ประกอบด้วยลักษณะอื่นๆ อีก 7 ประการ คือ ความผิดปกติทางจิตพยาธิสภาพ อาการซึมเศร้า โรคจิต ปัญญาอ่อน การเสพสิ่งเสพติด ขาดความรู้และประสบการณ์ เลี้ยงดูเด็ก และการแยกตัวจากสังคม

2. ปัจจัยด้านครอบครัว

ปัจจัยด้านครอบครัวนี้สามารถแยกอธิบายได้ 7 ประการ คือ การที่พ่อแม่ร่วมกันกระทำต่อเด็ก การตกเป็นแพะรับบาป ครอบครัวที่มีพ่อเลี้ยงหรือแม่เลี้ยง การที่มีพ่อหรือแม่ลำพังคนเดียว พ่อแม่วัยรุ่น ครอบครัวเดี่ยวและครอบครัวขยายที่มีปัญหาขัดแย้ง

3. ปัจจัยด้านเด็ก

ปัจจัยด้านเด็กนี้พิจารณาว่า เด็กที่ถูกกระทำทารุณนั้นในบางกรณีตัวเด็กเองก็มีส่วนทำให้เกิดการทารุณได้ เช่น เด็กเจ้าอารมณ์ เด็กที่ตอบสนองต่อการกระตุ้นภายนอก เชื่องช้า เด็กที่มีปัญหาความพิการ ปัญญาอ่อน และเด็กโตที่มีปัญหาพฤติกรรมในด้านต่างๆ

4. ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม

ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมนี้ พิจารณาถึงความกดดัน (Stress) ที่มีต่อครอบครัว เช่น ครอบครัวต้องเผชิญกับความยากลำบาก เช่น ภัยทางธรรมชาติ หรือภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ ภาวะการตกงาน คนในครอบครัวถูกกักขังจำคุก เป็นต้น ความกดดันนี้อาจจำแนกได้เป็น 3 ลักษณะ คือ ความกดดันเรื้อรังต่อสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นมาแล้วและจะมีต่อไป ซึ่งครอบครัวจะต้องเผชิญไปเรื่อยๆ เช่น การเป็นพ่อแม่ การเจ็บป่วยเรื้อรัง หรือความยากจน ปัญหาทางเศรษฐกิจ ความกดดันตามสถานการณ์ต่อการเปลี่ยนแปลงที่มีผลกระทบต่อครอบครัว จะมีทั้งดีหรือร้ายซึ่งครอบครัวไม่คุ้นเคยกับการเปลี่ยนแปลงนั้น เช่น การตกงาน การเป็นหนี้ การตายของสมาชิกในครอบครัว การแยกทาง การหย่าร้าง สำหรับการกดดันเฉียบพลัน หมายถึง เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นและอุปสรรคที่ทำให้เกิดการปฏิบัติต่อเด็กอย่างไม่เหมาะสม เหตุการณ์นี้อาจเกิดจากพฤติกรรมของเด็กที่พ่อแม่มองว่าเป็นปัญหา หรือเป็นเหตุการณ์ที่ไม่เกี่ยวข้องกับตัวเด็ก แต่เป็นปัญหาข้อขัดข้องเล็ก ๆ น้อย ๆ ในครอบครัว เช่น รถยนต์เสีย ตู้เย็นหรือเครื่องซักผ้าชำรุด การทะเลาะวิวาทภายในบ้าน หรือทะเลาะวิวาทกับบุคคลอื่นภายนอก เหตุการณ์เหล่านี้สำหรับพ่อแม่ที่มีความอดกลั้นน้อย ก็อาจจะเกิดความกดดันและไปลงโทษเด็กได้

ศิริเพชร ศิริวัฒนา (2538 : บทคัดย่อ) พบว่าเหตุการณ์เฉพาะหน้าที่นำไปสู่ความรุนแรงในครอบครัว ได้แก่ ปัญหาจากรายได้ไม่เพียงพอ สามีสืมสุรา ดิตยาเสพติด สามิตัดการพนัน สามีเป็นคนมีอารมณ์โกรธโมโหร้ายและเคยมีประวัติอาชญากรรมทางจิต

ดนยา ธนะอุดม (2539 : บทคัดย่อ) พบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการถูกทำร้ายด้านร่างกายและจิตใจของหญิงตั้งครรภ์ ได้แก่ ระดับการศึกษา รายได้ อาชีพ พฤติกรรมการใช้เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การใช้สารเสพติด การเล่นเกมพนัน จำนวนบุตร สถานภาพสมรส ประเภทครอบครัว สัมพันธภาพระหว่างหญิงตั้งครรภ์กับสามี การเผชิญเหตุการณ์เครียด และการรับรู้บทบาทเพศหญิงและเพศชายของหญิงตั้งครรภ์

พรเพ็ญ เพชรสุขศิริ (2539 : บทคัดย่อ) พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความรุนแรงในครอบครัว ได้แก่ การมีระดับการศึกษาต่ำ รายได้ต่ำ อาชีพใช้แรงงาน การเล่นเกมพนัน สืมสุรา ความมั่นคงทางอารมณ์ของบิดาและมารดา ความเจ้าชู้ของบิดา การที่มารดาต้องพึ่งพาบิดา การขาดความสัมพันธ์ทางสังคมกับผู้อื่น การมีความตึงเครียดในครอบครัวสูง

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าปัจจัยต่างๆ เช่น ระดับการศึกษา รายได้ของครอบครัว การดื่มสุรา การใช้สารเสพติด สัมพันธภาพระหว่างสมาชิกในครอบครัว ตลอดจนสภาวะทางอารมณ์ มีอิทธิพลต่อการใช้ความรุนแรงของสมาชิกภายในครอบครัว

1.5 ระดับของความรุนแรงในครอบครัว

คุณหญิงสำหรี จิตตินันท์ (ม.ป.ป. : 2 – 3) ได้จัดแบ่งระดับความรุนแรงในครอบครัวออกเป็น 4 ระดับ ดังนี้

1. ชนิดที่ไม่รุนแรงมาก เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นไม่ใหญ่โต และไม่มีอันตรายมาก เป็นอยู่ไม่นานทั้งต่อกาย ใจ หรือทางเพศ

ทางกาย เช่น บาดแผลอยู่ในเนื้อเยื่อ หรือเฉพาะที่ที่ผิว ๆ ตลอดจนรอยช้ำ รอยฟกช้ำเล็ก ๆ แผลไฟไหม้ไม่มากนัก รอยเขียว

ทางเพศ เช่น การสัมผัสที่ไม่ถูกต้อง การเช็ดขวน และ/หรือการอวดอวัยวะเพศ

ทางใจ เช่น ใช้คำพูดระคายหูเป็นครั้งคราว ลบหลู่ ทำให้บรรยากาศสับสน

2. ชนิดที่รุนแรงปานกลาง เป็นการทารุณที่รุนแรงขึ้น แต่ยังไม่ถึงชีวิต หรือมีแนวโน้มที่จะส่งผลไปอีกนาน

ทางกาย เช่น บาดแผลตื้นแต่กว้างมาก หรือรุนแรง ถึงขั้นได้ผิวหนัง เขียวช้ำ เป็นรอยกว้าง หรือมีรอยปูดแดงช้ำมาก รอยนูนแดงใหญ่ มีเลือดคั่งเป็นก้อนเล็ก ๆ ไฟลวกเล็กน้อย

ทางเพศ เช่น เล้าโลม สำเร็จความใคร่ ใช้นิ้วมือสอดใส่อวัยวะเพศ โดยผู้กระทำยังไม่สอดใส่อวัยวะเพศในลักษณะที่ข่มขืน

ทางจิตใจ เช่น ใช้คำพูดบาดใจ และทำให้ได้อาย ทำทารุณภัยเป็นครั้งคราว

3. ชนิดที่รุนแรงมาก เป็นการกระทำอย่างต่อเนื่อง หรือมีอันตรายต่อร่างกาย หรือจิตใจอย่างรุนแรง

ทางกาย เช่น บาดแผลยาวและลึก กระดูกหัก ข้อเคลื่อน เลือดออกในสมอง แผลไฟไหม้ลึกถึงอวัยวะภายใน

ทางเพศ เช่น พยายามจะร่วมเพศ หรือร่วมเพศด้วยปาก ทางทวารหนัก หรือพยายามจะข่มขืนซ้ำเรา

ทางใจ เช่น ถูกรังเกียจบ่อย ๆ ปลอ่ยให้อดอาหารและน้ำเป็นบางครั้ง ทอดทิ้งให้อยู่ตามลำพัง และห้ามขยับเขยื้อน

4. ชนิดปางตาย เป็นอันตรายที่เป็นอยู่นาน หรือรุนแรงต่อร่างกาย หรือต่อจิตใจ ซึ่งอาจเป็นผลให้คุกคามชีวิต

ทางกาย เช่น บาดแผลที่เป็นอยู่นานเกือบเสียชีวิต

ทางเพศ เช่น โดยสมาชิกในครอบครัวบังคับให้มีกิจกรรมทางเพศ โดยทางปาก ทวารหนัก หรือทางช่องคลอดเป็นระยะเวลานาน

ทางใจ เช่น ถูกรังเกียจอยู่เสมอ ไม่ยอมรับสิ่งสอน ให้อุดอาหารและน้ำเสมอ ทอดทิ้งให้อยู่ตามลำพัง ห้ามขยับเขยื้อน ผูกตรึงไว้กับที่

1.6 ผลกระทบของความรุนแรงในครอบครัว

รายงานการสรุปผลการฝึกอบรมบุคลากรทางสาธารณสุขให้มีส่วนร่วมในการค้นหา ป้องกัน บำบัดฟื้นฟูสภาพเด็กถูกทอดทิ้งและถูกกระทำทารุณ (2536 : 93 – 94) ได้ประมวลผลกระทบของการทอดทิ้งและกระทำทารุณต่อเด็กไว้ดังนี้

1. ผลกระทบต่อเด็ก

1.1 ทางกาย

- 1.1.1 ทำให้เกิดบาดแผล กระดูกหัก ฟกช้ำ เจ็บปวด พิการ หูพพลภาพ
- 1.1.2 ทำให้การเจริญเติบโตไม่เต็มที่ ก่อให้เกิดโรคต่าง ๆ
- 1.1.3 การพัฒนาและเรียนรู้ช้า
- 1.1.4 พฤติกรรมก้าวร้าว พูดปด รังแกผู้อื่น มั่วสุมทางเพศ คบเพื่อนที่มี

ปัญหา

- 1.1.5 มีพฤติกรรมต่อต้านกับสังคม เลียนแบบผู้กระทำรุนแรง
- 1.1.6 ไม่มีมนุษยสัมพันธ์กับผู้อื่น

1.2 ทางจิตใจ

- 1.2.1 อารมณ์ไม่คงที่ ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง
- 1.2.2 โมโหร้าย
- 1.2.3 วิดกกังวล หวาดระแวง ซึมเศร้า
- 1.2.4 ชอบทำร้ายตนเอง
- 1.2.5 ชอบโทษผู้อื่น
- 1.2.6 ฆ่าตัวตาย

2. ผลกระทบต่อครอบครัว

- 2.1 ทำให้สถาบันครอบครัวไม่มั่นคง ขัดแย้ง ขาดความสงบสุข สัมพันธภาพในครอบครัวไม่ดี ไม่เป็นที่ยอมรับของสังคม
- 2.2 วิธีการดำเนินชีวิตในครอบครัวเบี่ยงเบน
- 2.3 มีเจตคติและค่านิยมไม่ดีต่อสถาบันครอบครัว ครอบครัวแตกแยกล่มสลาย ไม่เป็นที่ยอมรับต่อผู้อื่นและสังคม

3. ผลกระทบต่อสังคม

3.1 ก่อให้เกิดปัญหาสังคมด้านต่างๆ เช่น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาโสเภณี ปัญหาเด็กเร่ร่อน ปัญหายาเสพติด ปัญหาด้อยการศึกษา ปัญหาเด็กถูกล่อลวง การใช้แรงงานเด็ก

3.2 ทำให้ทรัพยากร บุคลากรไม่มีคุณภาพในการเป็นกำลังในการพัฒนาประเทศ

3.3 ทำให้เกิดโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ เกิดปัญหาการทำแท้ง

3.4 ทำให้เด็กถูกทอดทิ้ง พิกการ สังคมต้องรับภาระ

3.5 ทำให้ขาดความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

3.6 ทำให้เกิดการทอดทิ้งหรือกระทำทารุณเด็กในรุ่นต่อไป

3.7 ทำให้คนขาดคุณภาพและจริยธรรม

3.8 ทำให้ชื่อเสียงของประเทศ หรือภาพพจน์ของประเทศเสียหาย

3.9 ประเทศได้สูญเสียเวลา ทรัพยากร งบประมาณในการแก้ไขปัญหา

คุณหญิงสำหรี จิตตินันท์ (ม.ป.ป. : 1 – 2) ได้กล่าวถึงผลกระทบต่อเหยื่อผู้ได้รับความรุนแรงว่ามีผลกระทบดังต่อไปนี้

1. ทางกาย บอบช้ำ มีบาดแผล กระดูกหัก พิกการหรือถึงตาย

2. ทางใจ ซอกซำใจ ปวดร้าว สำนึกว่าตนเป็นผู้ผิดตามที่ถูกกล่าวหา และอาจกลายเป็นผู้ทำร้ายผู้อื่น หรือทำตัวให้ถูกทำร้ายซ้ำซาก

3. ทางอารมณ์ กลายเป็นคนก้าวร้าว แสดงพฤติกรรมรุนแรง หรือซึมเศร้า หรือหันไปเสพยา สุรา หรือคิดฆ่าตัวตาย

4. ทางสังคม ขาดสันติสุข คนในสังคมเกิดความกลัว หวาดระแวง มีการสืบทอดความรุนแรงไปสู่บุตรหลาน

ดังนั้นสรุปว่า ความรุนแรงในครอบครัวนั้นสามารถส่งผลกระทบทั้งต่อตัวผู้ถูกกระทำ ครอบครัว และก่อให้เกิดปัญหาสังคมติดตามมาในที่สุด

1.7 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงในครอบครัว

การใช้ความรุนแรงในครอบครัวนั้นถือได้ว่าเป็นการละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 (ฝ่ายวิชาการสำนักพิมพ์ ฟิสิกส์เซ็นเตอร์. 2540 : 7-12) โดยมีมาตราที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองของบุคคลให้พ้นจากความรุนแรงในครอบครัวดังต่อไปนี้

มาตรา 28 บุคคลย่อมอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หรือใช้สิทธิและ เสรีภาพของตนได้ เท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน

บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้สามารถยกบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้เพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้

มาตรา 30 บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย และได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน

ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน

การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล เพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องอันกำเนิดเชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพร่างกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคลฐานะทางเศรษฐกิจ หรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรมหรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญจะกระทำมิได้

มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น ย่อมไม่ถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม

มาตรา 31 บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย

การทรมาน ทารุณกรรมหรือการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้าย หรือไร้มนุษยธรรมจะกระทำมิได้ แต่การลงโทษประหารชีวิตตามที่กฎหมายบัญญัติไม่ถือว่าเป็นการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรมตามความในวรรคนี้

การจับ คမ်းขัง ตรวจค้นตัวบุคคลหรือการกระทำใดอันกระทบต่อสิทธิเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่ในอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

มาตรา 34 สิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียงหรือความเป็นอยู่ส่วนตัวย่อมได้รับความคุ้มครอง

การกล่าวหาหรือใส่ร้ายผู้อื่น ซึ่งข้อความหรือภาพไม่ว่าด้วยวิธีใดไปยังสาธารณชนอันเป็นการละเมิดหรือกระทบถึงสิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียงหรือความเป็นอยู่ส่วนตัวจะกระทำมิได้ เว้นแต่กรณีที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณชน

มาตรา 53 เด็ก เยาวชนและบุคคลในครอบครัว มีสิทธิได้รับความคุ้มครองโดยรัฐจากการใช้ความรุนแรงและการปฏิบัติอันเป็นธรรม

เด็กและเยาวชน ซึ่งไม่มีผู้ดูแล มีสิทธิได้รับการเลี้ยงดูและการศึกษาอบรมจากรัฐ ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ

จากกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยที่กล่าวมา แสดงให้เห็นว่าบุคคลย่อมได้รับการคุ้มครองสิทธิของตนให้ดำเนินชีวิตไปด้วยความเป็นปกติ ปลอดภัยจากการกระทำทารุณทั้งปวง ดังนั้นบุคคลซึ่งเป็นสมาชิกในครอบครัวทุกคนย่อมได้รับการคุ้มครองจากความรุนแรงในครอบครัวตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายนี้

และในบทบัญญัติของกฎหมายแพ่งก็มีมาตรการที่ให้ความคุ้มครองสิทธิของบุคคลที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัวดังนี้

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ประวิณวัชร อิศรางกูร ณ อยุธยา. 2543 : 148) ได้ให้ความหมายของความรังเกียจและละเมิดไว้ว่า “ผู้ใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมาย ให้เขาเสียหายถึงแก่ชีวิตก็ดี แก่ร่างกายก็ดี อนามัยก็ดี เสรีภาพก็ดี ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี ผู้นั้นทำละเมิดจำต้องชดเชยค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น” ดังนั้นความรุนแรงในครอบครัวในลักษณะต่างๆ เช่น การทุบตี ทำร้ายร่างกาย การกล่าวหาให้ร้ายว่าภรรยาผิด การขู่บังคับไม่ให้ภรรยาออกไปนอกบ้าน การลงโทษบุตรหลานจนได้รับบาดเจ็บสาหัส ผู้กระทำย่อมมีความผิดตามกฎหมายลักษณะละเมิด ซึ่งผู้ถูกกระทำสามารถฟ้องพยานหลักฐานที่ผิดกฎหมายนี้ในการคุ้มครองสิทธิของตนได้ แต่ในทางปฏิบัติภรรยาไม่ต้องการให้ความขัดแย้งออกมาในรูปนี้ และดูเป็นเรื่องแปลกที่จะเรียกร้องค่าเสียหายจากสามี ซึ่งมีผลประโยชน์ในทางทรัพย์สินร่วมกับตน

นอกจากนี้การใช้ความรุนแรงในครอบครัวในหลายกรณีก็ถือเป็นการกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับสมบูรณ์) แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2540 (ธีระพล อรุณะภักดิ์ และ คณะ . 2543 : 107-130) ภาคความผิดในลักษณะต่าง ๆ ได้แก่

ลักษณะ 9 ความผิดเกี่ยวกับเพศ

ลักษณะ 10 ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย

ลักษณะ 11 ความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพและชื่อเสียง

จากรายละเอียดดังกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นว่าการใช้ความรุนแรงในครอบครัวเป็นการละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล นอกจากนี้การใช้ความรุนแรงในครอบครัวก็เปรียบเสมือนการก่ออาชญากรรมเบื้องหลังประตูบ้าน ซึ่งผู้กระทำมีความผิดทั้งทางแพ่งและทางอาญา ฝ่ายผู้ถูกกระทำก็สามารถฟ้องพยานหลักฐานที่ผิดกฎหมายเพื่อเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากการถูกละเมิด และได้รับการปกป้องคุ้มครองให้เกิดความปลอดภัยในชีวิตและร่างกายได้

1.8 ข้อจำกัดในทางกฎหมายต่อการคุ้มครองของบุคคลจากความรุนแรงในครอบครัว

สมลักษณ์ ดันพิสุทธิ (2538 : 51-53) ได้กล่าวถึงข้อบกพร่องของกฎหมายอาญาในการคุ้มครองสิทธิเหนือชีวิตร่างกายและเสรีภาพของผู้ถูกกระทำ โดยพิจารณาจากขั้นตอนการเข้าไปของกฎหมายอาญา ซึ่งแบ่งได้ 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนแรก แม้การกระทำความผิดยังไม่เกิดขึ้น และยังไม่มีผู้ใดได้รับความเสียหายเลย แต่มีแนวโน้มว่าผู้ใดจะก่อเหตุร้ายให้เกิดอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินของผู้อื่น

พนักงานอัยการมีอำนาจร้องขอให้ศาลสั่งผู้ต้องหาให้ทำทัณฑ์บนต่อศาลได้ ตามประมวลกฎหมายอาญา ภาคที่ 1 หมวด 3 ส่วนที่ 2 วิธีการเพื่อความปลอดภัย มาตรา 46

ขั้นตอนที่สอง การกระทำความผิดนั้นเกิดขึ้น แต่ยังไม่เกิดความเสียหายที่ชัดเจนต่อผู้เสียหาย เช่น ความผิดเป็นอั้งยี่ ความผิดฐานเป็นช่องโจร ความผิดฐานตระเตรียมการ และความผิดฐานพยายามบางกรณี เป็นต้น

ขั้นตอนที่สาม การกระทำความผิดเกิดขึ้น และความเสียหายอย่างชัดเจนต่อผู้เสียหายแล้ว

สำหรับในขั้นตอนที่สอง และขั้นตอนที่สามนั้นความผิดเกิดขึ้นชัดเจนแล้ว อำนาจของกฎหมายสามารถเข้าไปดำเนินการได้ทันที แต่ในขั้นตอนแรกความผิดนั้นยังไม่ได้เกิดขึ้น การเข้าไปของกฎหมายยังไม่สามารถไปได้ทันที แต่ขั้นตอนนี้นับว่าได้ให้ประโยชน์ในการคุ้มครองบุคคลจากความรุนแรงในครอบครัวได้อย่างแท้จริง เพราะเป็นการเข้าไปแทรกแซงของรัฐตั้งแต่ความเสียหายมีแนวโน้มจะเกิดขึ้น เพื่อเป็นการป้องกันอาชญากรรม ตลอดจนไม่ส่งผลกระทบต่อผู้ถูกกระทำ แต่กฎหมายมอบบทบาทในขั้นตอนนี้ให้เฉพาะอัยการและศาลที่จะสามารถดำเนินการได้ จึงส่งผลให้การใช้กฎหมายนี้ไม่มีประสิทธิภาพสมดังเจตนารมณ์ของกฎหมายเอง ทั้งนี้เนื่องจาก

1. กฎหมายไม่มีรายละเอียดกำหนดว่าพนักงานอัยการจะทราบข้อเท็จจริงที่เป็นแนวโน้มที่จะเกิดอันตรายต่อผู้เสียหายจากใคร เพราะพนักงานอัยการไม่อาจไปสืบเสาะข้อเท็จจริงเหล่านี้ได้เอง

2. แม้จะเป็นการพิจารณาคดีของศาลก่อนเกิดการกระทำความผิดก็ตามกระบวนการพิจารณาก็ต้องเป็นไปตามกฎหมายวิธีพิจารณาความทั่วไป ซึ่งต้องสืบพยานหาหลักฐานมาแสดงต่อศาล แต่เมื่อความผิดยังไม่เกิดขึ้นการหาหลักฐานเพื่อมาประกอบรูปคดีจึงไม่สามารถดำเนินการได้

3. ความล่าช้าตามปกติธรรมดาของกระบวนการพิจารณาคดีที่อาจไม่ทันต่อเหตุการณ์ เช่น ทราบว่าบิดามารดาเกลียดชังบุตรผู้หนึ่งเป็นพิเศษ เคยทุบตีด้วยความรุนแรงเสมอมา และบิดามารดาเป็นคนเจ้าโทสะเคยถูกลงโทษฐานพยายามฆ่ามาแล้ว หากรอจนศาลพิพากษาหรือคำสั่งตามวิธีการเพื่อความปลอดภัย เด็กอาจถูกฆ่าไปก่อนแล้วก็ได้ ดังหลายคดีที่ศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็กได้เคยติดตามคดีเด็กถูกบิดามารดาทำร้ายบุตรจนถึงแก่ความตาย ทั้งที่ก่อนหน้านี้บิดามารดาที่เคยถูกเจ้าหน้าที่พนักงานสอบสวนเรียกไปตักเตือนแล้ว ว่าอย่าทำร้ายบุตรมิฉะนั้นจะถูกดำเนินคดี

ดังนั้นเจ้าพนักงานสืบสวน ซึ่งมักเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจก็ไม่สามารถดำเนินการในการให้ความคุ้มครองแก่ผู้ถูกกระทำได้อย่างเต็มที่ เนื่องจากไม่มีอำนาจโดยตรง

ส่วนข้อบกพร่องอีกประการ คือ ข้อบกพร่องของการบังคับใช้กฎหมาย ในการคุ้มครองช่วยเหลือและดำเนินการทางศาล ซึ่งเป็นการใช้อำนาจหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมายของเจ้าหน้าที่ อันได้แก่ พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ และศาล เช่น ในกรณีที่ ภรรยาเข้าแจ้งต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจว่าถูกสามีทำร้ายร่างกาย เจ้าหน้าที่ตำรวจอาจมองว่า เป็นเรื่องภายในครอบครัว จึงไม่รับแจ้งความ เมื่อไม่มีการแจ้งความ และการสอบสวน พนักงานอัยการและศาลก็ไม่อาจจะทราบข้อเท็จจริง ถึงแนวโน้มที่จะเกิดอันตรายต่อไปจึงไม่ได้ ดำเนินการให้การคุ้มครองผู้ถูกกระทำจากความรุนแรงในครอบครัวอย่างที่ควรจะเป็น

นอกจากนี้ข้อบกพร่องเกี่ยวกับวิธีพิจารณาความในหลักกฎหมายที่ไม่เอื้อต่อ การคุ้มครองผู้ถูกกระทำ เช่น ในกรณีการถูกกระทำทารุณทางเพศ โดยเมื่อมีการดำเนินการ ไปถึงชั้นศาลแล้ว ถ้าจะมีการค้นหาข้อเท็จจริงในศาล จากการสอบสวนของพนักงานสอบสวน ภายใต้การกำกับของพนักงานอัยการ และมีการชักด้วยทนายของฝ่ายจำเลยหรือผู้กระทำ ซึ่งทนายอาจใช้เทคนิคและความเชี่ยวชาญทำให้ข้อเท็จจริงถูกบิดเบือนไป ทั้งนี้เพราะ ผู้ถูกกระทำอาจมีความอ่อนด้อยทางวุฒิภาวะ ความกดดัน ความหวาดกลัว ตลอดจน ความอับอาย ทำให้การให้การในเรื่องข้อเท็จจริงอาจไม่หนักแน่นหรือสับสน ทำให้ประโยชน์ ตกแก่ฝ่ายจำเลย นอกจากนี้การสอบสวนเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องตามความเป็นจริงมากที่สุด อาจทำให้ผู้ถูกกระทำรู้สึกว่าได้ได้รับความรุนแรงซ้ำเติมจากการสอบสวนนั้นด้วย ดังนั้นในปัจจุบัน เมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้นโดยเฉพาะในเด็ก กฎหมายจึงบัญญัติให้มีนักจิตวิทยา และนักสังคมสงเคราะห์เข้าร่วมในการดำเนินการสอบสวนด้วยทุกครั้ง เพื่อประโยชน์ แก่ผู้ถูกกระทำ และการจัดตั้งหน่วยงานหรือองค์กรที่ให้ความดูแลบุคคลที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยง ต่อการถูกกระทำจากความรุนแรงในครอบครัว หรือผู้ที่ถูกกระทำจากความรุนแรงแล้ว เพื่อไปบำบัด ฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจต่อไป

ความบกพร่องในเนื้อหาของกฎหมายอาญาของไทยบางประการที่ไม่เอื้ออำนวยต่อ การกระทำอาชญากรรมในครอบครัว เช่น กฎหมายอาญาลักษณะ 9 ความผิดเกี่ยวกับเพศ ในมาตรา 276 วรรคแรกที่ระบุความผิดเฉพาะการข่มขืนกระทำชำเราหญิงซึ่งมิใช่ภรรยาของตน เท่านั้น ส่วนการมีเพศสัมพันธ์กับภรรยาโดยฝ่ายภรรยาไม่เต็มใจ หรือไม่มีความพร้อมนั้น ไม่ถือว่าฝ่ายสามีได้กระทำความผิด เนื่องจากว่ากฎหมายของไทยยังไม่มีกรบัญญัติขึ้นใช้ ดังนั้นการคุ้มครองปกป้องของกฎหมายจึงเป็นไปอย่างไม่ครอบคลุม ซึ่งในต่างประเทศการขืนใจ ล่วงเกิน ทางเพศที่เกิดขึ้นในคู่แต่งงาน (Marriage rape) ถือว่าเป็นการกระทำความผิด เช่นเดียวกันกับการล่วงเกินผู้หญิงอื่น ส่วนในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1562 ในหมวดสิทธิและหน้าที่ของบิดามารดาและบุตรกล่าวว่า ผู้ใดจะฟ้องบุพการีของตนเป็นคดีแพ่ง หรืออาญาไม่ได้ แต่เมื่อผู้นั้นหรือญาติสนิทของผู้นั้นร้องขอ อัยการจะยกขึ้นว่ากล่าวได้ ดังนี้ เป็นต้น

และในส่วน of ประชาชนนั้น กฎหมายบัญญัติไว้ว่าประชาชนทุกคนต้องรู้ในข้อกฎหมาย หากมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นจะร้องขอเพื่อไม่รับโทษจากการกระทำโดยอ้างว่าไม่รู้กฎหมายมิได้ ทั้งที่ในความเป็นจริงนั้นประชาชนไม่ได้มีความรู้ในกฎหมายอย่างถูกต้องครบถ้วน ดังนั้นเมื่อมีความรุนแรงในครอบครัวเกิดขึ้น ผู้กระทำก็ไม่ทราบว่าจะมีความผิด ส่วนผู้ถูกกระทำซึ่งเป็นผู้เสียหายก็ไม่ทราบว่าตนสามารถใช้สิทธิพึ่งพามาตรการของกฎหมายได้ หรือในกรณีที่มีความรู้ในข้อกฎหมาย แต่สมาชิกในครอบครัวอาจถือว่าการกระทำความรุนแรงในครอบครัวเป็นเรื่องปกติธรรมดาจึงไม่มีความจำเป็นใด ๆ ที่จะต้องพึ่งพากฎหมายหรือฝ่าย ผู้เสียหายอาจถูกขู่บังคับ มีความหวาดกลัว และความอับอาย ตลอดจนมีความคิดว่ากระบวนการบังคับใช้กฎหมายคงไม่สามารถยุติความรุนแรงในครอบครัวได้

ส่วนสถาบันกฎหมายอาญา (2533 : 3-4) ได้สรุปว่า ข้อจำกัดของการใช้กฎหมายปัจจุบันได้แก่

1. กฎหมายปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมในครอบครัวโดยตรง คือกฎหมายอาญานั้นเป็นเรื่องการลงโทษผู้กระทำความผิด จึงมีข้อจำกัดเมื่อเกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาพิเศษของครอบครัว กล่าวคือ แค่นั้นเพียงใด จัดเป็นอาชญากรรม เพราะบิดามารดาจะมีอำนาจในการลงโทษบุตรอยู่ในระดับหนึ่ง นอกจากนั้นรัฐหรือกฎหมายอาญาอาจจะเข้าไปแทรกแซงเรื่องส่วนตัวในครอบครัวเพื่อคุ้มครองสิทธิของเด็กหรือบุตรเพียงใด

2. กฎหมายอาญาไม่มีมาตรการรองรับเพื่อคุ้มครองเหยื่ออาชญากรรมในครอบครัว เช่น การที่บิดาหรือมารดาทำร้ายบุตรและถูกศาลพิพากษาลงโทษจำคุก ต่อมาเมื่อบิดาหรือมารดาพ้นโทษแล้ว บุตรยังคงต้องอยู่ร่วมบ้านเดียวกับบิดามารดาอีก ซึ่งเป็นเรื่องที่ไม่สมควร

3. เจ้าหน้าที่ของรัฐ ได้แก่ เจ้าหน้าที่ตำรวจมักพิจารณาว่า อาชญากรรมในครอบครัวเป็นเรื่องส่วนตัวภายในครอบครัว จึงมิได้ดำเนินการตามกฎหมายเพื่อคุ้มครองเหยื่อเท่าที่ควร เช่น สามีทำร้ายภรรยา ภรรยาเข้าร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน แต่พนักงานสอบสวนไม่รับคำร้องทุกข์เพราะเห็นว่าเป็นเรื่องภายในครอบครัว

ดังนั้นกระบวนการทางกฎหมาย เช่น การไม่มีกฎหมายที่รองรับต่อปัญหาความรุนแรงในครอบครัวโดยตรง การที่ประชาชนไม่รู้กฎหมาย หรือไม่ใช้สิทธิของตนที่จะขอรับความคุ้มครองกฎหมาย ขอบกพร่องของการบังคับใช้กฎหมายของเจ้าหน้าที่อื่นได้แก่ พนักงานสอบสวน (เจ้าหน้าที่ตำรวจ) พนักงานอัยการ และศาล ซึ่งเหล่านี้ล้วนเป็นข้อจำกัดของกฎหมายไทยในการดำเนินการต่อความรุนแรงในครอบครัวทั้งสิ้น

1.9 พฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการให้ความช่วยเหลือสตรีและเด็กที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว

เมื่อบุคคลเข้าพบเจ้าหน้าที่ตำรวจด้วยปัญหาความรุนแรงในครอบครัว เจ้าหน้าที่ตำรวจจะดำเนินพฤติกรรมในการให้ความช่วยเหลือ 2 ลักษณะ ได้แก่

1. พฤติกรรมในการให้ความช่วยเหลือตามกฎหมาย ได้แก่ การให้ความช่วยเหลือเมื่อสตรีและผู้แทนของเด็กมีความประสงค์จะดำเนินคดีกับผู้กระทำความรุนแรง ซึ่งการให้ความช่วยเหลือตามกฎหมายนี้ จะเป็นการปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งเจ้าหน้าที่ตำรวจจะดำเนินการโดยสรุปดังนี้

1.1 จัดทำบันทึกคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษ

1.2 ดำเนินการสืบสวนสอบสวน

1.3 ดำเนินการจับกุมผู้กระทำความรุนแรง

1.4 จัดทำสำนวนเพื่อส่งให้อัยการ พร้อมตัวผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว

2. พฤติกรรมในการให้ความช่วยเหลือที่ไม่เกี่ยวข้องกับกฎหมาย ได้แก่ การให้ความช่วยเหลือแก่สตรีและเด็ก หรือผู้แทนของเด็กที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัวในด้านอื่นๆ ที่นอกเหนือจากการปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา ซึ่งมีลักษณะต่างๆดังต่อไปนี้

2.1 ดำเนินการไกล่เกลี่ย ในกรณีที่ความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดขึ้นเป็นความผิดหลุโทษ หรือเป็นความผิดที่ยอมความกันได้ หรือสตรีและเด็ก หรือผู้แทนของเด็กเพียงแต่ดำเนินการขอร้องให้ช่วยเหลือ แต่มิได้ดำเนินการร้องทุกข์หรือกล่าวโทษแก่ผู้กระทำความรุนแรงตามระเบียบ เจ้าหน้าที่ตำรวจจะทำการไกล่เกลี่ยเพื่อทำความเข้าใจ และข้อตกลงระหว่างคู่กรณี

2.2 ให้คำปรึกษาเบื้องต้น และแนะนำหน่วยงาน องค์กรที่ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ตลอดจนทำการส่งต่อสตรีและเด็กไปยังหน่วยงานดังกล่าว

ดังนั้นเมื่อมีความรุนแรงในครอบครัวเกิดขึ้น เจ้าหน้าที่ตำรวจควรปฏิบัติหน้าที่ด้วยความใส่ใจเช่นเดียวกับกรณีอื่น ซึ่งผู้เสียหายส่วนใหญ่มักเป็นเด็กและผู้หญิง ซึ่งไม่มีความรู้เกี่ยวกับสิทธิตามกฎหมายของตน และตกอยู่ในความสับสน ความหวาดกลัว เจ้าหน้าที่ตำรวจจึงควรพยายามทำความเข้าใจผู้ประสบปัญหา มีท่าทีที่เห็นใจ และพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือด้วยความเต็มใจ

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงในครอบครัว

2.1 งานวิจัยในประเทศ

พรเพ็ญ เพชรสุขศิริ (2533 : 42-46) ทำการวิจัยสำรวจเบื้องต้นเกี่ยวกับสถานการณ์ความรุนแรงในครอบครัวในกรุงเทพมหานคร จำนวน 124 ราย เป็นการทารุณกรรมภรรยา 100 ราย ทารุณกรรมบุตร 24 ราย (แต่เป็นการทารุณกรรมภรรยาบุตรรวมกัน 4 ราย) ซึ่งผลวิจัยสรุปได้ว่า ผู้ทำร้ายส่วนใหญ่เป็นชาย เหยื่อเป็นผู้หญิง ทั้งผู้ทำร้ายและเหยื่อมีระดับการศึกษาต่ำ และมีอาชีพรับจ้างใช้แรงงานมากกว่าอาชีพอื่น ๆ ในกรณีความรุนแรงในครอบครัว ทั้งหมดประมาณ 1 ใน 4 เป็นการทารุณกรรมบุตรที่อายุระหว่าง 5 – 10 ปี ลักษณะความรุนแรงในครอบครัวส่วนใหญ่เป็นการชกต่อย ตะบองลงไปที่การใช้ไม้ของแข็งบางอย่างทุบตี โขกศีรษะด้วยของแข็ง ใช้ของแข็งปาหรือทุบใส่ นอกนั้นใช้สิ่งต่างๆ ของตัวเป็นเครื่องมือทำร้าย สาเหตุของความรุนแรงที่สำคัญได้แก่ เรื่องอารมณ์โมโหร้าย เรื่องชู้สาว การดื่มสุรา การพนัน และมีบางรายมีประวัติทางจิตมาก่อน

เหมวรรณ เหมะนัค (2533 : 115 - 116) ศึกษาความรุนแรงในครอบครัว โดยศึกษากรณีสามีผู้มีรายได้น้อยในเขตเทศบาลเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี กลุ่มตัวอย่างเป็นสามี 270 คน พบว่า สามีส่วนใหญ่มีความรุนแรงในระดับต่ำ ตัวแปรภูมิหลังทางสังคมอันได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ระยะเวลาแต่งงานและจำนวนบุตรไม่มีผลต่อ ความรุนแรง ส่วนตัวแปรทางด้านจิตวิทยาสังคมที่มีความสัมพันธ์กับความรุนแรงมากที่สุดคือ การเห็นเหตุการณ์ความรุนแรง รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมในฐานะผู้กระทำความรุนแรง การยอมรับการใช้ความรุนแรงจากเพื่อนสนิทและเพื่อนบ้าน ตลอดจนความเครียดตามลำดับ นอกจากนี้ยังพบว่าในกรณีดื่มสุรายังเพื่อนสนิทไม่ยอมรับการใช้ความรุนแรงสามีก็ยิ่งจะใช้ความรุนแรงมากขึ้น และความเครียดมีส่วนทำให้สามีใช้ความรุนแรงมากขึ้น

ศิริชัย โชติรัตน์ (2538 : 48-58) ศึกษาความรุนแรงในครอบครัว กรณีสามีทำร้ายร่างกายภรรยาในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครและจังหวัดใกล้เคียง กลุ่มตัวอย่างเป็นนักโทษชายที่รับโทษอยู่ในเรือนจำต่างๆ ในเขตกรุงเทพมหานครและจังหวัดใกล้เคียง (นนทบุรี นครปฐม สมุทรปราการ) ซึ่งมีความผิดฐานทำร้ายร่างกาย พยายามฆ่า หรือฆ่าภรรยาของตนเอง จำนวน 110 คน พบว่าลักษณะของการกระทำ หรือวิธีการที่สามีใช้ทำร้ายภรรยาส่วนใหญ่เป็นการใช้อวัยวะเข้าทำร้าย เช่น การต่อย ตะบอง ทุบ และมีความถี่ของการกระทำในระดับกระทำเป็นครั้งคราวมากที่สุด โดยผลของการกระทำส่วนใหญ่ทำให้ภรรยาเสียชีวิต ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการที่สามีทำร้ายร่างกายภรรยา นอกจากจะทำให้ภรรยาส่วนใหญ่นอนเจ็บสาหัสและเสียชีวิตแล้ว ผลกระทบที่ตกแก่บุตรมากที่สุดคือ การที่บุตรมีความหวาดกลัวและรองลงไปที่ บุตรได้รับบาดเจ็บ กับหนีออกจากบ้าน โดยสามีเป็นผู้มีการศึกษาและรายได้ต่ำ

มีอาชีพส่วนใหญ่คืออาชีพรับจ้าง มีเจตคติในเชิงยกย่องเพศชาย มีภูมิหลังด้านความรุนแรงในครอบครัว สาเหตุที่นำไปสู่ความรุนแรงคือบันดาลโทสะ หรือลืมหืมตา อันเนื่องมาจากปัญหาชู้สาว เมาสุรา การพนัน และไม่ชอบความประพฤติของอีกฝ่ายหนึ่ง

ศิริเพชร ศิริวัฒนา (2538 : 97-99) ศึกษาปัญหาความรุนแรงในครอบครัว โดยศึกษาเฉพาะกรณีผลกระทบทางด้านสุขภาพจิตในผู้หญิงที่ถูกสามีทุบตีทำร้ายร่างกาย จำนวน 20 ราย พบว่า ผู้หญิงที่ถูกสามีทำร้ายร่างกายมีสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา อาชีพ และรายได้ อยู่ในระดับต่ำ เหตุการณ์เฉพาะหน้าที่นำไปสู่ความรุนแรงในครอบครัว ได้แก่ ปัญหาจากรายได้ ไม่เพียงพอ สามีดื่มสุรา ดิตสุรา ดิตยาเสพติด สามีดุด่าการพนัน สามีเป็นคนที่อารมณ์โมโหง่าย และเคยมีประวัติอาการทางจิต ส่วนผลกระทบด้านสุขภาพจิตของสตรีที่ถูกสามีทุบตีทำร้ายร่างกาย ได้แก่ ความย่ำคิดย่ำทำ ความวิตกกังวล ความก้าวร้าว และความซึมเศร้า

दनया ठनखुडम (2539 : 124 – 127) ศึกษาความรุนแรงในครอบครัวที่มีต่อหญิงตั้งครรภ์ จำนวน 400 คน ที่มาฝากครรภ์กับโรงพยาบาลแม่และเด็ก ศูนย์ส่งเสริมสุขภาพ เขต 1 พบว่า ผู้หญิงมีครรภ์ถูกทำร้ายด้านร่างกาย ร้อยละ 12 ถูกทำร้ายด้านจิตใจร้อยละ 22.5 ตำแหน่งที่ถูกทำร้ายด้านร่างกายมากที่สุด คือ ใบหน้า วิธีการที่สามีทำร้ายมากที่สุดคือการตบ การวิจัยครั้งนี้ไม่พบการใช้อาวุธในการทำร้ายร่างกาย ส่วนปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการถูกทำร้ายด้านร่างกายและจิตใจของหญิงตั้งครรภ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ระดับการศึกษา รายได้ อาชีพ พฤติกรรมการใช้เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การใช้สารเสพติด การเล่นเกมพนัน จำนวนบุตร สถานภาพสมรส ประเภทของครอบครัว สัมพันธภาพระหว่างหญิงตั้งครรภ์กับสามี การเผชิญเหตุการณ์เครียด และการรับรู้บทบาททางเพศของหญิงตั้งครรภ์

พรเพ็ญ เพชรสุขศิริ (2539 : 93-108) ศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความรุนแรงในครอบครัวไทยและความก้าวร้าวของเยาวชนไทย ในนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สายสามัญทั้งในกรุงเทพมหานครและภูมิภาคจำนวน 2,147 คน พบว่าครอบครัวของเยาวชนไทยบางส่วนอยู่ในลักษณะเสี่ยงต่อปัญหาสังคมต่าง ๆ เช่น บิดา มารดาหย่าร้างกัน แยกกันอยู่ หรือเสียชีวิต บิดามีภรรยามากกว่า 1 คน บิดาใช้สารเสพติดบางประเภท โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความรุนแรงในครอบครัว คือ การมีการศึกษาดำ มีรายได้ต่ำ อาชีพใช้แรงงาน การเล่นเกมพนัน ดื่มสุรา ความมั่นคงทางอารมณ์ของบิดามารดา ความเจ้าชู้ของบิดา การที่มารดาต้องพึ่งพาบิดา การขาดความสัมพันธ์ทางสังคมกับผู้อื่น และมีความตึงเครียดในครอบครัวสูง ส่วนเยาวชนไทยมีระดับการยอมรับความรุนแรงในครอบครัวค่อนข้างสูง และความรุนแรงในครอบครัวมีความสัมพันธ์กับระดับการยอมรับความรุนแรง และความก้าวร้าวของเยาวชนไทย

สุดสงวน สุธีสร (2540 : 72 - 77) ศึกษาความรุนแรงในครอบครัวกรณี การประทุษร้ายทางร่างกาย และทางเพศต่อเด็กในสังคมไทย พบว่าสังคมไทยมีแนวความคิดว่า ความรุนแรงในครอบครัวเป็นเรื่องภายในของครอบครัว บิดามารดามีกรรมสิทธิ์ในตัวบุตร บุตรต้องทดแทนบุญคุณ บิดามารดาลงโทษบุตรเพราะต้องการให้บุตรเป็นคนดี ส่วนสาเหตุของความรุนแรงในครอบครัว ได้แก่ การแสดงอำนาจของบิดาต่อครอบครัว การดื่มสุรา และความสัมพันธ์ภายในครอบครัวไม่ดี ส่วนความคิดเห็นในการแก้ปัญหาความรุนแรงคือ บทบาทของรัฐ ความครอบคลุมของกฎหมาย และบทบาทของนักวิชาชีพต่าง ๆ

ปัญญาลี โชติคุต (2541 : 100-101) ศึกษาการใช้ความรุนแรงต่อคู่สมรสในบุคลากร ซึ่งสมรสแล้วของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จำนวน 321 คน พบว่า ประเภทของความรุนแรง ได้แก่ ทำร้ายจิตใจ การทำร้ายร่างกาย และการมุ่งจะทำร้ายร่างกายตามลำดับ โดยเพศหญิง ใช้ความรุนแรงในด้านการทำร้ายจิตใจมากกว่าเพศชาย ส่วนปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการใช้ความรุนแรงต่อคู่สมรส ได้แก่ ประสบการณ์อ้อม ด้านความรุนแรงการมีส่วนร่วมทางสังคม การสนับสนุนทางสังคม เพศ ระยะเวลาสมรส การใช้แอลกอฮอล์ ความถี่ในการใช้แอลกอฮอล์ การยอมรับ การใช้ความรุนแรง และการยอมรับการใช้ความรุนแรงของบิดามารดา

2.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

เจลเลส (Gelles. 1988 : 841 -847) ศึกษาการใช้ความรุนแรงต่อหญิงตั้งครรภ์ โดยการสัมภาษณ์ภรรยาจำนวน 6,002 คน พบว่า หญิงตั้งครรภ์มีประสบการณ์เกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวตั้งแต่ระดับที่ไม่รุนแรงนัก ไปจนถึงระดับที่รุนแรงมาก และนอกจากนี้ ในกลุ่มของผู้หญิงที่มีอายุต่ำกว่า 25 ปี ยังพบอัตราการใช้ความรุนแรง และการได้รับความรุนแรงจากสามี หรือคู่รักในอัตราสูง

มาโลน, ไทรี และโอเลียร์ (Malone, Tyree & O'Leary. 1989 : 687 - 697) ศึกษาการใช้ความก้าวร้าวระหว่างสามีภรรยาจำนวน 328 คู่ พบว่า ผู้ชายมีอัตราของพฤติกรรมรุนแรงนอกครอบครัวสูงกว่าผู้หญิง โดยทั้งผู้ชายและผู้หญิงมีอัตราของการใช้ความรุนแรงต่อครอบครัวของตนเองใกล้เคียงกัน แต่ผลจากการวิเคราะห์พยากรณ์ว่า ผู้หญิงมีแนวโน้มที่จะใช้ความก้าวร้าวต่อคู่ของตนมากกว่า และพร้อมที่จะใช้ความก้าวร้าวต่อผู้อื่นมากกว่าด้วย

สเต็ทส์ (Stets. 1990 : 501 - 514) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้ความก้าวร้าวทางกาย กับการใช้ความก้าวร้าวทางวาจา โดยผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า ในขณะที่ใช้ความก้าวร้าวทางกาย ก็จะมีการใช้ความก้าวร้าวทางวาจาด้วย โดยการใช้ความก้าวร้าวทั้ง 2 ประเภทเกิดจากความรู้สึกเดียวกัน แต่ความก้าวร้าวทางวาจาเกิดขึ้นได้ง่ายกว่า และจะนำไปสู่การใช้ความก้าวร้าวทางกายในที่สุด

3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพในครอบครัว

3.1 ความหมายของสัมพันธภาพในครอบครัว

สำหรับความหมายของสัมพันธภาพในครอบครัว (Family Relations) นั้น ได้มีผู้ให้ความหมายไว้แตกต่างกันดังต่อไปนี้

กุลวรรณ วิทยาสุริ (2526 : 5-7) กล่าวว่า สัมพันธภาพภายในครอบครัว หมายถึง ลักษณะพฤติกรรมที่บิดามารดาปฏิบัติต่อบุตร พฤติกรรมที่บุตรปฏิบัติต่อบิดามารดา และพฤติกรรมที่ปฏิบัติต่อกันในด้านต่าง ๆ

ยิ่งยง ยุทธศักดิ์ (2539 : 8) กล่าวว่า สัมพันธภาพในครอบครัว หมายถึง ความสัมพันธ์กันระหว่างพ่อกับแม่ เด็กกับพ่อแม่ หรือเด็กกับผู้ปกครอง และเด็กกับสมาชิกในครอบครัว

นิตยา เฉลิมกุล, ชะลอ ชูพงษ์ และมณฑิพย์ บริสุทธิ์ (2542 : 10) กล่าวว่า สัมพันธภาพในครอบครัว หมายถึง ความผูกพัน ความสนิทสนมใกล้ชิดของคนในครอบครัว การมีกิจกรรมร่วมกัน การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ความรักใคร่ผูกพัน ความเข้าใจความรู้สึกระหว่างสมาชิกในครอบครัว

ปิยนุช ขาวยะบุตร (2544 : 28) กล่าวว่า สัมพันธภาพในครอบครัว หมายถึง ลักษณะการแสดงออกของสมาชิกภายในครอบครัวที่ปฏิบัติต่อกัน ได้แก่ ความสนิทสนมใกล้ชิดของคนในครอบครัว การมีกิจกรรมร่วมกัน การสื่อสารของคนในครอบครัว โดยมี 2 ลักษณะ คือ สัมพันธภาพที่ดี คือ ในครอบครัวมีความรักใคร่ปรองดองกัน และ สัมพันธภาพไม่ดี คือ ในครอบครัวมีความขัดแย้ง มีความรู้สึกที่ไม่ดีต่อกัน

จากความหมายต่าง ๆ ของบุคคลดังกล่าว สรุปได้ว่า สัมพันธภาพในครอบครัว หมายถึง ลักษณะที่บุคคลปฏิบัติต่อสมาชิกคนอื่น ๆ ในครอบครัว ในรูปแบบของความใกล้ชิดสนิทสนม ความรักใคร่ผูกพัน ความห่วงใยและปรารถนาดี การตัดสินใจร่วมกัน การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การเข้าใจความรู้สึกของสมาชิกคนอื่นซึ่งสามารถแสดงออกได้ 2 ลักษณะ คือ

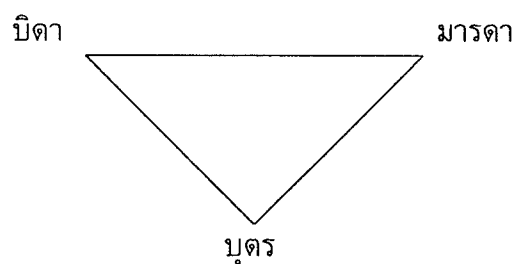
1. สัมพันธภาพที่ดี หมายถึง การที่สมาชิกในครอบครัวปฏิบัติต่อกันด้วยความใกล้ชิดสนิทสนม มีความรักใคร่ผูกพัน สามารถตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ ร่วมกันได้ ให้การสนับสนุน ส่งเสริมและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สามารถเข้าใจความรู้สึกของกันและกัน เปิดเผยและมีความไว้วางใจต่อกัน มีความเอาใจใส่สนใจกัน ประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน
2. สัมพันธภาพที่ไม่ดี หมายถึง การที่สมาชิกในครอบครัวขาดความเข้าใจกัน มีความขัดแย้ง แยกแยก ขาดความเอาใจใส่ซึ่งกันและกัน ไม่ให้การสนับสนุน และความช่วยเหลือต่อกัน ต่างคนต่างใช้ชีวิตของตน ไม่มีความรักใคร่ผูกพันกัน ไม่มีความไว้วางใจกัน

3.2 ลักษณะของสัมพันธภาพในครอบครัว

เล็ก โตสมบัติ (2540 : 195-197) อธิบายว่าลักษณะของสัมพันธภาพในครอบครัวประกอบด้วย

1. ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภรรยา สามีภรรยาเป็นจุดเริ่มต้นของสัมพันธภาพที่สำคัญที่สุดในครอบครัว เพราะถ้าคู่สามีภรรยามีความรักใคร่เข้าใจซึ่งกันและกัน มีสัมพันธภาพที่ดี พยายามปรับตัวเข้าหากัน ร่วมมือร่วมใจช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ตลอดจนรับผิดชอบและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ภายในครอบครัวร่วมกัน ย่อมทำให้ครอบครัวมีความราบรื่นมั่นคง สมาชิกคนอื่น ๆ ในครอบครัวพลอยมีความสุข โดยเฉพาะบุตร แต่ในทางตรงกันข้ามถ้าสามีภรรยา มีสัมพันธภาพที่ไม่ดีต่อกัน ไม่มีความรักใคร่ปรองดองกัน ขาดความเข้าใจเห็นอกเห็นใจกัน และขาดความรับผิดชอบร่วมกันแล้ว ย่อมทำให้เกิดความขัดแย้งกันอยู่เสมอ อันอาจจะทำให้ครอบครัวต้องแตกสลายลง หรือถ้าไม่ถึงกับแตกสลาย ก็อาจจะทำให้ครอบครัวขาดความสุข

2. ความสัมพันธ์ระหว่างบิดา มารดา และบุตร ความสัมพันธ์นี้มีพื้นฐานมาจากความสัมพันธ์ระหว่างสามีและภรรยา และเมื่อมีการให้กำเนิดบุตรแล้ว ความสัมพันธ์ในครอบครัวก็เพิ่มขึ้นเป็นความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดา และบุตรตามมา โดยมีสามเหลี่ยมความสัมพันธ์ไว้ดังนี้

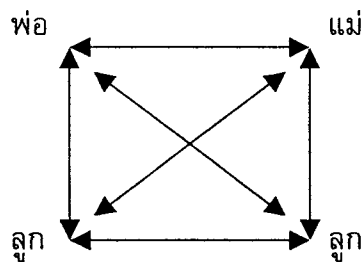

โดยอธิบายว่าสายใยความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดาและบุตรจะแน่นแฟ้นดีเสมอ ถ้าบิดามารดาทำตัวเป็นหลักรักใคร่ผูกพันกันดี ความรักใคร่ผูกพันแน่นหนาของบิดามารดานั้น จะมีผลสะท้อนไปผูกพันต่อบุตรให้แน่นแฟ้นต่อไปโดยปริยาย

3. ความสัมพันธ์ระหว่างพี่น้อง เมื่อบิดามารดาให้กำเนิดบุตรคนที่ 2 และคนต่อมา ความสัมพันธ์ระหว่างพี่น้องย่อมเกิดขึ้น สัมพันธภาพระหว่างพี่น้องจะดีหรือไม่ จะแนบแน่นเพียงใดขึ้นอยู่กับสภาพการณ์ในครอบครัวอันประกอบด้วยความสัมพันธ์พื้นฐาน และลักษณะการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา เพราะถ้าบิดามารดา มีสัมพันธภาพที่ดีต่อกันให้การอบรม

เลี้ยงดูบุตรด้วยความรักความเข้าใจ ให้ความยุติธรรม ตลอดจนเสริมสร้างความรักใคร่ระหว่างพี่น้องย่อมดำเนินไปได้ด้วยดี มีความรักใคร่ช่วยเหลือป้องกันซึ่งกันและกัน

สัมพันธภาพในครอบครัวหมายถึงความสัมพันธ์ระหว่างสามีภรรยา บิดามารดากับบุตร พี่กับน้อง หรือเป็นการรวมความสัมพันธ์ใน 3 ข้อเข้าด้วยกันซึ่งแสดงได้ดังรูป

ลักษณะความสัมพันธ์ภาพของสมาชิกในครอบครัวดังกล่าวถ้าเป็นไปได้อย่างดี ความขัดแย้งในครอบครัวจะไม่เกิดขึ้น หรือถ้าเกิดขึ้นก็จะเป็นไม่มีความรุนแรงเหมือนในครอบครัวที่ขาดความสัมพันธ์ภาพที่ไม่ดีต่อกัน

สมพงษ์ ธนัญญา (2540 : 195-196) อธิบายว่าลักษณะความสัมพันธ์ในครอบครัวประกอบด้วย

1. ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภรรยา มีความรักใคร่กัน ปรับตัวเข้าหากัน เกื้อกูลกันและกัน รับผิดชอบต่อปัญหาและร่วมกันแก้ปัญหาที่ครอบครัวเผชิญ
2. ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่ลูก เป็นความผูกพันที่โยงใยมาจากความสัมพันธ์ระหว่างสามีภรรยา มีความรักใคร่ผูกพัน ห่วงใยกัน คิดถึงจิตใจของกันและกัน
3. ความสัมพันธ์ระหว่างพี่น้อง มีความรักใคร่ ห่วงใย เกื้อกูลกัน ช่วยเหลือป้องกันซึ่งกันและกัน ทั้งนี้ความสัมพันธ์ระหว่างพี่น้องจะแน่นแฟ้นย่อมขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ ความยุติธรรม ความรัก ความเข้าใจของพ่อแม่ต่อลูกทุกคนเท่า ๆ กันด้วย

จากแนวความคิดของบุคคลดังกล่าว สรุปได้ว่า ลักษณะสัมพันธภาพในครอบครัวประกอบด้วย ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภรรยา ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่ลูก และความสัมพันธ์ระหว่างพี่น้อง ซึ่งถ้าครอบครัวใดมีความรักใคร่ ปรับตัวเข้าหากัน เกื้อกูลกัน ห่วงใยกัน คิดถึงจิตใจของกันและกัน ก็จะทำให้ครอบครัวมีความสุข ในทางตรงกันข้าม ถ้าครอบครัวใดมีความขัดแย้งกัน ไม่รักใคร่ห่วงใยกัน ไม่เอาใจใส่ต่อกัน ไม่คิดถึงจิตใจของกันและกันก็จะทำให้ครอบครัวไม่มีความสุข

3.3 การสร้างสัมพันธภาพที่ดีภายในครอบครัว

สัมพันธภาพที่ดีจะทำให้สมาชิกในครอบครัวมีความสุข และสามารถพัฒนาศักยภาพของตนได้อย่างเต็มที่กลายเป็นทรัพยากรที่มีคุณภาพแก่สังคม ดังนั้น การสร้างสัมพันธภาพที่ดีจึงเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งมีผู้กล่าวถึงวิธีการในการสร้างสัมพันธภาพที่ดีภายในครอบครัวไว้ดังต่อไปนี้

เยาวนาฏ ผลิตนนท์เกียรติ (2540 : 30) ได้กล่าวถึงการสร้างสัมพันธภาพอันอบอุ่นในครอบครัวในลักษณะของนามธรรม ไว้ดังนี้

1. ความผูกพัน สภาพลูกที่ขาดพ่อแม่ สามีภรรยาที่ย่ำร้างกันใหม่ ๆ ความผูกพันฉันท์สามีภรรยา และพ่อแม่ลูกที่เคยมีถูกตัดหายไป คนเหล่านี้จะรู้สึกขาดความรัก ความอบอุ่นถูกทอดทิ้งให้อยู่อย่างโดดเดี่ยว โดยเฉพาะเด็กที่ยังพึ่งตนเองไม่ได้จะรู้สึกว่าเหวมาก ดังนั้น การที่จะเสริมสร้างสัมพันธภาพที่อบอุ่นในครอบครัวจึงจำเป็นต้องรักษาความผูกพันไว้เป็นอันดับแรกสามีภรรยาต้องช่วยกันประคับประคองชีวิตครอบครัวให้ราบรื่น สร้างครอบครัวให้มั่นคง และช่วยกันเลี้ยงดูลูกด้วยความรักและเอาใจใส่ แม้กับลูกเป็นความผูกพันที่แน่นแฟ้นด้วยการกำเนิดและฟูมฟักดูแลลูกจนเจริญเติบโต พ่อต้องปกป้องคุ้มครองเป็นตัวอย่างและชี้แนะแนวทางให้ลูกได้เดินทางที่ถูกต้อง

ความผูกพันที่ครอบครัวไม่ควรละเลยอีกประการหนึ่งคือ ความกตัญญูต่อบุยาตายาย การให้ความรักเอาใจใส่ ตอบแทนพระคุณที่ท่านได้เลี้ยงดูมา ทำให้ลูกหลานหรือเด็กรุ่นต่อไปได้ถือเป็นภาระหน้าที่ และแบบอย่างของความผูกพันในครอบครัวสืบทอดต่อไป

2. การเอาใจใส่ คือ การให้ความสนใจและสนับสนุนตามความต้องการอย่างเหมาะสม การเอาใจใส่ต้องมีความพอดี การไม่เอาใจใส่เลย เช่น ลูกจะเลิกเรียนแล้วกลับบ้านก็ไม่งอก็ได้ ไม่มีใครสนใจ จะทำให้ครอบครัวมีสภาพเหมือนต่างคนต่างอยู่ การใส่ใจมากเกินไปก็จะทำให้รู้สึกรำคาญไม่เป็นตัวของตัวเอง นอกจากนี้ การเอาใจใส่ต้องมีความเป็นธรรมชาติได้รับความสำคัญเท่าเทียมกันทุกคนไม่ว่าจะเป็นพ่อแม่หรือลูกก็ตาม

การเอาใจใส่ที่ควรระมัดระวังคือ การใช้เงินทดแทนการเอาใจใส่ พ่อแม่ไม่มีเวลาก็ให้เงินลูกได้ใช้เที่ยวเตร่ซื้อของตามต้องการ วันเกิดซื้อของมีเยื่อห่อราคาแพงให้ เพื่อแสดงถึงความสนใจใส่ใจของพ่อแม่ สิ่งเหล่านี้สร้างความอบอุ่นแบบจอมปลอมและความเป็นนักวัตถุนิยมให้แก่ลูก

3. ความเข้าใจ คำนี้เป็นปัญหาสำหรับครอบครัวเสมอมา สามีภรรยาไม่เข้าใจกัน พ่อแม่ไม่เข้าใจลูก ลูกไม่เข้าใจพ่อแม่

สิ่งที่ครอบครัวควรเข้าใจกันก็คือ ลักษณะนิสัยใจคอ ข้อดี ข้อบกพร่องของแต่ละคน เพื่อเป็นพื้นฐานในการอยู่ร่วมกันหรือปรับตัวเข้าหากัน เช่น พ่อชอบบ้านที่สงบเงียบ แต่แม่ชอบบ้าน พ่อกับแม่อาจจะต้องพูดคุยกันถึงเรื่องที่แม่รำคาญใจและแก้ไข เมื่อแก้ไขแล้ว แม่ก็ควรลดหรือหยุดบ่น เป็นต้น

นอกจากนี้ครอบครัวตระหนักว่า คนทุกคนมีความแตกต่างกันจะให้คนอื่นมาคิด หรือทำเหมือนกันนั้นคงเป็นไปได้ยาก และไม่มีใครในโลกนี้ที่สมบูรณ์แบบทุกคน ต่างมีข้อบกพร่องกันทั้งนั้น

4. การพูดจา เป็นสิ่งสำคัญที่จะสร้างหรือทำลายสัมพันธภาพอบอุ่นในครอบครัวได้ นอกจากการพูดจาสุภาพและให้เกียรติกันแล้ว สมาชิกครอบครัวควรรู้จัก การแสดงความรู้สึกที่ดีต่อกัน เช่น การแสดงความรัก คำชมเชย การให้กำลังใจ การปลอบใจ การพูดถึงข้อดี และข้อเสนอแนะให้แก้ไขปรับปรุง เป็นต้น ส่วนเมื่อเกิด ความไม่พอใจหรือความขัดแย้ง ควรหาโอกาสพูด หรือสื่อให้คนในครอบครัวได้เข้าใจถึงความรู้สึก เพื่อปรับความเข้าใจกัน และในครอบครัวจะไม่มี การพูดจาเกิดขึ้นเลยถ้าไม่มีการฟัง ดังนั้น นอกจากการพูดแล้วทุกคน ควรฟังและยอมรับความคิดเห็นของกันและกันด้วย

3.4 พฤติกรรมที่แสดงถึงสัมพันธภาพในครอบครัว

กุลวรรณ วิทยาวงศรุจิ (2526 : 5-7) กล่าวถึงพฤติกรรมที่แสดงถึงสัมพันธภาพในครอบครัว ดังนี้

1. การพักผ่อนร่วมกันในครอบครัว หมายถึง การที่พ่อแม่และลูกได้มีกิจกรรม ร่วมกันในการพักผ่อนหย่อนใจเมื่อมีเวลาว่าง

2. การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและรับรู้เรื่องราวต่าง ๆ หมายถึง การที่ลูก ได้มีส่วนร่วมกับพ่อแม่ในการแสดงความคิดเห็นและรับรู้เกี่ยวกับทุกข์สุข ความลับในเรื่อง ต่างๆ ของพ่อแม่ เช่น ปัญหาการเงิน ปัญหาการงาน

3. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ หมายถึง การที่ลูกได้มีส่วนร่วมกับการบิดามารดา ในการตัดสินใจกระทำสิ่งต่าง ๆ ภายในบ้าน เช่น การจัดระเบียบกฎเกณฑ์ในบ้าน

4. การเห็นชอบของพ่อแม่ หมายถึง พฤติกรรมที่พ่อแม่แสดงต่อลูกในลักษณะอาการ ของการเห็นด้วยกับการกระทำ ความคิดเห็นของลูก เช่น การไม่ปฏิเสธข้อแนะนำ ข้อคิดเห็น หรือการกระทำต่าง ๆ ของลูก

5. ความรักความห่วงใยของพ่อแม่ หมายถึง พฤติกรรมของพ่อแม่ที่ลูกรับรู้ว่าเป็นพฤติกรรมที่แสดงความรัก ความห่วงใยที่มีต่อบุตร เช่น การช่วยเหลือคลายปัญหาต่างๆ การให้ความเป็นกันเองกับลูก

6. ความไว้วางใจของพ่อแม่ หมายถึง พฤติกรรมของพ่อแม่ที่แสดงถึงความไว้วางใจ ลูกว่าสามารถปฏิบัติตนเองได้อย่างเหมาะสม สามารถช่วยเหลือตนเองได้ มีความรับผิดชอบ ต่อการกระทำของตนเอง

7. การที่พ่อแม่เห็นด้วยกับกิจกรรมของเพื่อนๆ ของลูก หมายถึง พฤติกรรมของ พ่อแม่ที่แสดงถึงการเห็นด้วยกับการที่ลูกไปมีกิจกรรมกับเพื่อน ๆ โดยไม่ขัดขวางหรือเป็น อุปสรรค หรือแสดงออกถึงความไม่ไว้วางใจในการไปร่วมกิจกรรม

8. การที่บุตรยอมรับเกณฑ์มาตรฐานของพ่อแม่ หมายถึง การที่ลูกแสดงพฤติกรรม ยอมรับมาตรฐานพฤติกรรมต่าง ๆ มาตรฐานการดำเนินชีวิตของพ่อแม่ เช่น เห็นด้วยกับ ความคิดเห็นของพ่อแม่ในเรื่องการเรียน การทำงาน ค่านิยม ทัศนคติ และยินยอมกระทำ ตามเกณฑ์ที่พ่อแม่กำหนดด้วยความยินดี

9. ความรักและความเคารพของลูกที่มีต่อพ่อแม่ หมายถึง พฤติกรรมของลูกที่แสดง ต่อพ่อแม่ซึ่งเป็นการแสดงถึงความรัก ความเคารพพ่อแม่โดยการเชื่อฟังพ่อแม่ ไม่ขัดใจ ไม่ทำให้พ่อแม่เสียใจ

10. การไม่มีข้อกำหนดมากเกินไป หมายถึง การที่พ่อแม่ไม่แสดงพฤติกรรม ที่เป็นการกำหนด หรือจำกัดความประพฤติของลูกมากเกินไป

11. การไม่เข้มงวดกวดขันเกี่ยวกับระเบียบวินัยมากเกินไป หมายถึง การที่พ่อแม่ ไม่แสดงการกระทำใด ๆ ที่สื่อแสดงถึงความเข้มงวดในระเบียบวินัย เช่น การลงโทษ อย่างรุนแรง การไม่ยืดหยุ่นในระเบียบวินัย การบังคับให้ลูกปฏิบัติตามระเบียบวินัย อย่างเคร่งครัด โดยไม่คำนึงถึงความพร้อม

12. การไม่ปกป้องคุ้มครองมากเกินไป หมายถึง พฤติกรรมที่พ่อแม่แสดงต่อลูก อย่างไม่ปกป้องมากเกินไป หรือไม่แสดงพฤติกรรมต่าง ๆ เหมือนลูกไม่มีความสามารถดูแล ตนเองได้ หรือเหมือนลูกเป็นเด็กเล็ก ๆ

13. การที่พ่อแม่ไม่คอยย้าเตือนถึงความสำเร็จมากเกินไป หมายถึง พ่อแม่ไม่คอย ย้าเตือน หรือรบเร้าให้บุตรประสบความสำเร็จในการทำงานมากเกินไป เช่น ไม่เคี่ยวเข็ญให้ลูก กระทำสิ่งต่าง ๆ มากเกินไป

14. การยินดีและการให้กำลังใจเพื่อความสำเร็จ หมายถึง การที่พ่อแม่ให้กำลังใจ ส่งเสริมหรือกระตุ้นให้ลูกประสบความสำเร็จในด้านการเรียน การทำงาน ทั้งการกระทำ และด้วยคำพูด

15. ความกลมเกลียวของพ่อแม่ หมายถึง พฤติกรรมที่พ่อแม่กระทำต่อกันใน ลักษณะที่ไม่มีความขัดแย้งซึ่งกันและกัน มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กัน มีความรักใคร่สามัคคีกัน ถ้อยทีถ้อยอาศัยกัน

สรุปได้ว่า ครอบครัวที่มีสัมพันธภาพในครอบครัวดีนั้น สมาชิกจะมีความรักใคร่ผูกพันกัน มีความห่วงใยและปรารถนาดีต่อกัน มีความเข้าใจและเห็นใจกัน มีความใกล้ชิดสนิทสนม สนับสนุนช่วยเหลือกัน มีการตัดสินใจร่วมกัน และประกอบกิจกรรมร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งจะส่งผลให้สมาชิกในครอบครัวมีความสุข มีสุขภาพดี และมีพัฒนาการในด้านต่าง ๆ อย่างเหมาะสม

3.5 องค์ประกอบของสัมพันธภาพในครอบครัว

สุธีรา นุ้ยเจริญ (2530: 20) กล่าวถึงความสัมพันธภาพภายในครอบครัวว่าเป็นความสัมพันธ์แบบปฐมภูมิ (Primary Relationship) มีองค์ประกอบดังนี้

1. จำนวนบทบาท (Number of Role) ความสัมพันธ์ในครอบครัวจะมีความสัมพันธ์กันหลายบทบาท เนื่องจากครอบครัวมีปฏิสัมพันธ์กันหลายด้าน ทำให้เกิดความสนใจ ได้รู้จัก คำนึง ความเชื่อถือ ตลอดจนบุคลิกที่แท้จริงของกันและกัน

2. การสื่อสาร ความสัมพันธ์แบบปฐมภูมิ เป็นความสัมพันธ์แบบเปิด มีการพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิด

3. อารมณ์ ความสัมพันธ์ในครอบครัวจะก่อรูปจากอารมณ์ต่างๆ ของสมาชิก ก่อให้เกิดความรักความเข้าใจ ความผูกพันรักใคร่ ความขัดแย้ง

4. ความสามารถในการถ่ายทอด ความสัมพันธ์แบบปฐมภูมิ ก่อรูปขึ้นกับบุคคลใดบุคคลหนึ่งอย่างแน่นอน เป็นการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลแต่ละบุคคลไป มีความรู้สึกผูกพันเฉพาะเจาะจงยากที่จะเปลี่ยนแปลง

สุรีย์ วิภาสประทีป (2534: 25-28) กล่าวว่าองค์ประกอบของสัมพันธภาพในครอบครัวมีดังนี้คือ

1. ประสิทธิภาพของการสื่อสาร หมายถึง การที่คู่สมรสสื่อสารระหว่างกัน เข้าใจได้ตรงกัน มีการเปิดเผยตนเองระหว่างคู่สมรส และเป็นผู้ฟังที่ดี ความชัดเจน ความกระฉับกระเฉงของการติดต่อสื่อสารจะมีผลดีต่อสัมพันธภาพในครอบครัว ซึ่งจะเกิดขึ้นได้หากมีการพูดคุยกันอย่างสม่ำเสมอ ตระหนักถึงความรู้สึกและความเข้าใจในสิ่งที่จะพูดต่อสมาชิกในครอบครัว คำนึงถึงความรู้สึกซึ่งกันและกัน มีการติดต่อสื่อสารกันอย่างเปิดเผย เมื่อมีเรื่องขัดแย้งมาพูดคุยกันอย่างไม่ปกปิดไว้ในใจ พยายามหาทางเลือก ทางแก้ไขที่ดีที่สุดสำหรับทุกคน

2. ความขัดแย้งในครอบครัว หมายถึง ความคิดหรือการแสดงออกในเรื่องต่างๆ ที่ไม่สามารถตกลงกันได้ เช่น อำนาจในการตัดสินใจ การคำนึงถึงผลประโยชน์ที่จะได้รับการโต้แย้งการดำเนินคดีเตียน ตลอดจนการทำร้ายร่างกายซึ่งกันและกัน ซึ่งความขัดแย้งในบทบาทจะนำไปสู่การจบความสัมพันธ์ที่ดีได้ถ้าคู่สมรสไม่มีความเข้าใจกัน หรือหาทางเลือก

ที่ดีในการแก้ปัญหาไม่ได้ นอกจากนี้ การออกไปทำงานนอกบ้านของภรรยาก่อให้เกิดความขัดแย้งได้ เนื่องจากทำให้เกิดความบกพร่องในการปฏิบัติหน้าที่ในครอบครัว เช่น การมีเวลาให้ครอบครัวน้อยลง หรือให้ความสำคัญในตัวคู่สมรสน้อยลง เป็นต้น ความขัดแย้งดังกล่าวจึงอาจนำไปสู่ความไม่มั่นคงในสัมพันธภาพที่ดีของครอบครัวได้

3. ความสัมพันธ์ทางเพศ หมายถึง การที่ชายหญิงมีปฏิสัมพันธ์กันในการร่วมกันแสดงกิจกรรมเพื่อตอบสนองความต้องการทางชีวภาพ ความสัมพันธ์ทางเพศเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่มีความสำคัญมากต่อชีวิตสมรส เป็นกิจกรรมที่สังคมสนับสนุน และสามีภรรยาก็พอใจที่จะกระทำเช่นนั้น ดังนั้นการอยู่ร่วมกันของสามีภรรยาย่อมต้องมีความสัมพันธ์ทางเพศต่อกัน อันเป็นจุดประสงค์หนึ่งของการแต่งงาน ความสัมพันธ์ทางเพศขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ เช่น ความต้องการทางเพศ ความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องเพศ เวลาที่มีให้แก่กันในเรื่องเพศ ซึ่งคู่สมรสอาจมีความกลมกลืนหรือขัดแย้งกันก็ได้ ถ้าขัดแย้งกันปัญหาต่าง ๆ ก็จะตามมาในกรณีนี้ ถ้าสามีภรรยาปรับตัวเข้าหากัน ปัญหาข้อขัดแย้งก็จะลดน้อยลงและช่วยให้คู่สมรสมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน ในทางตรงกันข้ามถ้าคู่สมรสปรับตัวเข้าหากันไม่ได้ หรือละเลยต่อปัญหาต่างๆ เหล่านี้ก็อาจจะเป็นเหตุให้ต่างฝ่ายหันเหไปสู่บุคคลที่ให้ความเอาใจใส่แทนได้ ซึ่งสาเหตุเหล่านี้สามารถนำไปสู่ปัญหาสัมพันธภาพในครอบครัวได้ทั้งสิ้น

4. ความเป็นเพื่อนคู่ชีวิต หมายถึง การที่คู่สมรสทำกิจกรรมร่วมกันในเวลาว่าง ซึ่งครอบคลุมกิจกรรมต่าง ๆ ในครอบครัว ในปัจจุบันการกลายสภาพเป็นสังคมอุตสาหกรรมและกลายเป็นสังคมเมือง ทำให้สังคมไทยโดยเฉพาะอย่างยิ่งสังคมเมือง ไม่แตกต่างไปจากสังคมตะวันตกมากนัก การเปลี่ยนแปลงแบบแผนความสัมพันธ์ภายในครอบครัว และการแยกออกมาเป็นครอบครัวเดี่ยว ซึ่งเป็นอิสระจากเครือญาติ และการแยกตัวของสังคมในครอบครัวเมือง ทำให้คู่สมรสกลายเป็นเพื่อนที่มีความสำคัญต่อกัน และเป็นบ่อเกิดของการค้าจุนทางภาวะอารมณ์ และสังคมของบุคคลความเป็นคู่ชีวิตจึงเป็นกระบวนการเสริมสร้างความสัมพันธ์ของคู่สมรส

5. ความสมานฉันท์ทางบทบาท หมายถึง การที่คู่สมรสมีความคิดเห็นตรงกันกับสิ่งที่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดคาดหวัง หรือต้องการให้อีกฝ่ายหนึ่งปฏิบัติตามบทบาทใดบทบาทหนึ่ง ซึ่งเมื่อชายหญิงเข้าสู่ชีวิตการสมรสแล้ว ต่างฝ่ายต้องเรียนรู้เกี่ยวกับความคาดหวังทางบทบาทซึ่งกันและกัน เช่น การที่ภรรยาเพิ่มบทบาทของตนเองในการทำงานเชิงเศรษฐกิจและบทบาทของสามีในการแบ่งเบาภาระงานบ้านจากภรรยา หากคู่สมรสมีความคาดหวังทางบทบาทที่สอดคล้องกันจะทำให้เกิดความปรองดองกัน แต่ถ้าหากคู่สมรสไม่สามารถทำให้ความคาดหวังในบทบาทของแต่ละฝ่ายมีความสอดคล้องกัน ก็จะเป็นผลให้เกิดความขัดแย้งขึ้นได้ ซึ่งการขัดแย้งไม่ว่ากรณีใดๆ ก็จะนำความไม่ราบรื่นหรือสัมพันธภาพที่ไม่ดีในครอบครัวได้ทั้งสิ้น

6. ความเสียเปรียบสัมพันธ์ หมายถึง ความรู้สึกของสามีหรือภรรยา อันเป็นผลจากการนำเอาสภาพชีวิตการแต่งงานของตนเองไปเปรียบเทียบกับอดีตหรือด้อยกว่าคู่สมรสอื่นๆ ซึ่งความรู้สึกดังกล่าวจะแตกต่างกันไป ขึ้นกับบุคคลนั้นใช้ใครหรือกลุ่มใดเปรียบเทียบ หรือเป็นหลักมาตัดสิน ถ้าคู่สมรสมีความเสียเปรียบสัมพันธ์น้อย น่าจะมีความพอใจในชีวิตสมรสสูง หากคู่สมรสใดมีความเสียเปรียบสัมพันธ์มากน่าจะมีความพอใจในชีวิตสมรสต่ำ ความพอใจในชีวิตสมรสจะมีผลกระทบโดยตรงต่อสัมพันธภาพในครอบครัว

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพในครอบครัว

กุลวรรณ วิทยาวงศ์ (2526: 57-61) ศึกษาความสัมพันธ์ของสัมพันธภาพในครอบครัว และการปรับตัวของวัยรุ่นที่กำลังศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และตอนปลาย จำนวน 499 คน พบว่า เด็กวัยรุ่นที่มีสัมพันธภาพในครอบครัวที่ดี จะมีการปรับตัวได้ดี ส่วนเด็กวัยรุ่นที่มีสัมพันธภาพในครอบครัวที่ไม่ดีก็จะมี การปรับตัวที่ไม่ดี ซึ่งอาจเป็นผลเนื่องมาจากครอบครัวที่ขาดความอบอุ่น และบุคคลในครอบครัวมีความสัมพันธ์ที่ติดต่อกัน ทำให้เด็กมีการปรับตัวได้ดี ไม่สร้างพฤติกรรมที่เป็นปัญหา

พัชรา พันธุ์พัฒนกุล (2527: 54-56) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบความสำนึกในบทบาทของตนเอง และสัมพันธภาพในครอบครัวของนักเรียนวัยรุ่นที่เข้าร่วมกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนมัธยมในเขตกรุงเทพมหานคร และจังหวัดพะเยา พบว่านักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมนักเรียนบ่อยครั้ง จะมีสัมพันธภาพในครอบครัวดีกว่านักเรียนที่ไม่ค่อยเข้าร่วมกิจกรรม และนักเรียนในจังหวัดพะเยา มีสัมพันธภาพในครอบครัวดีกว่านักเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร โดยนักเรียนที่มีสัมพันธภาพในครอบครัวที่ดีจะมีความสำนึกในบทบาทของตนเอง บทบาทต่อครอบครัว และบทบาทต่อสังคมดีกว่านักเรียนที่มีสัมพันธภาพในครอบครัวไม่ดี

นราธร ศรีประสิทธิ์ (2530: 62-63) ได้ทำการศึกษาปัจจัยทางสังคมและจิตวิทยาที่มีความสัมพันธ์กับความเครียดของเด็กวัยรุ่น กลุ่มตัวอย่างเป็นวัยรุ่นจำนวน 400 คน พบว่า วัยรุ่นที่มีความสัมพันธ์ในครอบครัวต่างกันจะมีความเครียดต่างกัน โดยวัยรุ่นที่อาศัยในครอบครัวที่มีความสัมพันธ์ไม่ดี จะมีความเครียดมาก และเมื่อวัยรุ่นเกิดความเครียด จะแสดงพฤติกรรมที่เป็นปัญหา

ยิ่งยง ยุทธศักดิ์ (2539: 137) ได้ทำการศึกษาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กที่มีลักษณะครอบครัวและสัมพันธภาพในครอบครัวต่างกัน โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ในเขตอำเภอปากเกร็ด และอำเภอเมือง ในสังกัดการประถมศึกษา

จังหวัดนนทบุรี ปีการศึกษา 2538 จำนวน 200 คน พบว่า พฤติกรรมทางสังคมที่พึงประสงค์ และพฤติกรรมทางสังคมที่ไม่พึงประสงค์นั้นขึ้นอยู่กับสัมพันธภาพในครอบครัวเป็นอันดับแรก และลักษณะของครอบครัวมีความสำคัญรองลงมา

ปิยนุช ขาวยะบุตร (2544: 79) ได้ทำการศึกษาความคิดทำร้ายตนเองของวัยรุ่นในนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ของวิทยาลัยสังกัดกรมอาชีวศึกษาในเขตจังหวัดเลย ปีการศึกษา 2543 จำนวน 873 คน พบว่า นักศึกษาที่มีสัมพันธภาพในครอบครัวไม่ดี มีระดับความคิดทำร้ายตนเองสูงกว่านักศึกษาที่มีสัมพันธภาพในครอบครัวดี

สุวัฒนา วิบูลย์เศรษฐ์ (2542: 42) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัวไทย กลุ่มตัวอย่างเป็นข้าราชการในภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้ รวม 1,139 คน พบว่า สมาชิกในครอบครัวมีความสนิทสนมกันดี มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น สามารถแก้ไขปัญหาสำคัญเองเองได้ โดยบิดามารดาทราบความเป็นไปของบุตร

5. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความเห็นอกเห็นใจ

5.1 ความหมายของความเห็นอกเห็นใจ

สำหรับความหมายของความเห็นอกเห็นใจนั้นได้มีผู้ให้ความหมายไว้แตกต่างกันดังต่อไปนี้

จินตนา ยูนิพันธ์ (2529 : 11) ได้อธิบายว่า ความเห็นอกเห็นใจเป็นการแสดงออกทางอารมณ์ในทางที่เข้าใจรับรู้ความรู้สึกของบุคคลอื่นที่มีใช่เพียงการเข้าใจความหมายของคำพูดของผู้อื่นเท่านั้น แต่เป็นการที่มีความรู้สึกเหมือนกับผู้อื่นชั่วคราว

อำพัน จารุทัศนางกูร (2541 : 39) กล่าวว่า ความเห็นอกเห็นใจเป็นสิ่งสำคัญของบุคคลที่แสดงให้เห็นว่าบุคคลนั้นสามารถเข้าใจ และรับรู้ความรู้สึกของบุคคลอื่นได้ เหมือนกับความรู้สึกของตนเอง โดยไม่สูญเสียความเป็นตัวของตัวเอง นั่นคือสามารถตระหนักได้ว่าความรู้สึกของบุคคลนั้นไม่ใช่ความรู้สึกของเรา

โรเจอร์ส (Roger. 1961 : 39) กล่าวว่าความเห็นอกเห็นใจเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งต่อสัมพันธภาพของการช่วยเหลือ เป็นการแสดงออกของผู้ให้บริการที่แสดงให้เห็นว่าผู้ให้บริการสามารถรับรู้ เข้าใจ ความคิดความรู้สึกของผู้รับบริการ และสามารถสื่อให้ผู้รับบริการทราบถึงความคิดและความรู้สึกดังกล่าว

คาลิสซ์ (Kalisch. 1973 : 1548) ได้กล่าวไว้ว่า การนำความรู้สึกของคนอื่นมาใส่ใจเพื่อเข้าใจโดยต้องแท้โดยไม่สูญเสียความเป็นตัวของตัวเองนั้น เป็นรากฐานของความเห็นอก

เห็นใจ ซึ่งเขาให้ความหมายของความเห็นอกเห็นใจว่าเป็นความสามารถที่จะเข้าสู่ชีวิตของบุคคลอื่นเพื่อเล็งเห็นความรู้สึก และความหมายของเขอย่างที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน มิใช่ “ความรู้สึกเมื่อวันวาน” และต้องเป็นการเล็งเห็นความรู้สึกที่ถูกต้อง

เบนจามิน (Benjamin. 1974: 64) กล่าวว่าบุคคลหนึ่งอาจเข้าใจอีกบุคคลหนึ่งได้ 3 แบบ แบบแรกคือ เข้าใจเรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลผู้นั้น เช่น จากการอ่านเรื่องราวของเขา จากการได้ยินผู้อื่นพูดถึงเขา ซึ่งเป็นความเข้าใจเรื่องราวของเขาในฐานะที่มาจากการมองจากสายตา และความคิดเห็นของผู้อื่น ความเข้าใจแบบนี้ไม่ดีนักเพราะห่างจากบุคคลนั้นถึง 2 ชั้น ความเข้าใจแบบที่ 2 ได้แก่ การเข้าใจบุคคลนั้นๆ จากความเห็นของเราเอง โดยใช้ข้อมูลที่มีอยู่ การรับความคิด ความรู้สึก ความรู้และทักษะของเรา เป็นความเข้าใจหรือไม่เข้าใจในทัศนะของเราในโลกทัศน์ส่วนตัวของเรา ความเข้าใจแบบนี้ดีกว่าแบบแรก ความเข้าใจแบบที่ 3 ซึ่งเป็นที่พึงปรารถนามากที่สุด คือ ความเข้าใจในความรู้สึกของผู้อื่น โดยที่เราต้องกำจัดโลกภายในของเราเองออกไปชั่วคราว และรับเอาโลกของเขามาโดยปราศจากการประเมินแต่เข้าใจว่าสิ่งต่างๆ มีความหมายอย่างไรต่อเขา เป็นการมีความรู้สึกหรือมีส่วนร่วมในโลกส่วนตัวของอีกบุคคลหนึ่ง โดยที่ยังคงเป็นตัวของตัวเองอยู่ ความเข้าใจแบบนี้ คือ ความเห็นอกเห็นใจ

จากความหมายต่าง ๆ ที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้น ทำให้สามารถสรุปได้ว่า ความเห็นอกเห็นใจหมายถึง ความสามารถของบุคคลในการรับรู้ และเข้าใจความรู้สึกของบุคคลอื่น โดยสามารถแยกแยะความรู้สึกของตนเองออกจากความรู้สึกของบุคคลอื่นได้อย่างชัดเจน และไม่รับเอาความรู้สึกของบุคคลนั้นมาเป็นของตน

5.2 ขั้นตอนในการสร้างความเห็นอกเห็นใจ

ดังที่โรเจอร์ (Roger. 1961 : 39) ได้กล่าวไว้ว่าความเห็นอกเห็นใจนั้นเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งต่อสัมพันธภาพในการช่วยเหลือ ดังนั้น การสร้างให้เจ้าหน้าที่ตำรวจเกิดความเห็นอกเห็นใจต่อสตรีและเด็กที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว จึงเป็นสิ่งจำเป็น ซึ่งในปัจจุบันยังไม่มีนักวิชาการที่ได้ดำเนินการศึกษาเกี่ยวกับการสร้างความเห็นอกเห็นใจในเจ้าหน้าที่ตำรวจ แต่เดราด กล่าวถึงขั้นตอนในการสร้างความเห็นอกเห็นใจของพยาบาลที่มีต่อผู้ป่วยไว้ดังต่อไปนี้

เดราด (Zderad. 1963: 659-600) ได้กล่าวถึง ขั้นตอนในการสร้างความเห็นอกเห็นใจไว้ดังนี้

1. การเอาใจเราไปใส่ใจเขา (Internalization) เป็นการเลียนแบบ ให้มีลักษณะความรู้สึกนึกคิดเหมือนผู้อื่นชั่วคราว โดยต้องพยายามมองโลกในแง่ของผู้ป่วย คือ ต้องพยายามทำความเข้าใจต่อโลกทัศน์ของเขา ได้แก่ ประสบการณ์ทั้งหมดที่เขาได้รับรู้

อย่างรู้ตัวภายในจิตสำนึกในช่วงเวลาหนึ่ง ซึ่งประกอบด้วย ความรู้สึก การรับรู้ และความหมายขณะนั้นว่าเขาคิด หรือรู้สึกอย่างไร ในขั้นนี้พยายามจะต้องรวบรวม ประสบการณ์ และความรู้สึกของตนเองในขณะที่เข้าไปอยู่สถานการณ์ของผู้ป่วย โดยพยาบาล ยังเป็นตัวของตัวเอง

2. การตอบสนองภายใน (Inner Response) ขั้นนี้พยาบาลจะพยายามทำความเข้าใจกับความรู้สึกของตนเอง และเข้าไปอยู่ในสถานการณ์นั้นๆ รวมทั้งทำความเข้าใจให้เหมือนผู้ป่วย

3. การทำให้เป็นรูปธรรม เป็นขั้นวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาอย่างละเอียด และมีเหตุผล แล้วแยกตัวเองออกจากเหตุการณ์ของผู้ป่วย โดยผ่านการสื่อให้ผู้ป่วยทราบ

5.3 ลักษณะการแสดงออกของความเห็นอกเห็นใจ

โดยทั่วไปแล้วสตรีและเด็กที่มาเข้าพบเจ้าหน้าที่ตำรวจด้วยปัญหาความรุนแรงในครอบครัวมักตกอยู่ในสภาวะเครียด วิตกกังวล และมีความหวาดกลัว ซึ่งการแสดงออกของความเห็นอกเห็นใจที่เจ้าหน้าที่ตำรวจมีให้จะช่วยผ่อนคลายความรู้สึกดังกล่าวของสตรีและเด็กได้ ซึ่งในเรื่องของลักษณะการแสดงออกของความเห็นอกเห็นใจของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการให้ความช่วยเหลือสตรีและเด็กนั้นยังมิได้มีผู้ทำการศึกษาไว้ แต่อำพัน จารุทัศนางกูร (2541 : 42-44) ได้สรุปว่าความเห็นอกเห็นใจต่อผู้ป่วยจิตเวชสามารถแสดงออกได้ด้วยวิธีการ 2 ประการดังนี้

1. การแสดงออกที่มีใช้วาจา

1.1 การแสดงออกทางสีหน้า (Facial Expression) เป็นภาษาท่าทางที่สำคัญที่สุดนักมนุษยวิทยาเชื่อว่า การแสดงออกทางสีหน้าเป็นผลของปฏิกิริยาตามธรรมชาติของกล้ามเนื้อเส้นประสาทของใบหน้า และการอบรมเลี้ยงดู ซึ่งจะควบคุมการแสดงออกของอารมณ์ ลักษณะพื้นฐานของการแสดงออกทางใบหน้านั้นมี 6 ลักษณะคือ รังเกียจ ประหลาดใจ มีความสุข โกรธ เสียใจ และกลัว (Munn. 1980 : 89-93) การแสดงออกทางสีหน้า จะบ่งบอกถึงว่าพยาบาลมีความตั้งใจฟัง และสนใจในความรู้สึกของผู้ป่วย และช่วยให้ผู้ป่วยเกิดความอบอุ่น ซึ่งการแสดงออกทางสีหน้าจะใช้ประกอบขณะที่ฟัง และมีการตอบสนองทางวาจาจากการแสดงออกทางสีหน้ามีดังนี้ (พรณราย ทรัพย์ะประภา. 2527 : 51-56)

1.1.1 การประสานสายตา (Eye Contact) เป็นการแสดงให้เห็นถึงความสนใจความเอาใจใส่ (Caring) และความเข้าใจ

1.1.2 การพยักหน้า (Head Nods) การพยักหน้าสามารถบอกได้ว่า กำลังตั้งใจฟังและเข้าใจในสิ่งที่เขาพูดหรือให้การยอมรับ ไม่พยักหน้ามากเกินไป ควรใช้เป็นบางครั้ง ควบคู่ไปกับการประสานสายตา จะช่วยให้กำลังใจ

1.1.3 ความมีชีวิตชีวาในการแสดงสีหน้าในลักษณะต่าง ๆ เช่น การยิ้ม การขมวดคิ้ว การไม่แสดงความยินดี ฯลฯ การแสดงควมมีชีวิตชีวาในการแสดงออกทางสีหน้าจะทำให้ผู้ป่วยมีความรู้สึกว่ายพยาบาลมีความตื่นตัว กระตือรือร้น และตอบสนองต่อสิ่งที่ผู้ป่วยแสดงออกการไม่แสดงออกทางสีหน้าเลย จะเป็นการบ่งบอกถึงการขาดความสนใจ แต่ถ้าแสดงมากเกินไปจนกระทั่งผิดธรรมชาติก็ไม่เหมาะสมเช่นกัน

1.2 ระยะทางและท่าทาง (Distance and Posture) มั่น (Munn. 1980 : 91) เชื่อว่าระยะทางหรือช่วงห่างระหว่างบุคคล (The Use of Space) เป็นวิธีการสื่อสารอันหนึ่ง ช่วงระยะที่บุคคลหนึ่งยืน หรือนั่งห่างจากบุคคลหนึ่งในระยะที่ติดต่อสื่อสารกันจะบอกให้ทราบถึงสัมพันธภาพของบุคคลทั้ง 2 ฝ่ายจะบอกได้แน่ชัดถึงความรู้สึก หรือสัมพันธภาพที่พยาบาลมีต่อผู้ป่วย การที่พยาบาลยืนหรือนั่ง และโน้มตัวไปข้างหน้าเล็กน้อยอยู่หน้าผู้ป่วยในระยะพอสมควรจะแสดงถึงความไว้วางใจ ความอบอุ่น ยอมรับในพฤติกรรม และความรู้สึกของผู้ป่วย

1.3 น้ำเสียง (Tone of Voice) น้ำเสียงจะบอกถึงความหมายที่แตกต่างกัน น้ำเสียงที่สูงต่ำ เน้นหนัก เบา การทอดเสียง และจังหวะในการพูด จะช่วยบอกถึงสภาวะอารมณ์ว่ากำลังโกรธ พอใจ สนใจ หรือคับข้องใจ น้ำเสียงจึงเป็นสิ่งที่สำคัญมากในการแสดงออกถึงความรู้สึกที่พยาบาลมีต่อผู้ป่วย เพราะสามารถที่จะบ่งบอกได้ถึงความรู้สึกของพยาบาลว่าสามารถเข้าใจผู้ป่วยได้มากน้อยเพียงใด น้ำเสียงที่แสดงความรู้สึก (Feeling Tone) ของพยาบาลควรอยู่ระดับเดียวกับผู้ป่วย กล่าวคือ ถ้าผู้ป่วยเศร้า (Sadness) น้ำเสียงของพยาบาลจะเป็นเสียงเศร้า

2. การแสดงออกทางวาจา (Verbal Expression)

การสื่อสารทางวาจาหรือคำพูด ประกอบด้วยส่วนประกอบ 2 ส่วน คือ ส่วนเนื้อหา (Content) และความรู้สึก (Affect) (พรรณราย ทรัพย์ะประภา. 2525 : 47) การแสดงออกของความเห็นอกเห็นใจทางวาจาต้องอาศัยทักษะการสะท้อนกลับ ซึ่งเป็นทักษะที่แสดงออกให้ผู้ป่วยทราบว่าพยาบาลไม่เพียงแต่ได้ยินสิ่งที่เขาพูดเท่านั้น ยังเข้าใจสิ่งที่อยู่ภายในใจของเขาด้วย การสะท้อนกลับอาจจะเน้นในด้านเนื้อหาของคำพูด หรือความรู้สึก เป็นการนำเอาสิ่งที่อยู่ในใจของเขาออกมาด้วยคำพูดที่ชัดเจน การสะท้อนความรู้สึกเป็นทักษะที่มีประโยชน์มาก เพราะเป็นสิ่งที่ช่วยให้พยาบาลสามารถรับรู้โลกภายในของผู้ป่วยได้ และช่วยให้ผู้ป่วยแสดงออกในสิ่งที่เขาอาจจะไม่เผยออกมาในสถานการณ์อื่นๆ ซึ่งในการวิจัย

ครั้งนี้ผู้วิจัยจะประเมินความเห็นอกเห็นใจของเจ้าหน้าที่ตำรวจทางภาษาที่แสดงออกมาขณะให้การช่วยเหลือสตรี และเด็กที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเห็นอกเห็นใจ

6.1 งานวิจัยในประเทศ

คณางค์ มณีศรี (2524 : 58-62) ศึกษาผลของการใช้ตัวแบบ และการสอนในการฝึกทักษะการตอบสนองด้วยความเห็นอกเห็นใจทางวาจาแก่ผู้ปรึกษา กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ที่กำลังศึกษาวิชาเทคนิคในการให้คำปรึกษาจำนวน 72 คน แบ่งออกเป็น 6 กลุ่ม ๆ ละ 12 คน ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ได้ฟังตัวแบบสนองตอบด้วยความเห็นอกเห็นใจ ทางวาจาในระดับที่แตกต่างกัน จะมีการสนองตอบด้วยความเห็นใจในระดับที่แตกต่างกัน ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการสอนเรื่องความเห็นอกเห็นใจจะมีการสนองตอบด้วยความเห็นใจทางวาจาแตกต่างจากกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้รับการสอน และจำนวนตัวแบบที่มากขึ้นทำให้กลุ่มตัวอย่างที่ฟังตัวแบบสนองตอบด้วยความเห็นใจทางวาจาในระดับสูงแสดงความเห็นใจมากขึ้น

ศรีประไพ ลดาวัลย์ (2524: 13-15) ศึกษาผลของอวัจนพฤติกรรมของนักจิตวิทยาการปรึกษาต่อระดับการรับรู้ของผู้รับบริการเกี่ยวกับความเข้าใจ สารความรู้สึก การยอมรับนับถือ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 2 ที่กำลังเรียนวิชาเอกการแนะแนวจำนวน 30 คน จากมหาวิทยาลัยรามคำแหง ปีการศึกษา 2523 ผลการศึกษาพบว่าอวัจนพฤติกรรมของนักจิตวิทยาการปรึกษา มีผลต่อการรับรู้ของผู้รับบริการเกี่ยวกับความเข้าใจ สาร และความรู้สึกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สุทธิลักษณ์ อินทรทัต (2524 : 58-56) ได้ศึกษาความแตกต่างของการประเมินระดับความเห็นใจของผู้ประเมินที่ทราบข้อมูลและไม่ทราบข้อมูลเกี่ยวกับผู้รับคำปรึกษา กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยคือ นักศึกษาชายหญิงคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหงที่กำลังศึกษาวิชาเทคนิคในการให้คำปรึกษาแนะแนว ซึ่งไม่เคยใช้มาตรความเห็นใจมาก่อนจำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแก่ แบบฝึกประเมินระดับความเห็นใจ ข้อมูลเกี่ยวกับผู้มาขอปรึกษา และแบบประเมินระดับความเห็นใจ ผู้วิจัยได้ฝึกกลุ่มตัวอย่างทั้ง 30 คนให้ใช้มาตรความเห็นใจด้วยแบบฝึกประเมินระดับความเห็นใจที่สร้างขึ้น จากนั้นจึงสุ่มกลุ่มตัวอย่างประเมินระดับความเห็นใจให้ประเมินทันที ส่วนผู้รับการทดลองในกลุ่มทดลอง ผู้วิจัยเสนอข้อมูลเกี่ยวกับ ผู้มาขอปรึกษาให้ศึกษาเป็น 20 นาที จากนั้นจึงให้ประเมินแบบประเมิน

ระดับความสนใจผลการวิจัยปรากฏว่า ผู้ประเมินที่ทราบข้อมูลเกี่ยวกับผู้มาขอปรึกษากับผู้ประเมินที่ไม่ทราบข้อมูลเกี่ยวกับผู้มาขอปรึกษา ประเมินระดับความสนใจไม่แตกต่างกัน

วันเพ็ญ เกื้อหนุน (2531 : 38-41) ศึกษาผลของบทบาทสมมติที่มีต่อความเห็นอกเห็นใจผู้ป่วย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้เป็นนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย กรุงเทพมหานคร ที่มีความเห็นอกเห็นใจผู้ป่วยในระดับต่ำจำนวน 24 คน สุ่มอย่างง่ายแยกกลุ่มเป็น กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมกลุ่มละ 12 คน กลุ่มทดลองได้รับการสอนโดยใช้บทบาทสมมติ เรื่องความเห็นอกเห็นใจผู้ป่วย และกลุ่มควบคุมได้รับการสอนแบบปกติเรื่องความเห็นอกเห็นใจผู้ป่วย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสังเกตพฤติกรรมซึ่งประกอบด้วยพฤติกรรมด้านภาษาถ้อยคำและภาษาท่าทาง ผลการวิจัยปรากฏว่า ภายหลังทดลองนักศึกษาที่ได้รับการสอนโดยใช้บทบาทสมมติมีความเห็นอกเห็นใจผู้ป่วยสูงกว่านักศึกษาที่ได้รับการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

วลัยรัตน์ ประจักษ์วิกรานต์ (2535 : 87-91) ศึกษาผลของการฝึกทักษะในการฟังตามแนวของไอวีต่อการเพิ่มความร่วมรู้สึกของนักศึกษาพยาบาล กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาพยาบาลจำนวน 20 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมกลุ่มละ 10 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบทดสอบทักษะในการฟังและแบบวัดความร่วมรู้สึกที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาพยาบาลกลุ่มทดลองภายหลังได้รับการฝึกทักษะในการฟังตามแนวของไอวีได้คะแนนรวมจากการวัดความร่วมรู้สึกสูงกว่าคะแนนของกลุ่มควบคุม และสูงกว่าคะแนนที่วัดก่อนการทดลอง

นาถสินี ศิลาวรรพ (2539 : 40-43) ศึกษาผลของการใช้สถานการณ์จำลองที่มีต่อความเห็นอกเห็นใจผู้ป่วย กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาพยาบาลปีที่ 2 ที่มีความเห็นอกเห็นใจผู้ป่วยต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ที่ 25 ลงมา จำนวน 12 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างอย่างง่ายจากประชากร และได้รับการพัฒนาความเห็นอกเห็นใจผู้ป่วยโดยใช้สถานการณ์จำลอง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบประเมินความเห็นอกเห็นใจผู้ป่วยของนักศึกษาพยาบาล และแบบบันทึกความเห็นอกเห็นใจผู้ป่วย พบว่านักศึกษาพยาบาลมีความเห็นอกเห็นใจผู้ป่วยเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 หลังจากได้รับการใช้สถานการณ์จำลอง

6.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

คอคซ์ (Koch. 1992 : 3827) ความสัมพันธ์และประเมินระดับความเห็นอกเห็นใจผู้ป่วยของนักศึกษาแพทย์ทั้ง 4 ชั้นปีในด้านความคิด (Cognitive Empathy) และด้านความรู้สึก (Emotion Empathy) และยังศึกษาถึงความแตกต่างของการเลี้ยงดู ความแตกต่างของที่อยู่

และค่าคะแนนความเห็นอกเห็นใจ โดยใช้เครื่องมือวัดความเห็นอกเห็นใจผู้ป่วย ด้านความคิดของโฮแกน และเครื่องมือวัดความเห็นอกเห็นใจผู้ป่วยด้านความรู้สึกของเมอร์ราเบียนและแอฟทิน (Mehrabian and Epstein) โดยให้อาจารย์นิเทศเป็นผู้ประเมิน พฤติกรรมความเห็นอกเห็นใจของนักศึกษาแพทย์ระหว่างฝึกปฏิบัติงาน ด้านการรักษา จากการศึกษาค้นคว้า มีความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมความเห็นอกเห็นใจด้านความคิด และด้านอารมณ์หรือความรู้สึก และจากการวิเคราะห์ความแปรปรวนพบว่า พฤติกรรมด้านความคิด จะมีการเปลี่ยนแปลงเล็กน้อยระหว่างที่ฝึกปฏิบัติงานอยู่เป็นพฤติกรรม ความออกใจเห็นใจที่อาจารย์นิเทศให้การยอมรับ และยังพบอีกว่าความเห็นอกเห็นใจผู้ป่วย ด้านอารมณ์ หรือความรู้สึกเป็นสิ่งสำคัญต่อการพัฒนาพฤติกรรมการให้ความช่วยเหลือดูแล ที่อบอุ่นต่อผู้ป่วย โดยนักศึกษาแพทย์หญิงจะมีระดับความเห็นอกเห็นใจผู้ป่วยด้านอารมณ์ หรือความรู้สึกเพิ่มขึ้นมากกว่านักศึกษาแพทย์ชาย ส่วนความเห็นอกเห็นใจผู้ป่วยด้านความคิด ของนักศึกษาผิวขาวจะสูงกว่านักศึกษาผิวดำและนักศึกษาชาวเอเชีย แต่อย่างไรก็ตาม นักศึกษาผิวดำจะมีคะแนนความเห็นอกเห็นใจผู้ป่วยทั้งด้านความคิด และอารมณ์หรือ ความรู้สึกลดลงในระหว่างที่ศึกษา นักศึกษาอิสลามิกจะมีคะแนนความเห็นอกเห็นใจผู้ป่วย ด้านความรู้สึกสูงสุดแต่มีคะแนนความเห็นอกเห็นใจผู้ป่วยด้านความคิดต่ำสุด และนักศึกษา ชาวเอเชียจะมีคะแนนต่ำในทุกด้านของการวัด ซึ่งผลการวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่าภูมิหลัง ทางวัฒนธรรมมีบทบาทสำคัญ และมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ทักษะของความเห็นอกเห็นใจผู้ป่วย ส่วนผลของการเลี้ยงดูที่ต่างกันนั้น พบว่าไม่มีความสำคัญต่อการเรียนรู้ทักษะ ความเห็นอกเห็นใจผู้ป่วยด้านความรู้สึก แต่มีผลต่อการเรียนรู้ทักษะด้านความคิด

วอร์เนอร์ (Warner, 1992 : 718) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเห็นอกเห็นใจ ของพยาบาลกับความพึงพอใจของผู้ป่วยที่มีต่อการให้บริการของพยาบาลที่ได้รับ โดยใช้มาตร ประมาณค่าความเห็นอกเห็นใจผู้ป่วย (Empathy Construct Rating Scale) เป็นเครื่องมือ ในการวัดความเห็นอกเห็นใจ ซึ่งประกอบด้วยข้อคำถามที่ให้พยาบาลให้คะแนน ความเห็นอกเห็นใจของตนเอง และใช้แบบสำรวจความพึงพอใจของผู้ป่วยที่มีต่อการให้บริการ ของพยาบาลของลามอนิกา (Lamonic Observe Patient Satisfaction Scale) ซึ่งประกอบด้วย ข้อคำถามที่ให้ผู้ป่วยให้คะแนนตนเองในเรื่องของความพึงพอใจที่มีต่อบริการที่ได้รับ ผลการศึกษาค้นคว้า ความสัมพันธ์ระหว่างความเห็นอกเห็นใจผู้ป่วยของพยาบาลกับความ พึงพอใจของผู้ป่วยที่มีต่อการให้บริการของพยาบาลไม่มีความสัมพันธ์กัน

เบอร์รี่ และไเมส (Berry & Imes, 1996 : 1550) ศึกษาเปรียบเทียบทฤษฎีทางการ พยาบาลกับความเห็นอกเห็นใจเพื่อวิเคราะห์ถึงสัมพันธภาพระหว่างทฤษฎีทางการพยาบาลกับ ระดับ ความเห็นอกเห็นใจของนักศึกษาพยาบาลรุ่นพี่ การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา กลุ่มตัวอย่างใช้นักศึกษาพยาบาล 72 คน แล้วคัดเลือกมา 30 คน เข้าโปรแกรมทฤษฎี

การดูแลของแฮนเดอร์สัน (Handerson. 1964) อีก 42 คน ใช้โปรแกรมทฤษฎีทางการพยาบาลของวัตสัน (Watson. 1985) ผลปรากฏว่าไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ระหว่างระดับความเห็นอกเห็นใจกับโปรแกรมทางการพยาบาล นักศึกษาที่เข้าโปรแกรมทฤษฎีทางการพยาบาลของวัตสันมีความรู้เพิ่มขึ้นถึง 100 % นักศึกษาที่เข้าโปรแกรมการดูแลของแฮนเดอร์สันมีความรู้เพิ่มขึ้น 56.6 % และพบว่าความเห็นอกเห็นใจมีระดับสูงขึ้นทั้งสองโปรแกรม ซึ่งแสดงให้เห็นว่านักศึกษาพยาบาลทั้งสองกลุ่มมีระดับความเห็นอกเห็นใจสูงขึ้น

มอริส (Morris. 1997 : 3421) ศึกษาสัมพันธภาพระหว่างอารมณ์ขันและความเห็นอกเห็นใจของผู้ฝึกให้คำปรึกษา เพื่อวัดความแตกต่างระหว่างอารมณ์และความเห็นอกเห็นใจ กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ฝึกให้คำปรึกษาจำนวน 100 คน จาก 5 สถาบันในจอร์เจีย (Georgia) และอัลลาบามา (Alabama) ผลปรากฏว่าสัมพันธภาพระหว่างอารมณ์และความเห็นอกเห็นใจของผู้ฝึกให้คำปรึกษาเป็นไปในทางบวก

7. ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สามารถสรุปได้ดังนี้

ภูมิหลังด้านความรุนแรงในครอบครัว บุคคลเรียนรู้ที่จะใช้ความรุนแรงต่อสมาชิกในครอบครัวโดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมในลักษณะของการเลียนแบบ ซึ่งเป็นผลต่อเนื่องมาจากการสังเกตและการมีส่วนร่วมในเหตุการณ์ การใช้ความรุนแรงในครอบครัวซึ่งสอดคล้องการศึกษาของเหมวรรณ เหมะนัค (2533 : 116) ซึ่งพบว่าสาเหตุที่ทำให้สามีใช้ความรุนแรงต่อภรรยา คือ การเห็นเหตุการณ์ความรุนแรง และการมีส่วนร่วมในฐานะผู้กระทำความรุนแรงต่อพี่น้องในวัยเด็ก และส่งผลต่อการใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหาครอบครัว ส่วนพรเพ็ญ เพชรสุขศิริ (2539 : 108) พบว่าความรุนแรงในครอบครัวมีความสัมพันธ์กับการยอมรับความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งส่งผลให้เยาวชนในครอบครัวที่บิดามารดาตบตีกันเกิดการยอมรับและเห็นว่าความรุนแรงในครอบครัวเป็นเรื่องปกติ

สัมพันธภาพในครอบครัว สัมพันธภาพในครอบครัวเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อมนุษย์ทุกคนครอบครัวที่มีสัมพันธภาพดีจะมีความรักใคร่กลมเกลียว ให้ความรักความอบอุ่น การสนับสนุนและให้ความร่วมมือในการเผชิญปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นภายในครอบครัวได้อย่างเหมาะสม ส่วนครอบครัวที่มีสัมพันธภาพที่ไม่ดี จะเกิดความห่างเหินขัดแย้ง แยกแยะ ทะเลาะวิวาท ก่อให้เกิดการใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ บราวน์ (อุมพร ตรังคสมบัติ. 2542: 225; อ้างอิงจาก Browne. 1995.

Assessment of Parenting.) ซึ่งชี้ว่าความสัมพันธ์ที่เหมาะสมในครอบครัวจะเป็นตัวลดผลกระทบอันรุนแรงของความเครียด และทำให้โอกาสที่จะเกิดความรุนแรงในครอบครัวลดลง ดังนั้นการป้องกันปัญหาความรุนแรงในครอบครัวคือ การช่วยให้ครอบครัวมีสัมพันธภาพที่ดี

ความเห็นอกเห็นใจ ความเห็นอกเห็นใจเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อกระบวนการให้ความช่วยเหลือ เนื่องจากความเห็นอกเห็นใจจะส่งผลให้ผู้ที่มีหน้าที่ในการให้ความช่วยเหลือสามารถรับรู้ และเข้าใจความรู้สึกของบุคคลที่ประสบปัญหา อันจะส่งผลให้ผู้ให้การช่วยเหลือ สามารถแสดงพฤติกรรมในการให้ความช่วยเหลือได้อย่างถูกต้องเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ซึ่งคอชซ์ (Koch. 1992: 3,827) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์และประเมินระดับความเห็นอกเห็นใจผู้ป่วยของนักศึกษาแพทย์ 4 ชั้นปี พบว่าความเห็นอกเห็นใจผู้ป่วยด้านอารมณ์หรือความรู้สึกเป็นสิ่งสำคัญต่อการพัฒนาพฤติกรรมในการให้ความช่วยเหลือดูแลที่อบอุ่นต่อผู้ป่วย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

- 1.1 การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
- 1.2 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 1.4 การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

เป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจยศ ร้อยตำรวจตรี (ร.ต.ต.) ถึงพันตำรวจโท (พ.ต.ท.) ซึ่งประจำการอยู่ในสถานีตำรวจภูธร สังกัดตำรวจภูธรจังหวัดอุดรธานี ตำรวจภูธรภาค 4 สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ซึ่งมีทั้งหมด 23 แห่ง ได้แก่ สถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองอุดรธานี สถานีตำรวจภูธรอำเภอกุมภวาปี สถานีตำรวจภูธรอำเภอหนองหาน สถานีตำรวจภูธรอำเภอเพ็ญ สถานีตำรวจภูธรอำเภอบ้านดุง สถานีตำรวจภูธรอำเภอบ้านผือ สถานีตำรวจภูธรอำเภอโนนสะอาด สถานีตำรวจภูธรอำเภอศรีธาตุ สถานีตำรวจภูธรอำเภอสามหม้อ สถานีตำรวจภูธรอำเภอน้ำโสม สถานีตำรวจภูธรอำเภอนายูง สถานีตำรวจภูธรอำเภอหนองวัวซอ สถานีตำรวจภูธรอำเภอหนองแสง สถานีตำรวจภูธรอำเภอกุดจับ สถานีตำรวจภูธรอำเภอสร้างคอม สถานีตำรวจภูธรอำเภอทุ่งฝน สถานีตำรวจภูธรอำเภอไชยวาน สถานีตำรวจภูธรอำเภอฟิบูลย์รักษ์ สถานีตำรวจภูธรกิ่งอำเภอภูแก้ว สถานีตำรวจภูธรกิ่งอำเภอประจักษ์ศิลปาคม สถานีตำรวจภูธรตำบลดงเย็น สถานีตำรวจภูธรตำบลกลางใหญ่ สถานีตำรวจภูธรตำบลบ้านเทื่อม จำนวน 226 นาย

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจยศร้อยตำรวจตรี (ร.ต.ต.) ถึงพันตำรวจโท (พ.ต.ท.) ซึ่งประจำการอยู่ในสถานีตำรวจภูธรสังกัดกองตำรวจภูธรจังหวัดอุดรธานี ตำรวจภูธรภาค 4 สำนักงานตำรวจแห่งชาติ โดยมีขั้นตอนการสุ่มตัวอย่างดังนี้

1. ประเมินความเชื่อมั่นที่ใช้ในการศึกษาที่ 95 เปอร์เซนต์ โดยใช้สูตรการคำนวณหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างของยามาเน่ (Yamane, 1967 : 886) ซึ่งต้องใช้กลุ่มตัวอย่างอย่างน้อย 144 นาย

2. สุ่มสถานีดำรวจโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) ได้ 12 สถานี ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ตำรวจยศร้อยตำรวจตรี (ร.ต.ต.) ถึงพันตำรวจโท (พ.ต.ท.) จากสถานีดำรวจภูธรอำเภอเมืองอุดรธานี สถานีตำรวจภูธรอำเภอกุมภวาปี สถานีตำรวจภูธรอำเภอหนองหาน สถานีตำรวจภูธรอำเภอเพ็ญ สถานีตำรวจภูธรอำเภอโนนสะอาด สถานีตำรวจภูธรอำเภอศรีธาตุ สถานีตำรวจภูธรอำเภอหนองวัวซอ สถานีตำรวจภูธรอำเภอหนองแสง สถานีตำรวจภูธรอำเภอกุดจับ สถานีตำรวจภูธรอำเภอสร้างคอม สถานีตำรวจภูธรอำเภอพิบูลย์รักษ์ สถานีตำรวจภูธรกิ่งอำเภอประจักษ์ศิลปาคม รวมทั้งสิ้น 152 นาย โดยมีเจ้าหน้าที่ตำรวจให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามครบสมบูรณ์จำนวน 146 นาย รายละเอียดดังปรากฏตามตาราง 1

ตาราง 1 จำนวนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามสถานีดำรวจภูธรต้นสังกัด

รายชื่อสถานีดำรวจภูธร	กลุ่มตัวอย่าง
1. สถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองอุดรธานี	39
2. สถานีตำรวจภูธรอำเภอกุมภวาปี	15
3. สถานีตำรวจภูธรอำเภอหนองหาน	13
4. สถานีตำรวจภูธรอำเภอเพ็ญ	12
5. สถานีตำรวจภูธรอำเภอโนนสะอาด	11
6. สถานีตำรวจภูธรอำเภอศรีธาตุ	9
7. สถานีตำรวจภูธรอำเภอหนองวัวซอ	8
8. สถานีตำรวจภูธรอำเภอหนองแสง	6
9. สถานีตำรวจภูธรอำเภอกุดจับ	11
10. สถานีตำรวจภูธรอำเภอสร้างคอม	8
11. สถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองพิบูลย์รักษ์	8
12. สถานีตำรวจภูธรกิ่งอำเภอประจักษ์ศิลปาคม	6
รวม	146

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามซึ่งผู้วิจัยสร้างและปรับปรุงขึ้น ประกอบด้วยแบบสอบถามดังต่อไปนี้

1. แบบสอบถามภูมิหลังด้านความรุนแรงในครอบครัว
2. แบบสอบถามสัมพันธภาพในครอบครัว
3. แบบสอบถามความเห็นอกเห็นใจ
4. แบบสอบถามพฤติกรรมการช่วยเหลือ

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือและหาคุณภาพเครื่องมือ

1. แบบสอบถามภูมิหลังด้านความรุนแรงในครอบครัว มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบ (Check List) จำนวน 25 ข้อ ซึ่งมีขั้นตอนในการสร้างดังนี้

1.1 ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับภูมิหลังด้านความรุนแรงในครอบครัว จากตำราเอกสารและงานวิจัย ทั้งในประเทศและต่างประเทศ รวมทั้งนิยามศัพท์เฉพาะ และเกณฑ์ในการจัดแบ่งลักษณะความรุนแรงในครอบครัวของคุณหญิงสำหรี จิตตินันท์ (ม.ป.ป. : 2-3) เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

1.2 สร้างข้อคำถามให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะของการวิจัยครั้งนี้จำนวน 25 ข้อ

1.3 นำแบบสอบถามภูมิหลังด้านความรุนแรงในครอบครัวที่สร้างขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน คือ รองศาสตราจารย์ ดร.คมเพชร จัตรศุภกุล รองศาสตราจารย์ ดร.นภาพร ณะพานนท์ และรองศาสตราจารย์ ดร. อารี พันธุ์มณี ตรวจสอบความเหมาะสมทางด้านเนื้อหา และภาษาที่ใช้ให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ เพื่อหาความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

ตัวอย่าง แบบสอบถามภูมิหลังด้านความรุนแรงในครอบครัวครอบครัว

คำชี้แจง แบบสอบถามฉบับนี้ประกอบไปด้วยข้อความเกี่ยวกับพฤติกรรมที่สมาชิกในครอบครัวปฏิบัติต่อกัน ขอให้ท่านอ่านข้อความดังกล่าว แล้วพิจารณาว่าข้อความแต่ละข้อเป็นพฤติกรรมที่เคยเกิดขึ้นกับตัวท่าน หรือสมาชิกของครอบครัวในวัยเด็กของท่านหรือไม่ จากนั้นโปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ท่านต้องการเพียงข้อละ 1 เครื่องหมายตามความเป็นจริงที่เคยเกิดขึ้น และขอความกรุณาให้ท่านตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อ

ข้อ	ข้อความ	เคย	ไม่เคย
0	การพูดประชดประชัน ส่อเสียด หรือพูดให้ไม่สบายใจ		
00	การตะโกน หรือ ตะคอกใส่		

เกณฑ์การจัดแบ่งลักษณะความรุนแรงในครอบครัว

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้จัดแบ่งลักษณะการใช้ความรุนแรงในครอบครัว ชนิดที่ไม่รุนแรงมาก ชนิดที่รุนแรงปานกลาง ชนิดที่รุนแรงมาก และชนิดปางตาย ตามการจัดแบ่งของคุณหญิงสำหรี จิตตินันท์ (ม.ป.ป. : 2-3)

1. ชนิดที่ไม่มีการใช้ความรุนแรง เป็นการที่สมาชิกในครอบครัวอยู่ร่วมกัน อย่างสงบสุขปฏิบัติต่อกันอย่างมีเหตุผล โดยไม่มีการใช้ความรุนแรงต่อกัน

2. ชนิดที่ไม่รุนแรงมาก เป็นการกระทำที่ไม่ก่อให้เกิดอันตรายมาก เป็นอยู่ไม่นาน ทั้งต่อกาย ใจ หรือทางเพศ

ทางกาย ได้แก่ การกระทำซึ่งทำให้เกิดบาดแผลในเนื้อเยื่อ หรือเกิดบาดแผล บริเวณผิว ๆ ตลอดจนรอยช้ำ รอยฟกช้ำเล็ก ๆ แผลไฟไหม้ไม่มากนัก รอยเขียว

ทางเพศ ได้แก่ การสัมผัสที่ไม่ถูกต้อง การเช็ดข่วน การอวดอวัยวะเพศ

ทางใจ ได้แก่ การใช้คำพูดระคายหูเป็นครั้งคราว พูดลบหลู่ ทำให้บรรยากาศ สับสน

3. ชนิดที่รุนแรงปานกลาง เป็นการกระทำทารุณที่รุนแรงขึ้น แต่ยังไม่เป็นอันตราย ถึงชีวิต และการกระทำนั้นมีแนวโน้มที่จะส่งผลไปอีกนาน

ทางกาย ได้แก่ การกระทำซึ่งทำให้เกิดบาดแผลตื้นแต่กว้างมาก หรือรุนแรงถึง ชั้นใต้ผิวหนัง ผิวหนังเขียวช้ำเป็นรอยกว้าง มีรอยบวมแดงชอกช้ำมาก มีรอยฉุนแดง ขนาดใหญ่ มีเลือดออก มีเลือดคั่งเป็นก้อนเล็ก ๆ ไฟลวกเล็กน้อย

ทางเพศ ได้แก่ การเล้าโลม การสำเร็จความใคร่ ใช้นิ้วมือสอดใส่อวัยวะเพศ โดยผู้กระทำยังไม่สอดใส่อวัยวะเพศในลักษณะการข่มขืนกระทำชำเรา

ทางใจ ได้แก่ ใช้คำพูดบาดใจ และทำให้อับอาย

4. ชนิดที่รุนแรงมาก เป็นการกระทำอย่างต่อเนื่อง หรือทำให้เกิดอันตราย ต่อร่างกาย เพศ หรือจิตใจอย่างรุนแรง

ทางกาย ได้แก่ การกระทำซึ่งทำให้เกิดบาดแผลยาวและลึก กระดูกหัก ข้อเคลื่อน เลือดออกในสมอง แผลไฟไหม้ลึกถึงอวัยวะภายใน

ทางเพศ ได้แก่ การพยายามจะร่วมเพศ ร่วมเพศด้วยปาก ร่วมเพศทาง ทวารหนัก หรือพยายามที่จะข่มขืนกระทำชำเรา

ทางใจ ได้แก่ การปล่อยให้อดอาหารและน้ำ ทอดทิ้งให้อยู่ตามลำพัง ห้ามไม่ให้ขยับเขยื้อน

5. ชนิดปางตาย เป็นการกระทำที่ทำให้เกิดอันตราย และเป็นอยู่นาน มีความรุนแรงต่อร่างกาย เพศ หรือจิตใจและคุกคามต่อชีวิตของผู้ถูกกระทำ

ทางกาย ได้แก่ การกระทำซึ่งทำให้เกิดบาดแผลขนาดใหญ่ รุนแรงเป็นอยู่นาน จนพิการหรือเสียชีวิต

ทางเพศ ได้แก่ การบังคับให้สมาชิกในครอบครัวมีกิจกรรมทางเพศ โดยทางปาก ทางทวารหนัก หรือทางช่องคลอดเป็นระยะเวลานาน

ทางใจ ได้แก่ ไม่อบรมสั่งสอน ให้อดอาหารและน้ำเสมอ ทอดทิ้งให้อยู่ตามลำพังเสมอ ห้ามขยับเขยื้อน ผูกตรึงไว้กับที่

หากตอบว่าไม่เคย ในทุกข้อความ จัดว่าไม่มีความรุนแรงในครอบครัว

หากตอบว่าเคย ในกลุ่มข้อความ 1- 7 จัดว่ามีภูมิหลังด้านความรุนแรงในครอบครัว ชนิดที่ไม่รุนแรงมาก

หากตอบว่าเคย ในกลุ่มข้อความ 8 – 11 จัดว่ามีภูมิหลังด้านความรุนแรงในครอบครัวชนิดที่รุนแรงปานกลาง

หากตอบว่าเคย ในกลุ่มข้อความ 12 - 17 จัดว่ามีภูมิหลังด้านความรุนแรงในครอบครัวชนิดที่รุนแรงมาก

หากตอบว่าเคย ในกลุ่มข้อความ 18 - 25 จัดว่ามีภูมิหลังด้านความรุนแรงในครอบครัวชนิดปางตาย

ในกรณีที่มีผู้ตอบว่า “เคย” ในข้อความที่อยู่ในลักษณะต่าง ๆ กันหลายกลุ่มข้อความ การจัดแบ่งกลุ่มภูมิหลังด้านความรุนแรงในครอบครัวให้พิจารณาคำตอบที่ ตอบว่า “เคย” ในกลุ่มที่มีลักษณะความรุนแรงในระดับสูงที่สุด

2. แบบสอบถามสัมพันธภาพในครอบครัว มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 5 ระดับ จำนวน 30 ข้อ ประกอบไปด้วยข้อความทางบวกและทางลบ และมีขั้นตอนในการสร้างดังนี้

2.1 ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพในครอบครัวจากตำรา เอกสาร และงานวิจัยต่าง ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งนิยามศัพท์เฉพาะ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2.2 ศึกษาแบบสอบถามสัมพันธภาพในครอบครัวของกุลวรรณ วิทยาวงศรุจิ (2526 : 87-95) พัทธรา พันธุ์พัฒนกุล (2527 : 87-89) และปิยนุช ขาวยะบุตร (2544 : 102-103) เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2.3 สร้างแบบสอบถามสัมพันธภาพในครอบครัว โดยศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีการสร้างแบบสอบถามที่ดีและถูกต้อง ให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะของการวิจัยครั้งนี้

2.4 นำแบบสอบถามสัมพันธภาพในครอบครัวที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน คือ รองศาสตราจารย์ ดร.คมเพชร ฉัตรศุภกุล รองศาสตราจารย์ ดร.นภาพร หะวานนท์ และรองศาสตราจารย์ ดร.อารี พันธุ์ณี ตรวจสอบความเหมาะสมทางด้านเนื้อหา และภาษาที่ใช้ให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ เพื่อหาความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

2.5 นำแบบสอบถามสัมพันธภาพในครอบครัวจำนวน 40 ข้อ ที่ได้ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิไปทดลองใช้ (try Out) กับเจ้าหน้าที่ตำรวจศรีย่อยตำรวจตรี (ร.ต.ต.) ร้อยตำรวจโท (ร.ต.ท.) ร้อยตำรวจเอก (ร.ต.อ.) พันตำรวจตรี (พ.ต.ต.) และพันตำรวจโท (พ.ต.ท.) ซึ่งประจำการอยู่ในสถานีตำรวจภูธรอำเภอเมือง นครราชสีมา สังกัดตำรวจภูธรจังหวัดนครราชสีมา ตำรวจภูธรภาค 3 สำนักงานตำรวจแห่งชาติ จำนวน 50 นาย จากนั้นนำมาตรวจให้คะแนน และวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (Item Analysis) ด้วยการทดสอบที (t-test) โดยใช้สัดส่วน 33 % (ประคอง กรรมสูตร. 2535 : 26) พบว่ามีค่าอำนาจจำแนก (t) อยู่ระหว่าง 2.614 ถึง 9.699 คัดไว้จำนวน 30 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก (t) อยู่ระหว่าง 3.786 ถึง 9.699

2.6 นำแบบสอบถามสัมพันธภาพในครอบครัวไปหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ของครอนบัค (Cronbach) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2538 : 125-126) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามสัมพันธภาพในครอบครัวเท่ากับ 0.894

ตัวอย่าง แบบสอบถามสัมพันธภาพในครอบครัว
คำชี้แจง

แบบสอบถามฉบับนี้ประกอบด้วยข้อความเกี่ยวกับสิ่งที่เกิดขึ้นกับท่านและสมาชิกในครอบครัวของท่าน ขอให้ท่านอ่านข้อความดังกล่าว แล้วพิจารณาว่าข้อความแต่ละข้อเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นกับท่านและสมาชิกในครอบครัวของท่านเพียงใด จากนั้นโปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ต้องการเพียงข้อละ 1 เครื่องหมาย ท่านไม่ควรใช้เวลาในการตอบแบบสอบถามข้อใดข้อหนึ่งนานเกินไป ควรตอบให้ตรงตามความรู้สึกของท่านที่เกิดขึ้นครั้งแรก ภายหลังจากอ่านข้อความจบ และขอความกรุณาให้ท่านตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อ

ทุกครั้ง เมื่อข้อความนั้นเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นกับท่านและสมาชิกในครอบครัวของท่าน
ทุกครั้ง
บ่อยครั้ง เมื่อข้อความนั้นเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นกับท่านและสมาชิกในครอบครัวของท่าน
บ่อยครั้ง

- เป็นบางครั้ง เมื่อข้อความนั้นเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นกับท่านและสมาชิกในครอบครัวของท่านเป็นบางครั้ง
- นาน ๆ ครั้ง เมื่อข้อความนั้นเป็นสิ่งที่นาน ๆ ครั้งจะเกิดขึ้นกับท่านและสมาชิกในครอบครัวของท่าน
- ไม่เคยเลย เมื่อข้อความนั้นเป็นสิ่งที่ไม่เคยเกิดขึ้นกับท่านและสมาชิกในครอบครัวของท่านเลย

ข้อความ	ทุกครั้ง	บ่อยครั้ง	เป็นบางครั้ง	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคยเลย
0 ความขัดแย้งในครอบครัวของข้าพเจ้าจะสิ้นสุดลงอย่างรวดเร็วและไม่กลายเป็นปัญหาเรื้อรัง					
00 ข้าพเจ้าไปท่องเที่ยวพร้อมกับเพื่อนมากกว่าไปพร้อมกับครอบครัว					

เกณฑ์การให้คะแนน

ผู้วิจัยตรวจสอบและให้คะแนนตามความหมายของคำถามแต่ละข้อดังต่อไปนี้

- ข้อความทางบวก ให้คะแนนดังต่อไปนี้

ทุกครั้ง	ให้ 5 คะแนน
บ่อยครั้ง	ให้ 4 คะแนน
เป็นบางครั้ง	ให้ 3 คะแนน
นาน ๆ ครั้ง	ให้ 2 คะแนน
ไม่เคยเลย	ให้ 1 คะแนน
- ข้อความทางลบ ให้คะแนนดังต่อไปนี้

ทุกครั้ง	ให้ 1 คะแนน
บ่อยครั้ง	ให้ 2 คะแนน
เป็นบางครั้ง	ให้ 3 คะแนน
นาน ๆ ครั้ง	ให้ 4 คะแนน
ไม่เคยเลย	ให้ 5 คะแนน

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยใช้คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างมากำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมายคะแนนดังนี้

ผู้ที่ได้คะแนน 30 – 89 คะแนน หมายถึง มีสัมพันธภาพในครอบครัวไม่ดี
 ผู้ที่ได้คะแนน 90 – 150 คะแนน หมายถึง มีสัมพันธภาพในครอบครัวดี

3. แบบสอบถามความเห็นอกเห็นใจ มีลักษณะเป็นแบบสำรวจ (Inventory) ประกอบไปด้วยข้อความซึ่งเป็นสถานการณ์จำลองของสตรี เด็ก หรือผู้แทนของเด็กที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว จำนวน 20 ข้อ และมีขั้นตอนในการสร้างดังนี้

3.1 ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความเห็นอกเห็นใจจากตำราเอกสาร และงานวิจัย ทั้งในประเทศและต่างประเทศ รวมทั้งนิยามศัพท์เฉพาะเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

3.2 ศึกษา Empathy Scale ของ กาสดา (Gazda. 1991 : 81-93) คัคณางค์ มณีศรี (2524 : 30-33) และนาถสินี ศิลาวรรณ (2539 : 53-54) เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

3.3 สร้างแบบสอบถามความเห็นอกเห็นใจ โดยศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีการสร้างแบบสอบถามที่ดีและถูกต้องให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะของการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 25 ข้อ

3.4 นำแบบสอบถามความเห็นอกเห็นใจที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน คือ รองศาสตราจารย์ ดร.คมเพชร ฉัตรศุภกุล รองศาสตราจารย์ ดร.นภาพร หะวานนท์ และรองศาสตราจารย์ ดร. อารี พันธุ์มณี ตรวจสอบความเหมาะสมทางด้านเนื้อหา และภาษาที่ใช้ให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ เพื่อหาความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

3.5 นำแบบสอบถามความเห็นอกเห็นใจ จำนวน 24 ข้อ ที่ได้ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิไปทดลองใช้ (try out) กับเจ้าหน้าที่ตำรวจศรีอยุธยาตำรวจตรี (ร.ต.ต.) ร้อยตำรวจโท (ร.ต.ท.) ร้อยตำรวจเอก (ร.ต.อ.) พันตำรวจตรี (พ.ต.ต.) และ พันตำรวจโท (พ.ต.ท.) ซึ่งประจำการอยู่ในสถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองนครราชสีมา สังกัด ตำรวจภูธรจังหวัดนครราชสีมา ตำรวจภูธรภาค 3 สำนักงานตำรวจแห่งชาติ จำนวน 50 นาย จากนั้นนำมาตรวจให้คะแนน และวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (Item Analysis) ด้วยการทดสอบที (t-test) โดยใช้สัดส่วน 33% (ประคอง กรรณสูตร. 2535 : 26) พบว่ามีค่าอำนาจจำแนก (t) อยู่ระหว่าง 1.368 ถึง 4.219 คัดไว้จำนวน 20 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก (t) อยู่ระหว่าง 1.798 ถึง 4.219

3.6 นำแบบสอบถามความเห็นอกเห็นใจไปหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach)

(พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2538 : 125-126) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามความเห็นอกเห็นใจเท่ากับ 0.596

ตัวอย่าง แบบสอบถามความเห็นอกเห็นใจ

คำชี้แจง

ข้อความต่อไปนี้ เป็นข้อความเกี่ยวกับสถานการณ์จำลองของสตรี เด็ก และผู้แทนของเด็กที่เข้ามาขอความช่วยเหลือจากท่านด้วยปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ขอให้ท่านอ่านสถานการณ์ จากนั้นกรุณาตอบคำถามให้ตรงกับความรู้สึกของท่านต่อสถานการณ์ดังกล่าวให้มากที่สุด โดยเลือกคำตอบที่ท่านจะพูดกับบุคคลดังกล่าวเพียงหนึ่งคำตอบ หากท่านเห็นว่าคำตอบที่ให้มาไม่ตรงกับความรู้สึกของท่าน กรุณาเขียนคำตอบซึ่งเป็นคำพูดที่ตรงกับความรู้สึกของท่านในข้อ 5

0. สตรี วัย 20 ปี พูดกับท่านดังต่อไปนี้

สตรี : “ หนูถูกสามีตีมาเยอะ นี่ใจจะหน้าบวมไปหมดเลย ”

ท่านจะพูดอย่างไรกับสตรีคนนี้

- () 1. คุณบอกว่าถูกสามีตีมา แล้วเขาทำอะไรคุณอีกหรือเปล่าครับ
- () 2. อือ! หน้าบวมจริง ๆ ด้วย เจ็บมากหรือเปล่าครับ แล้วเจ็บตรงไหนอีกบ้าง
- () 3. นี่คุณคงเจ็บมาก แล้วจะให้ผมช่วยอะไรครับ หรือว่าจะไปหาหมอให้เขาดูแผลก่อน
- () 4. คุณไปทำอะไรให้เขาไม่พอใจหรือเปล่าครับ เขาถึงโมโหแล้วทำร้ายคุณ
- () 5. (อื่น ๆ).....

00. สตรี วัย 30 ปี พูดกับท่านดังต่อไปนี้

สตรี : “ ดิฉันขอแจ้งความค่ะ ดิฉันคงทนอยู่กับสามีนี้เสียร้ายกาจอย่างนี้อีกไม่ได้แล้ว ดิฉันจะต้องเอาเรื่องให้ถึงที่สุด ”

ท่านจะพูดอย่างไรกับสตรีคนนี้

- () 1. สามีของคุณทำอะไรคุณหรือครับ คุณถึงมาแจ้งความ
- () 2. ฟังดูเหมือนว่าคุณไม่พอใจที่สามีทำไม่ดีต่อคุณ ยังไงคุณช่วยเล่ารายละเอียดเพิ่มเติมให้ผมฟังหน่อยสิครับ
- () 3. แล้วสามีของคุณอยู่ที่ไหนล่ะครับ ทำไม่ไม่มาพร้อมกัน
- () 4. ผมเข้าใจว่าคุณกำลังโกรธ แต่ผมอยากให้คุณค่อย ๆ คิดว่าจะทำอย่างไรต่อไป หรือจะให้ผมไปตามสามีของคุณมาตกลงกันที่นี่
- () 5. (อื่น ๆ).....

เกณฑ์การให้คะแนน

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยใช้ Empathy Scale ของกาซดา (Gazda. 1991 : 92) มาเป็นเกณฑ์ในการให้คะแนน โดยประเมินจากการแสดงความเห็นอกเห็นใจทางวาจา (Verbal Expression) ที่เจ้าหน้าที่ตำรวจตอบต่อสถานการณ์จำลอง โดยมีระดับการให้คะแนนดังต่อไปนี้

ระดับ 1 ได้แก่ การที่เจ้าหน้าที่ตำรวจกล่าวต่อสตรี เด็ก หรือผู้แทนของเด็กที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัวด้วยคำพูดที่มีลักษณะในเชิงบ้ายเบี่ยง ไม่สนใจ ละเลยความรู้สึก และกล่าวด้วยคำพูดที่สร้างความสะเทือนใจแก่สตรี เด็ก หรือผู้แทนของเด็ก ให้คะแนน 1 คะแนน

ระดับ 2 ได้แก่ การที่เจ้าหน้าที่ตำรวจกล่าวต่อสตรี เด็ก หรือผู้แทนของเด็กที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัวด้วยคำพูดที่มีลักษณะมุ่งสนใจเฉพาะเนื้อหาของข้อความที่สื่อสารกัน ไม่สนใจความรู้สึกของสตรี เด็ก หรือผู้แทนของเด็ก ให้คะแนน 2 คะแนน

ระดับ 3 ได้แก่ การที่เจ้าหน้าที่ตำรวจกล่าวต่อสตรี เด็ก หรือผู้แทนของเด็กที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัวด้วยคำพูดที่มีลักษณะเป็นการสะท้อนความรู้สึก และเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกของสตรี เด็ก หรือผู้แทนของเด็ก ให้คะแนน 3 คะแนน

ระดับ 4 ได้แก่ การที่เจ้าหน้าที่ตำรวจกล่าวต่อสตรี เด็ก หรือผู้แทนของเด็กที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัวด้วยคำพูดที่มีลักษณะเป็นการสะท้อนความรู้สึก และเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกของสตรี เด็ก หรือผู้แทนของเด็ก และมีแนวทางในการปฏิบัติให้แก่สตรี เด็ก หรือผู้แทนของเด็ก ให้คะแนน 4 คะแนน

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยใช้คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างมากำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมายคะแนนดังนี้

ผู้ที่ได้คะแนน 20 – 39	หมายถึง	มีความเห็นอกเห็นใจในระดับต่ำ
ผู้ที่ได้คะแนน 40 – 59	หมายถึง	มีความเห็นอกเห็นใจในระดับปานกลาง
ผู้ที่ได้คะแนน 60 – 80	หมายถึง	มีความเห็นอกเห็นใจในระดับสูง

4. แบบสอบถามพฤติกรรมการช่วยเหลือ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 4 ระดับ จำนวน 20 ข้อ ประกอบไปด้วยข้อความทางบวกและทางลบ และมีขั้นตอนในการสร้างดังนี้

4.1 ศึกษาแนวคิดและแนวทางของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการให้ความช่วยเหลือสตรี และเด็กที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัวจากตำรา เอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งนิยามศัพท์เฉพาะเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

4.2 สร้างแบบสอบถามพฤติกรรมการช่วยเหลือ โดยศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีการสร้างแบบสอบถามที่ดี และถูกต้องให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะของการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 28 ข้อ

4.3 นำแบบสอบถามพฤติกรรมการช่วยเหลือที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน คือ รองศาสตราจารย์ ดร.คมเพชร จัตรศุภกุล รองศาสตราจารย์ ดร.นภาพร หะวานนท์ และรองศาสตราจารย์ ดร. อารี พันธุ์มณี ตรวจสอบความเหมาะสมทางด้านเนื้อหา และภาษาที่ใช้ให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ เพื่อหาความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

4.4 นำแบบสอบถามพฤติกรรมการช่วยเหลือ จำนวน 25 ข้อ ที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิไปทดลองใช้ (try out) กับเจ้าหน้าที่ตำรวจร้อยตำรวจตรี (ร.ต.ต.) ร้อยตำรวจโท (ร.ต.ท.) ร้อยตำรวจเอก (ร.ต.อ.) พันตำรวจตรี (พ.ต.ต.) และ พันตำรวจโท (พ.ต.ท.) ซึ่งประจำการอยู่ในสถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองนครราชสีมา สังกัด ตำรวจภูธรจังหวัดนครราชสีมา ตำรวจภูธรภาค 3 สำนักงานตำรวจแห่งชาติ จำนวน 50 นาย จากนั้นนำมาตรวจให้คะแนน และวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (Item Analysis) ด้วยการทดสอบที (t-test) โดยใช้สัดส่วน 33% (ประกอบ กรรณสูตร. 2535 : 26) พบว่ามีค่าอำนาจจำแนก (t) อยู่ระหว่าง 1.426 ถึง 4.326 คัดไว้จำนวน 20 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก (t) อยู่ระหว่าง 1.776 ถึง 4.326

4.5 นำแบบสอบถามพฤติกรรมการช่วยเหลือไปหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ของครอนบัค (Cronbach) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2538 : 125-126) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามพฤติกรรมการช่วยเหลือ 0.611

ตัวอย่าง แบบสอบถามพฤติกรรมการช่วยเหลือ
คำชี้แจง

แบบสอบถามฉบับนี้ประกอบด้วยข้อความเกี่ยวกับพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการให้ความช่วยเหลือสตรี และเด็กที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งเป็นพฤติกรรมในการปฏิบัติราชการตามปกติของท่านที่มีต่อเหตุการณ์ความรุนแรงในครอบครัว เมื่อผู้ประสบปัญหาเข้าพบเพื่อขอความช่วยเหลือ ดังนั้น ขอให้ท่านอ่านคำถามโดยละเอียด แล้วพิจารณาว่าข้อความแต่ละข้อเป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นกับท่านเพียงใดจากนั้นโปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ต้องการเพียงข้อละ 1 เครื่องหมาย ซึ่งท่านไม่ควรใช้เวลาในการตอบแบบสอบถามข้อใดข้อหนึ่งนานเกินไป ควรตอบให้ตรงตามความรู้สึกของท่าน

ที่เกิดขึ้นครั้งแรกภายหลังอ่านข้อความจบ และขอความกรุณาให้ท่านตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อ โดยในแต่ละหมายเลขของระดับการปฏิบัติมีความหมายดังนี้

- 4 เมื่อข้อความนั้นท่านปฏิบัติเป็นประจำ
- 3 เมื่อข้อความนั้นท่านปฏิบัติบ่อยครั้ง
- 2 เมื่อข้อความนั้นท่านปฏิบัตินาน ๆ ครั้ง
- 1 เมื่อข้อความนั้นท่านไม่เคยปฏิบัติเลย

ข้อ	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ			
		4	3	2	1
0	ถ้าสามีภรรยาเข้าพบข้าพเจ้าด้วยเรื่องทะเลาะวิวาททำร้ายร่างกายกัน ข้าพเจ้าจะปล่อยให้ไปตกลงกันเอง				
00	ข้าพเจ้าให้คำปรึกษาแก่สตรี เด็ก หรือผู้แทนของเด็กที่มาขอความช่วยเหลือเกี่ยวกับ ความรุนแรงในครอบครัว				

เกณฑ์การให้คะแนน

ผู้วิจัยตรวจและให้คะแนนตามความหมายของคำถามแต่ละข้อดังต่อไปนี้

1. ข้อความทางบวก ให้คะแนนดังต่อไปนี้

เป็นประจำ	ให้ 4 คะแนน
บ่อยครั้ง	ให้ 3 คะแนน
นาน ๆ ครั้ง	ให้ 2 คะแนน
ไม่เคยเลย	ให้ 1 คะแนน
2. ข้อความทางลบ ให้คะแนนดังต่อไปนี้

เป็นประจำ	ให้ 1 คะแนน
บ่อยครั้ง	ให้ 2 คะแนน
นาน ๆ ครั้ง	ให้ 3 คะแนน
ไม่เคยเลย	ให้ 4 คะแนน

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยใช้คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างมากำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมายคะแนนดังนี้

ผู้ที่ได้คะแนน 20-39	หมายถึง	เจ้าหน้าที่ตำรวจมีพฤติกรรมในการให้ความช่วยเหลือสตรีและเด็กที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัวดี
ผู้ที่ได้คะแนน 40-59	หมายถึง	เจ้าหน้าที่ตำรวจมีพฤติกรรมในการให้ความช่วยเหลือสตรีและเด็กที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัวปานกลาง
ผู้ที่ได้คะแนน 60-80	หมายถึง	เจ้าหน้าที่ตำรวจมีพฤติกรรมในการให้ความช่วยเหลือสตรีและเด็กที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัวต่ำ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการดังต่อไปนี้

1. นำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒไปยังผู้กำกับการสถานีตำรวจภูธร เพื่อขออนุญาตและอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ติดต่อกับฝ่ายธุรการของสถานีตำรวจภูธร เพื่อแจ้งกำหนด วัน-เวลา ที่จะทำการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. ผู้วิจัย นำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ระหว่างวันที่ 28 ธันวาคม 2544 ถึงวันที่ 5 มกราคม 2545 รวมทั้งหมด 152 ฉบับ และได้รับแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์กลับคืนมา 146 ฉบับ
4. นำแบบสอบถามมาตรวจให้คะแนน และนำไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistics Package For Social Science) For Windows ดังต่อไปนี้

1. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ

1.1 หาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามสัมพันธภาพในครอบครัว แบบสอบถามความเห็นอกเห็นใจ และแบบสอบถามพฤติกรรมการช่วยเหลือ โดยใช้สูตร (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538: 216 อ้างอิงจาก Edwards. 1957 : 152-154)

$$t = \frac{\bar{X}_H - \bar{X}_L}{\sqrt{\frac{S_H^2}{N_H} + \frac{S_L^2}{N_L}}}$$

เมื่อ t แทน ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามแต่ละข้อ

$\bar{X}_H$	แทน	คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มสูง
$\bar{X}_L$	แทน	คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มต่ำ
S_H^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนกลุ่มสูง
S_L^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนกลุ่มต่ำ
N_H	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มสูง
N_L	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มต่ำ

1.2 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามสัมพันธภาพในครอบครัว แบบสอบถามความเห็นอกเห็นใจ และแบบสอบถามพฤติกรรมความช่วยเหลือ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ของครอนบรัค (Cronbach) (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538: 200 อ้างอิงจาก Cronbach. 1951)

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right]$$

เมื่อ	α	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม
	n	แทน	จำนวนข้อของแบบสอบถาม
	S_i^2	แทน	ความแปรปรวนเป็นรายข้อ
	S_t^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนทั้งฉบับ

2. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

2.1 ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

2.2 หาค่าสหสัมพันธ์อย่างง่าย โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบ

เพียร์สัน (Pearson product moment correlation coefficient)

(ชูศรี วงศ์รัตนะ. 2541 : 314 ; อ้างอิงจาก Kerlinger. 1973)

$$r_{xy} = \frac{N\sum XY - \sum X \sum Y}{\sqrt{[N\sum X^2 - (\sum X)^2][N\sum Y^2 - (\sum Y)^2]}}$$

เมื่อ r_{xy} หมายถึง สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร X กับตัวแปร Y
 $\sum X$ หมายถึง ผลรวมของคะแนนดิบของตัวแปร X
 $\sum Y$ หมายถึง ผลรวมของคะแนนดิบของตัวแปร Y
 $\sum X^2$ หมายถึง ผลรวมของกำลังสองของคะแนนดิบตัวแปร X
 $\sum Y^2$ หมายถึง ผลรวมของกำลังสองของคะแนนดิบตัวแปร Y
 $\sum X Y$ หมายถึง ผลรวมของผลคูณของคะแนนตัวแปร X กับคะแนน
 ของตัวแปร Y เป็นคู่ ๆ รูปคะแนนดิบ
 N หมายถึง จำนวนคนหรือจำนวนคู่ของข้อมูล

2.3 ทดสอบความมีนัยสำคัญของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ โดยใช้สูตร t-test
 (ชูศรี วงศ์วัฒนะ: 2541: 314 ; อ้างอิงจาก Kerlinger. 1973)

$$t = \frac{r \sqrt{N-2}}{\sqrt{1-r^2}} \quad df = N - 2$$

เมื่อ t แทน ค่าจากการแจกแจงแบบ t
 r แทน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์
 N แทน จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

2.4 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ โดยใช้สูตร (Kerlinger and Pedhazur. 1973: 136-137)

$$R^2_{y.123\dots k} = \beta_1 \Gamma_{y1} + \beta_2 \Gamma_{y2} + \dots + \beta_k \Gamma_{yk}$$

เมื่อ $R^2_{y.123...k}$ แทน กำลังสองของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ
ของตัวแปรอิสระตัวที่ 1 ถึง k
 $\beta_1, \beta_2, \dots, \beta_k$ แทน ค่า Beta-Weight ของตัวแปรอิสระตัวที่ 1
ถึง k
 $\Gamma_{y1}, \Gamma_{y2}, \dots, \Gamma_{yk}$ แทน ค่าสัมประสิทธิ์ระหว่างตัวแปรอิสระตัวที่ 1
ถึง k กับตัวเกณฑ์ y

2.5 ทดสอบนัยสำคัญของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ โดยใช้สูตร
(Kerlinger and Pedhazur. 1973: 159)

$$F = \frac{R^2 / k}{(1 - R^2) / (N - k - 1)} \quad \begin{array}{l} df_1 = k \\ df_2 = N - k - 1 \end{array}$$

เมื่อ F แทน ค่าการแจกแจงแบบ F (F-Distribution)
R แทน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ
N แทน จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
k แทน จำนวนตัวแปรอิสระ

2.6 ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ (ตัวแปรอิสระ) คำนวณโดยใช้สูตร

2.6.1 ค่า Score Weight (b) (Kerlinger and Pedhazur. 1973: 61)

$$b_j = \beta_j \frac{S_y}{S_j}$$

เมื่อ b_j แทน ค่า Score Weight ของตัวแปรอิสระตัวที่ j
 β_j แทน ค่า Beta-Weight ของตัวแปรอิสระตัวที่ j
 S_y แทน ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรเกณฑ์
 S_j แทน ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรอิสระตัวที่ j

2.6.2 ค่า Beta-Weight (β)(Kerlinger and Pedhazur. 1973: 25)

$$\beta_j = b_j \frac{S_j}{S_y}$$

เมื่อ β_j	แทน	ค่า Beta-Weight ของตัวแปรอิสระตัวที่ j
b_j	แทน	ค่า Score Weight ของตัวแปรอิสระตัวที่ j
S_y	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรเกณฑ์
S_j	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรอิสระตัวที่ j

2.6.3 ทดสอบความมีนัยสำคัญของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

ของตัวพยากรณ์ คำนวณโดยใช้ t-test (Kerlinger and Pedhazur. 1973: 136-137)

$$t_{bj} = \frac{b_j}{SE_{bj}} \quad df = N - k - 1$$

เมื่อ t_{bj}	แทน	ค่าสถิติที่มีการแจกแจงแบบ t
b_j	แทน	ค่า Score Weight ของตัวแปรอิสระตัวที่ j
SE_{bj}	แทน	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของน้ำหนัก ความสำคัญ
N	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
k	แทน	จำนวนตัวแปรอิสระ

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลผล

ในการนำเสนอและการแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูลของการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

N	แทน	จำนวนเจ้าหน้าที่ตำรวจในกลุ่มตัวอย่าง
X_1	แทน	ภูมิหลังด้านความรุนแรงในครอบครัว
X_{1a}	แทน	ชนิดที่ไม่มีมีความรุนแรง
X_{1b}	แทน	ชนิดที่ไม่รุนแรงมาก
X_{1c}	แทน	ชนิดที่รุนแรงปานกลาง
X_{1d}	แทน	ชนิดที่รุนแรงมาก
X_{1e}	แทน	ชนิดปางตาย
X_2	แทน	สัมพันธภาพในครอบครัว
X_3	แทน	ความเห็นอกเห็นใจ
Y	แทน	พฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการให้ความช่วยเหลือสตรีและเด็ก ที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว
$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ยของคะแนน
S.D.	แทน	ความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน
CV	แทน	สัมประสิทธิ์การกระจาย
R	แทน	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ
R^2	แทน	ความแปรปรวนของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ
b	แทน	ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรอิสระในรูปคะแนนดิบ
β	แทน	ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรอิสระในรูปคะแนนมาตรฐาน
F	แทน	ค่าสถิติในการวิเคราะห์ด้วย F-test
T	แทน	ค่าสถิติในการวิเคราะห์ด้วย t-test
SE_b	แทน	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของสัมประสิทธิ์ของตัวแปรอิสระในรูป คะแนนดิบ

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยเสนอผลการศึกษาค้นคว้าตามลำดับ ดังนี้

1. ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานและสัมประสิทธิ์การกระจาย

2. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายใน และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างปัจจัยแต่ละด้านกับพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการให้ความช่วยเหลือสตรีและเด็กที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว และการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ

3. คำนำนักความสำคัญของปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการให้ความช่วยเหลือสตรีและเด็กที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ค่าสถิติพื้นฐาน

1.1 จำนวน ร้อยละของปัจจัยบางประการในด้านภูมิหลังด้านความรุนแรงในครอบครัวของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 จำนวน ร้อยละของปัจจัยบางประการในด้านภูมิหลังด้านความรุนแรงในครอบครัวของเจ้าหน้าที่ตำรวจ

ภูมิหลังด้านความรุนแรงในครอบครัว	จำนวน	ร้อยละ
ไม่มีความรุนแรง (X_{1a})	50	34.25
ชนิดที่ไม่รุนแรงมาก (X_{1b})	57	39.04
ชนิดที่รุนแรงปานกลาง (X_{1c})	39	26.71
ชนิดที่รุนแรงมาก (X_{1d})	0	0.00
ชนิดปางตาย (X_{1e})	0	0.00
รวม	146	100.00

จากตาราง 2 ข้อมูลเกี่ยวกับภูมิหลังด้านความรุนแรงในครอบครัวของเจ้าหน้าที่ตำรวจ พบว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจส่วนมากมีภูมิหลังด้านความรุนแรงในครอบครัวชนิดที่ไม่รุนแรงมาก คิดเป็นร้อยละ 39.04 รองลงมาคือ ไม่มีความรุนแรง และชนิดที่รุนแรงปานกลาง คิดเป็น ร้อยละ 34.25 และ 26.71 ตามลำดับ สำหรับการศึกษาในครั้งนี้ เจ้าหน้าที่ตำรวจที่มีภูมิหลังด้านความรุนแรงในครอบครัว ชนิดชนิดที่รุนแรงมาก และชนิดปางตาย คิดเป็นร้อยละ 0.00

1.2 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานจากแบบสอบถาม ที่สามารถหาค่าสถิติพื้นฐานได้ ดังแสดงในตาราง 3

ตาราง 3 จำนวนข้อ คะแนนเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสัมประสิทธิ์การกระจายของปัจจัยบางประการด้านสัมพันธภาพในครอบครัว และความเห็นอกเห็นใจ

ปัจจัยบางประการ	จำนวนข้อ	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	CV
สัมพันธภาพในครอบครัว(X_2)	30	150	121.48	10.16	8.36
ความเห็นอกเห็นใจ (X_3)	20	80	54.15	6.74	12.45
พฤติกรรมความช่วยเหลือ (Y)	20	80	57.79	6.83	11.82

จากตาราง 3 พบว่า สัมพันธภาพในครอบครัว (X_2) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 121.48 จัดว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจมีสัมพันธภาพในครอบครัวดี ส่วนความเห็นอกเห็นใจ (X_3) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 54.15 แสดงว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจมีความเห็นอกเห็นใจในระดับปานกลาง และพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ในการให้ความช่วยเหลือสตรีและเด็กที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว (Y) มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 57.79 แสดงว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจมีพฤติกรรมในการให้ความช่วยเหลือสตรีและเด็กที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัวในระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย พบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์การกระจายอยู่ระหว่าง 8.36 ถึง 12.45 โดยตัวแปรด้านความเห็นอกเห็นใจมีค่าสัมประสิทธิ์การกระจายมากที่สุด คือ 12.45 รองลงมาคือ พฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการให้ความช่วยเหลือสตรีและเด็กที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย เท่ากับ 11.82 และสัมพันธภาพในครอบครัวมีค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย เท่ากับ 8.36 ตามลำดับ

2. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายใน และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างปัจจัยบางประการกับพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการให้ความช่วยเหลือสตรีและเด็กที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว และการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ

ในการคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายใน ผู้วิจัยได้เปลี่ยนตัวแปรภูมิหลังด้านความรุนแรงในครอบครัว (X_1) ซึ่งเป็นตัวแปรจัดประเภทให้เป็นตัวแปรดัมมี่ (Dummy Variable) และคำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างปัจจัยบางประการกับพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการให้ความช่วยเหลือสตรีและเด็กที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว และการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 4

ตาราง 4 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างปัจจัยบางประการกับพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการให้ความช่วยเหลือสตรีและเด็กที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว

ตัวแปร	X _{1a}	X _{1b}	X _{1c}	X ₂	X ₃	Y
X _{1a}	1.000	-.578	-.436	.195**	.014	.103**
X _{1b}			-.483	-.091	.007	.078
X _{1c}				-.110	-.023	.089
X ₂					-.075	.251**
X ₃						.343**
Y						1.000
	R=.510		R ² =.260		F = 12.417	

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 4 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างปัจจัยบางประการกับพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการให้ความช่วยเหลือสตรีและเด็กที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว มีค่าอยู่ระหว่าง .578 ถึง .343

ภูมิหลังด้านความรุนแรงในครอบครัว ชนิดที่ไม่มีการใช้ความรุนแรง (X_{1a}) มีความสัมพันธ์ทางลบอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติกับภูมิหลังด้านความรุนแรงในครอบครัว ชนิดที่ไม่รุนแรงมาก (X_{1b}) และชนิดที่รุนแรงปานกลาง (X_{1c}) แต่ภูมิหลังด้านความรุนแรงในครอบครัว ชนิดที่ไม่มีการใช้ความรุนแรง (X_{1a}) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความเห็นอกเห็นใจ (X₃) อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และนอกจากนี้ภูมิหลังด้านความรุนแรงในครอบครัว ชนิดที่ไม่มีการใช้ความรุนแรง (X_{1a}) ยังมีความสัมพันธ์ทางบวกกับสัมพันธภาพในครอบครัว (X₂) และพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการให้ความช่วยเหลือสตรีและเด็กที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว (Y) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .195 และ .103 ตามลำดับ

ภูมิหลังด้านความรุนแรงในครอบครัว ชนิดที่ไม่รุนแรงมาก (X_{1b}) มีความสัมพันธ์ทางลบกับภูมิหลังด้านความรุนแรงในครอบครัวชนิดที่รุนแรงปานกลาง (X_{1c}) และสัมพันธภาพในครอบครัว แต่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความเห็นอกเห็นใจ (X₃) และพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการให้ความช่วยเหลือสตรีและเด็กที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว (Y) อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติตามลำดับ

ส่วนสัมพันธภาพในครอบครัว (X₂) และความเห็นอกเห็นใจ (X₃) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการให้ความช่วยเหลือสตรีและเด็กที่ประสบปัญหา

ความรุนแรงในครอบครัว (Y) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .251 และ .343 ตามลำดับ และสัมพันธ์ภายในครอบครัว (X_2) มีความสัมพันธ์ทางลบกับความเห็นอกเห็นใจ (X_3) อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างปัจจัยบางประการ กับพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการให้ความช่วยเหลือสตรี และเด็กที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว มีค่าเท่ากับ .510 โดยมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีค่าความแปรปรวนของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .260 หรือ สามารถพยากรณ์ได้ 26.0 เปอร์เซ็นต์

3. คำนำน้าหนักความสำคัญของปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการให้ความช่วยเหลือสตรีและเด็กที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว และการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ

ผลการวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณระหว่างตัวแปรโดยให้พฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการให้ความช่วยเหลือสตรีและเด็กที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัวเป็นตัวแปรตาม และปัจจัยบางประการเป็นตัวแปรอิสระ เพื่อค้นหาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการให้ความช่วยเหลือสตรีและเด็กที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว โดยวิเคราะห์การถดถอยด้วยวิธีการคัดเลือกเข้า (Enter) ซึ่งในการวิเคราะห์ครั้งนี้ผู้วิจัยได้เปลี่ยนตัวแปรภูมิหลังด้านความรุนแรงในครอบครัว (X_1) ซึ่งเป็นตัวแปรจัดประเภทให้เป็นตัวแปรดัมมี่ (Dummy Variable) ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 5

ตาราง 5 น้ำหนักความสำคัญของปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการให้ความช่วยเหลือสตรีและเด็กที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว

ปัจจัยบางประการ	b	β	SEb	t
X_2	.187	.279	.051	3.703**
X_3	.368	.364	.076	4.832**
R=.441				
$R^2=.195$				
Adjusted $R^2=.183$		F=17.277		

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 5 พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ในการให้ความช่วยเหลือสตรีและเด็กที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัวมี 2 ตัว ได้แก่ สัมพันธภาพในครอบครัว (X_2) และความเห็นอกเห็นใจ (X_3) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 โดยมีค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนดิบเท่ากับ .187 และ .368 ตามลำดับ ส่วนค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนมาตรฐาน เท่ากับ .279 และ .364 ตามลำดับ

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สังเขปความมุ่งหมาย สมมุติฐาน และวิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการให้ความช่วยเหลือสตรีและเด็กที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว
2. เพื่อศึกษาน้ำหนักความสำคัญของปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการให้ความช่วยเหลือสตรีและเด็กที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว

สมมุติฐานการศึกษาค้นคว้า

1. ปัจจัยบางประการมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการให้ความช่วยเหลือสตรีและเด็กที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว
2. ปัจจัยบางประการอย่างน้อยหนึ่งด้านส่งผลต่อพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการให้ความช่วยเหลือสตรีและเด็กที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจยศร้อยตำรวจตรี (ร.ต.ต.) ถึงพันตำรวจโท (พ.ต.ท.) ซึ่งประจำการอยู่ในสถานีตำรวจภูธร สังกัดตำรวจภูธรจังหวัดอุดรธานี ตำรวจภูธรภาค 4 สำนักงานตำรวจแห่งชาติ จำนวน 12 สถานี ประกอบด้วยสถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองอุดรธานี สถานีตำรวจภูธรอำเภอกุมภวาปี สถานีตำรวจภูธรอำเภอหนองหาน สถานีตำรวจภูธรอำเภอเพ็ญ สถานีตำรวจภูธรอำเภอโนนสะอาด สถานีตำรวจภูธรอำเภอศรีธาตุ สถานีตำรวจภูธรอำเภอหนองวัวซอ สถานีตำรวจภูธรอำเภอหนองแสง สถานีตำรวจภูธรอำเภอกุดจับ สถานีตำรวจภูธรอำเภอสร้างคอม สถานีตำรวจภูธรอำเภอนิบลย์รักษ์ สถานีตำรวจภูธรกิ่งอำเภอประจักษ์ศิลปาคม รวมทั้งสิ้น 146 นาย ซึ่งได้มาโดยการสุ่มสถานีตำรวจด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ประกอบด้วย

1. แบบสอบถามภูมิหลังด้านความรุนแรงในครอบครัว มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบ (Check List) จำนวน 25 ข้อ

2. แบบสอบถามสัมพันธภาพในครอบครัว มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 5 ระดับ จำนวน 30 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก (t) อยู่ระหว่าง 3.786 ถึง 9.699 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.894

3. แบบสอบถามความเห็นอกเห็นใจ มีลักษณะเป็นแบบสำรวจ (Inventory) จำนวน 20 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก (t) อยู่ระหว่าง 1.798 ถึง 4.219 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.596

4. แบบสอบถามพฤติกรรมการช่วยเหลือ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 4 ระดับ จำนวน 20 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก (t) อยู่ระหว่าง 1.776 ถึง 4.326 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.611

การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการดังต่อไปนี้

1. นำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒไปยังผู้กำกับสถานีตำรวจภูธร เพื่อขออนุญาตและขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ติดต่อกับฝ่ายธุรการของสถานีตำรวจภูธร เพื่อแจ้งกำหนด วัน-เวลา ที่จะทำการเก็บรวบรวมข้อมูล

3. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองระหว่างวันที่ 28 ธันวาคม 2544 ถึง วันที่ 5 มกราคม 2545 รวม 152 ฉบับ และได้รับแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์กลับคืนมา 146 ฉบับ

4. นำแบบสอบถามมาตรวจให้คะแนน และนำไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for Social Science) for Windows ดังต่อไปนี้

1. หาค่าสถิติพื้นฐานของปัจจัยบางประการและพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการให้ความช่วยเหลือสตรี และเด็กที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว

2. หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ และทดสอบนัยสำคัญทางสถิติของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

3. หาค่าสหสัมพันธ์พหุคูณ และทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ โดยใช้ค่าเอฟ (F-test)

4. หาค่าน้ำหนักความสำคัญ (Beta weight) ของปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการให้ความช่วยเหลือสตรี และเด็กที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว และทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ โดยใช้ค่า t (t-test)

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

จากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ สามารถสรุปผลได้ดังนี้

1. ค่าสถิติพื้นฐานของปัจจัยบางประการในด้านภูมิหลังด้านความรุนแรงในครอบครัวของเจ้าหน้าที่ตำรวจจำนวน 146 นาย พบว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจส่วนมากมีภูมิหลังด้านความรุนแรงในครอบครัวชนิดที่ไม่รุนแรงมาก คิดเป็นร้อยละ 39.04 ชนิดที่ไม่มีความรุนแรง คิดเป็นร้อยละ 34.25 ชนิดที่รุนแรงปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 26.71 และในการศึกษาครั้งนี้ เจ้าหน้าที่ตำรวจที่มีภูมิหลังด้านความรุนแรงในครอบครัวชนิดที่รุนแรงมาก และชนิดปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 0.00

ค่าเฉลี่ยของปัจจัยบางประการและพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการให้ความช่วยเหลือสตรีและเด็กที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว พบว่าสัมพันธภาพในครอบครัวมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 121.48 จัดว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจมีสัมพันธภาพในครอบครัวดี ความเห็นอกเห็นใจมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 54.15 แสดงว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจมีความเห็นอกเห็นใจในระดับปานกลาง และพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการให้ความช่วยเหลือสตรีและเด็กที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัวมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 57.79 แสดงว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจมีพฤติกรรมในการให้ความช่วยเหลือสตรีและเด็กที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัวในระดับปานกลาง

ส่วนค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย พบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์การกระจายอยู่ระหว่าง 8.36 ถึง 12.45 โดยตัวแปรด้านความเห็นอกเห็นใจมีค่าสัมประสิทธิ์การกระจายมากที่สุด คือ 12.45 รองลงมาคือ พฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการให้ความช่วยเหลือสตรีและเด็กที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัวโดยมีค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย เท่ากับ 11.82 และสัมพันธภาพในครอบครัวมีค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย เท่ากับ 8.36 ตามลำดับ

2. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการให้ความช่วยเหลือสตรี และเด็กที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว มีค่าอยู่ระหว่าง .578 ถึง .343

ภูมิหลังด้านความรุนแรงในครอบครัว ชนิดที่ไม่มีการใช้ความรุนแรง มีความสัมพันธ์ทางบวกกับสัมพันธภาพในครอบครัว และพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการให้ความช่วยเหลือสตรีและเด็กที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .195 และ .103 ตามลำดับ

ส่วนสัมพันธภาพในครอบครัว และความเห็นอกเห็นใจมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการให้ความช่วยเหลือสตรีและเด็กที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .251 และ .343 ตามลำดับ

3. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างปัจจัยบางประการกับพฤติกรรมของ

เจ้าหน้าที่ตำรวจในการให้ความช่วยเหลือสตรีและเด็กที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว มีค่าเท่ากับ .510 โดยมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีค่าความแปรปรวนของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .260 ซึ่งแสดงว่าปัจจัยเหล่านี้ร่วมกันส่งผลต่อพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการให้ความช่วยเหลือสตรีและเด็กที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัวได้ 26.0 เปอร์เซ็นต์

4. ค่าน้ำหนักความสำคัญของปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการให้ความช่วยเหลือสตรี และเด็กที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัวในรูปคะแนนดิบ มีค่าอยู่ระหว่าง .187 ถึง .368 และค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนมาตรฐาน มีค่าอยู่ระหว่าง .279 ถึง .364 โดยสัมพันธ์ภาพในครอบครัว และความเห็นอกเห็นใจ ส่งผลต่อพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการให้ความช่วยเหลือสตรี และเด็กที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผลการศึกษาค้นคว้า

จากการศึกษาในครั้งนี้พบว่าภูมิหลังด้านความรุนแรงในครอบครัว สัมพันธภาพในครอบครัว และความเห็นอกเห็นใจ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการให้ความช่วยเหลือสตรีและเด็กที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานข้อที่ 1 คือ ปัจจัยบางประการมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการให้ความช่วยเหลือสตรีและเด็กที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว โดยสัมพันธ์ภาพในครอบครัว กับความเห็นอกเห็นใจ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการให้ความช่วยเหลือสตรีและเด็กที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัวซึ่งสอดคล้องกับ สมมุติฐานข้อที่ 2 คือ ปัจจัยบางประการอย่างน้อยหนึ่งด้านส่งผลต่อพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการให้ความช่วยเหลือสตรีและเด็กที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว โดยภูมิหลังด้านความรุนแรงในครอบครัวชนิดที่ไม่มีการใช้ความรุนแรงมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการให้ความช่วยเหลือสตรีและเด็กที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีแนวโน้มของความสัมพันธ์ทางบวกต่อกัน ซึ่งสอดคล้องกับศึกษาของ พรเพ็ญ เพชรสุขศิริ (2539 : 108) ที่พบว่าเยาวชนในครอบครัวที่บิดามารดาตบตีกัน มีการยอมรับและเห็นว่าการใช้ความรุนแรงในครอบครัวเป็นเรื่องปกติ เยาวชนจึงเกิดความเคยชิน และไม่ตระหนักว่าความรุนแรงในครอบครัวเป็นปัญหาที่ควรได้รับความช่วยเหลือจากสมาชิกคนอื่น ๆ ในครอบครัว และจากสมาชิกในสังคม โดยการศึกษาในครั้งนี้พบว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจที่เติบโตมาจากครอบครัวที่ไม่มีการใช้ความรุนแรงในครอบครัว มีพฤติกรรมในการให้ความช่วยเหลือสตรี และ

เด็กที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัวในระดับปานกลางแสดงให้เห็นว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจมีความตระหนักและยอมรับว่าความรุนแรงในครอบครัวนั้นเป็นปัญหาสำคัญ และผู้ถูกกระทำควรได้รับการช่วยเหลือ เจ้าหน้าที่ตำรวจจึงให้ความช่วยเหลือแก่สตรีและเด็กที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัวตามความเหมาะสม

ส่วนภูมิหลังด้านความรุนแรงในครอบครัวชนิดไม่มีการใช้ความรุนแรง มีความสัมพันธ์ทางบวกกับสัมพันธภาพในครอบครัวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แต่ภูมิหลังด้านความรุนแรงในครอบครัวชนิดที่ไม่รุนแรงมาก และชนิดที่รุนแรงปานกลาง มีความสัมพันธ์กับสัมพันธภาพในครอบครัวอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และมีแนวโน้มของความสัมพันธ์ในทางลบ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของบราวเน่ (อุมพร ตรังคสมบัติ. 2542 : 225 ; อ้างอิงจาก Browne. 1995. Assessment of Parentin) ซึ่งชี้ว่าความสัมพันธ์ที่เหมาะสมในครอบครัว จะเป็นตัวลดผลกระทบอันรุนแรงของความเครียด และทำให้โอกาสที่จะเกิดความรุนแรงในครอบครัวลดลง

ในด้านของส่วนสัมพันธภาพในครอบครัวก็พบว่ามีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการให้ความช่วยเหลือสตรีและเด็กที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของพัชรา พันธุ์พัฒนกุล (2527 : 54 - 56) ซึ่งพบว่านักเรียนที่มีสัมพันธภาพในครอบครัวที่ดีจะมีความสำนึกในบทบาทของตนเอง บทบาทต่อครอบครัว บทบาทต่อสังคมดีกว่านักเรียนที่มีสัมพันธภาพในครอบครัวที่ไม่ดี และสอดคล้องกับการศึกษาของ ยິงยง ยุทธศักดิ์ (2539 : 137) ที่พบว่า พฤติกรรมทางสังคมที่พึงประสงค์ขึ้นอยู่กับสัมพันธภาพในครอบครัวอันดับแรก ทั้งนี้เป็นเพราะบุคคลซึ่งอาศัยอยู่ในครอบครัวที่มีสัมพันธภาพดีย่อมมีชีวิตที่มีความสุข สามารถพัฒนาศักยภาพในด้านต่างๆ ของตนเองได้อย่างเต็มที่ ตลอดจนสามารถทำคุณประโยชน์ให้กับสังคมได้อย่างเต็มความสามารถ

ส่วนความเห็นอกเห็นใจมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการให้ความช่วยเหลือสตรีและเด็กที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งความเห็นอกเห็นใจนั้นเป็นสิ่งสำคัญต่อการให้ความช่วยเหลือ โดยจะส่งผลให้ผู้ให้ความช่วยเหลือสามารถรับรู้ และเข้าใจความรู้สึกของผู้รับความช่วยเหลือ ตลอดจนสามารถให้ความช่วยเหลือได้อย่างเหมาะสม (Roger. 1961: 39) (Carkuff. 1969: 202) และจากผลการศึกษาในครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจมีความเข้าใจในความรู้สึกของสตรีและเด็กที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ตลอดจนเข้าใจว่าปัญหาดังกล่าวส่งผลลบอย่างไรต่อบุคคลเหล่านั้นเป็นการแสดงให้เห็นว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจมีความเห็นอกเห็นใจสตรีและเด็กที่ต้องประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ คอชซ์ (Koch. 1992 : 3,827) ที่ศึกษาความเห็นอกเห็นใจผู้ป่วย

ทางด้านอารมณ์ หรือความรู้สึกเป็นสิ่งสำคัญต่อการพัฒนาพฤติกรรมในการให้ความช่วยเหลือดูแลที่อบอุ่นต่อผู้ป่วย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. จากการศึกษาในครั้งนี้พบว่าปัจจัยบางประการ คือ ภูมิหลังด้านความรุนแรงในครอบครัว สัมพันธภาพในครอบครัว และความเห็นอกเห็นใจร่วมกันส่งผลต่อพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการให้ความช่วยเหลือสตรีและเด็กที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว โดยตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา นักวิชาการและผู้ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัวต่างมีความเห็นว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่ได้ให้ความช่วยเหลือเท่าที่ควร ดังนั้นถ้าหากผู้บังคับบัญชามีความประสงค์จะเพิ่มประสิทธิภาพพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการให้ความช่วยเหลือสตรีและเด็กที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ผู้บังคับบัญชาควรคัดเลือกเจ้าหน้าที่ตำรวจที่จะมาทำหน้าที่ดังกล่าวเป็นการเฉพาะ โดยพิจารณาจากประวัติภูมิหลังด้านความรุนแรงในครอบครัว สัมพันธภาพในครอบครัว และความเห็นอกเห็นใจประกอบกันก็จะช่วยให้ได้เจ้าหน้าที่ตำรวจที่มีพฤติกรรมในการให้ความช่วยเหลือต่อสตรีและเด็กที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัวอย่างเหมาะสมและมีคุณภาพ

2. จากผลการศึกษาพบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการให้ความช่วยเหลือสตรีและเด็กที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว คือ สัมพันธภาพในครอบครัว และความเห็นอกเห็นใจ ดังนั้น ผู้บังคับบัญชาควรจัดให้มีโครงการหรือกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหน้าที่ตำรวจในบังคับบัญชาและสมาชิกในครอบครัว อันจะส่งผลให้พฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการให้ความช่วยเหลือสตรีและเด็กที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัวตลอดจนการปฏิบัติราชการในด้านอื่น ๆ มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และผู้บังคับบัญชาควรส่งเสริมกระบวนการในการพัฒนาความเห็นอกเห็นใจด้วยการจัดให้เจ้าหน้าที่ตำรวจได้เข้าร่วมการฝึกอบรมที่มีกิจกรรมกลุ่ม สถานการณ์จำลอง หรือบทบาทสมมติในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการแสดงความเห็นอกเห็นใจ และกระตุ้นให้เจ้าหน้าที่ตำรวจในบังคับบัญชาได้ตระหนักถึงความสำคัญในการแสดงความเห็นอกเห็นใจในขณะให้การช่วยเหลือสตรีและเด็กที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว อันจะนำไปสู่พฤติกรรมการให้ความช่วยเหลือที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาครั้งต่อไป

1. จากผลการศึกษาในครั้งนี้พบว่า ภูมิหลังด้านความรุนแรงในครอบครัว สัมพันธภาพในครอบครัว และความเห็นอกเห็นใจสามารถพยากรณ์พฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการให้ความช่วยเหลือสตรีและเด็กที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัวได้

ในระดับต่ำ ดังนั้น จึงควรศึกษาตัวแปรอื่นๆ เช่น ระยะเวลาในการรับราชการ ยศ บุคลิกภาพส่วนบุคคล คุณลักษณะด้านความรับผิดชอบร่วมด้วย

2. การศึกษาในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ และพบว่าสัมพันธภาพในครอบครัว และความเห็นอกเห็นใจมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการให้ความช่วยเหลือสตรีและเด็กที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ดังนั้น ควรได้มีการวิจัยเชิงทดลองกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ เช่น การใช้กิจกรรมกลุ่ม สถานการณ์จำลอง บทบาทสมมุติ ตัวแบบเพื่อช่วยพัฒนาสัมพันธภาพในครอบครัว และความเห็นอกเห็นใจของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ซึ่งจะส่งผลให้พฤติกรรมในการให้ความช่วยเหลือสตรีและเด็กที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัวมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3. เนื่องจากการศึกษาในครั้งนี้ แบบสอบถามความเห็นอกเห็นใจเป็นแบบสอบถาม ซึ่งสอบถามข้อมูลการแสดงออกของความเห็นอกเห็นใจทางวาจาเพียงอย่างเดียว อาจทำให้รวบรวมข้อมูลได้ไม่สมบูรณ์ครบถ้วน ดังนั้น การศึกษาในครั้งต่อไป ผู้วิจัยควรเก็บข้อมูลด้วยวิธีการอื่นร่วมด้วย เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ ควบคู่ไปด้วย

4. จากผลการศึกษาในครั้งนี้พบว่าสัมพันธภาพในครอบครัวมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการให้ความช่วยเหลือสตรีและเด็กที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัวอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งอาจเป็นผลเนื่องมาจากลักษณะของแบบสอบถามของเจ้าหน้าที่ตำรวจไปตรงตามความเป็นจริง ดังนั้น การศึกษาในครั้งต่อไป ผู้วิจัยควรได้ปรับปรุงลักษณะของแบบสอบถามเพื่อให้สามารถรวบรวมข้อมูลได้ถูกต้องตามความเป็นจริงมากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กิตติพัฒน์ นนทปัทมดลย์. (2528). *ปัญหาการทารุณกรรมและการปล่อยปละละเลยเด็ก : แนวความคิดและความตระหนักต่อปัญหาของวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง*. วิทยานิพนธ์ สส.ม. (สังคมสงเคราะห์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- กุลวรรณ วิทยาวงศรุจิ. (2526). *ความสัมพันธ์ระหว่างสัมพันธภาพในครอบครัวและการปรับตัว*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ไข่มุก มลทอง. (2539, เมษายน - มิถุนายน). "ความรุนแรงในครอบครัว : อุปสรรคต่อการพัฒนาคุณภาพมนุษย์", เอกสารการพยาบาล. 11(2) : 23.
- คัคณางค์ มณีศรี. (2524). *ผลของการใช้ตัวแบบและการสอนในการฝึกทักษะการสนองตอบด้วยความเห็นอกเห็นใจทางวาจาแก่ผู้ปรึกษา*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- คุณหญิงสำหรี จิตตินันท์. (ม.ป.ป.). *ความรุนแรงในครอบครัว*. (เอกสารประกอบการสอน). ม.ป.พ. ถ่ายเอกสาร.
- จินตนา ยูนิพันธ์. (2529, เมษายน-มิถุนายน). "การจัดการศึกษาสาขาศาสนาพยาบาลบนรากฐานของปรัชญาการพยาบาล," *วารสารครุศาสตร์*. 14(4) : 50-56.
- ชูศรี วงศ์รัตนะ. (2541). *สถิติเพื่อการวิจัย*. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : เทพเนรมิตการพิมพ์.
- โชติมา กาญจนกุล. (2540). *ความรุนแรงในครอบครัว : การศึกษาการทำร้ายร่างกายภรรยา*. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. (พัฒนศึกษาศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- ดนยา ธนะอุดม. (2539). *ความรุนแรงในครอบครัว : ศึกษาในหญิงตั้งครรภ์*. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (สาธารณสุขศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- ธีระพล อรุณะกสิกร และ คณะ. (2543). *ประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับสมบูรณ์) แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2540*. กรุงเทพฯ : วิทยูชน. กรุงเทพฯ : บี แอนด์ บี พับลิชชิ่ง.
- นราทร ศรประสิทธิ์. (2530). *ปัจจัยทางสังคมและจิตวิทยาที่มีความสัมพันธ์กับความเครียดของเด็กวัยรุ่น*. วิทยานิพนธ์ สส.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

- นาถสินี ศิลาวรรณ. (2539). *ผลของการใช้สถานการณ์จำลองที่มีต่อความเห็นอกเห็นใจ
ผู้ป่วยของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยพยาบาลเกื้อการุณย์
กรุงเทพมหานคร*. ปรินทิเนียนท์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- นิตยา เกลิมกุล, ชะลอ ชูพงษ์ และ มณฑิพย์ บริสุทธิ์. (2542). *ครอบครัวกับการพยายาม
ฆ่าตัวตาย การศึกษาเชิงคุณภาพ*. จันทบุรี : สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดจันทบุรี.
- ประวีณวัชร อิศรางกูล ณ อยุธยา. (2543). *คำอธิบายหลักกฎหมายแพ่งและพาณิชย์.
พิมพ์ครั้งที่ 2*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สุทรไพศาล.
- ปัญชลี โชติคุต. (2541). *การใช้ความรุนแรงต่อคู่สมรส*. วิทยานิพนธ์ ส.ม. (สังคมวิทยา).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- ปิยนุช ขาวะบุตร. (2544). *การศึกษาความคิดทำร้ายตนเองของวัยรุ่น*. ปรินทิเนียนท์
กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ปรีชา อุปโยคิน. (2538, กันยายน – ธันวาคม). “แนวการวิเคราะห์ปัญหาความรุนแรงใน
ครอบครัว,” *วารสารสุขุทัยธรรมมาธิราช*. 8(3) : 99.
- ฝ่ายวิชาการสำนักพิมพ์ฟิลิกส์เซ็นเตอร์. (2540). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
พุทธศักราช 2540*. กรุงเทพฯ : ฟิลิกส์เซ็นเตอร์.
- พงศ์ธร บุญอารีย์. (2543). *กฎหมายกับสังคม*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ดวงกมล.
- พรเพ็ญ เพชรสุขศิริ. (2533). *รายงานการวิจัยการสำรวจเบื้องต้นของสถานการณ์
ความรุนแรงในครอบครัวในกรุงเทพมหานคร*. กรุงเทพฯ : คณะรัฐประศาสนศาสตร์
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- _____. (2539). *รายงานการวิจัย การศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความรุนแรงใน
ครอบครัวและความก้าวร้าวของเยาวชนไทย*. กรุงเทพฯ : คณะรัฐประศาสนศาสตร์
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2538). *วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์*. กรุงเทพฯ :
สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พัชรา พันธุ์พัฒนกุล. (2527). *การศึกษาเปรียบเทียบความสำนึกในบทบาทของตนเองและ
สัมพันธภาพในครอบครัวของนักเรียนวัยรุ่นที่เข้าร่วมกิจกรรมนักเรียน โรงเรียนมัธยม
ในเขตกรุงเทพมหานคร และจังหวัดพะเยา*. ปรินทิเนียนท์กศ.ม.
(จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร.
- มูลนิธิผู้หญิง. (2532). *คู่มือ : ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว*. กรุงเทพฯ : หจก.ภาพพิมพ์.

- ยิ่งยง ยุทธศักดิ์. (2539). *พฤติกรรมทางสังคมของเด็กที่มีลักษณะครอบครัวและสัมพันธภาพในครอบครัวแตกต่างกัน*. ปรินซ์นิพนธ์กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เยาวนาฏ ผลิตินท์เกียรติ. (2540). "สร้างความสัมพันธ์ในครอบครัวให้อบอุ่น," *วารสารเพื่อนสุขภาพ*. 9(1) : 3.
- รายงานการสรุปผลการฝึกอบรมบุคลากรทางสาธารณสุขให้มีส่วนร่วมในการค้นหา ป้องกัน บำบัดฟื้นฟูสภาพเด็กถูกทอดทิ้ง และถูกกระทำทารุณ. (2536). กรุงเทพฯ : ภาควิชากุมารเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทย และสำนักอนามัยกรุงเทพมหานคร. ถ่ายเอกสาร.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2538). *เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- เล็ก โตสมบัติ. (2540). "ประมวลแนวคิด นโยบายการพัฒนาสถาบันครอบครัว," ใน *สถาบันครอบครัว : มุมมองนักสวัสดิการสังคม*. กรุงเทพฯ : เจพรีน.
- ลำพวรรณ น่วมบุญลือ. (2523). *สิทธิและหน้าที่ของสตรีตามกฎหมายไทย*. กรุงเทพฯ : มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.
- วลัยรัตน์ ประจักษ์วิกรานต์. (2535). *ผลของการฝึกทักษะการฟังตามแนวของไอวี่ต่อการเพิ่มความร่วมรู้สึกของนักศึกษาพยาบาล*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- วันเพ็ญ เกื้อหนุน. (2531). *ผลของบทบาทสมมติที่มีต่อความเห็นอกเห็นใจผู้ป่วยของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2 สภากาชาดไทย*. ปรินซ์นิพนธ์กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วุฒิสภา. (ม.ป.ป.). *ร่างรายงานการพิจารณาศึกษาเรื่องปัญหาพฤติกรรมรุนแรงในครอบครัว*. กรุงเทพฯ : คณะกรรมาธิการกิจการสตรี เยาวชน และผู้สูงอายุ วุฒิสภา.
- ศรีประไพ ลดาวัลย์. (2524). *ผลของอวัจนพฤติกรรมของนักจิตวิทยาการปรึกษาต่อระดับการรับรู้ของผู้รับบริการเกี่ยวกับความเข้าใจสาระ และความรู้สึก และการยอมรับนับถือ*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ศิระชัย โชติรัตน์. (2538). *ความรุนแรงในครอบครัว : ศึกษากรณีสามีทำร้ายร่างกายภรรยาในเขตกรุงเทพมหานครและจังหวัดใกล้เคียง*. ภาคนิพนธ์พัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต. (พัฒนาสังคม). กรุงเทพฯ : คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

- ศิริเพชร ศิริวัฒนา. (2538). *ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว : ศึกษาเฉพาะกรณีผลกระทบทางด้านสุขภาพจิตในหญิงที่ถูกสามีทุบตีทำร้ายร่างกาย*. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (จิตวิทยาคลินิก). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- สมพงษ์ ธนัญญา. (2540). *แนวทางการส่งเสริมความสัมพันธ์ในครอบครัวของนักเรียนศึกษาเฉพาะกรณี : โรงเรียนประทุมคงคาวิทยานิพนธ์ สส.ม. (สังคมวิทยา)*. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- สมลักษณ์ ดันพิสุทธิ์. (2538). *ความรู้ความเข้าใจและเจตคติของครูผู้สอนในระดับก่อนประถมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครที่มีต่อปัญหาการกระทำทารุณเด็ก*. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (จิตวิทยาคลินิก). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- สุทธิลักษณ์ อินทรทัต. (2524). *ความแตกต่างของการประเมินระดับความเห็นอกเห็นใจของผู้ประเมินที่ทราบข้อมูล และไม่ทราบข้อมูลเกี่ยวกับผู้รับคำปรึกษา*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- สุธีรา นัยเจริญ. (2530). *การศึกษาบทบาทของครอบครัวในการดูแลผู้สูงอายุ : ศึกษาเฉพาะ : กรณีครอบครัวผู้ใช้บริการทางสังคมผู้สูงอายุติดเตียง และครอบครัวสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ ชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลสงฆ์*. วิทยานิพนธ์ สส.ม. (สังคมวิทยา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- สุรีย์ วิภาสประทีป. (2534). *สัมพันธภาพในครอบครัวของแรงงานสตรีที่ทำงานในระบบกะ : ศึกษาเฉพาะในกรณีอุตสาหกรรมสิ่งทอในเขตอ้อมน้อย จังหวัดสมุทรสาคร*. วิทยานิพนธ์ สส.ม. (สังคมวิทยา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- สุวัฒนา วิบูลเศรษฐ์. (2542, มีนาคม). "ความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัวไทย," *วารสารประชากรศาสตร์*. 15(1) : 42.
- สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ. (2542). *โครงการสัมมนาเรื่องนโยบายและแผนขจัดความรุนแรงต่อเด็กและสตรี*. กรุงเทพฯ : สำนักงานฯ.
- สำนักงานอัยการสูงสุด, สถาบันกฎหมายอาญา. (2539, กันยายน). "การเสวนาทางวิชาการเรื่องอาชญากรรมในครอบครัว : อาการป่วยของสังคมไทยยุคไฮเทค", *บทบัณฑิต*. 52(ตอน 3) : 3 -4.
- สุดสงวน สุธีสร. (2540). *รายงานการศึกษาวิจัยเรื่องความรุนแรงในครอบครัว กรณีการประทุษร้ายทางร่างกาย และทางเพศต่อเด็กในสังคมไทย*. กรุงเทพฯ : คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- อุมาพร ตรังคสมบัติ. (2542). *จิตบำบัดและการให้คำปรึกษาครอบครัว*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : ชันดำการพิมพ์.

- อำพัน จารุทัศนางกุล. (2541). *การเปรียบเทียบผลของการฝึกทักษะทางสังคมแบบกลุ่ม และแบบรายบุคคลที่มีต่อการแสดงความเห็นอกเห็นใจผู้ป่วยจิตเวชของพยาบาลเทคนิค โรงพยาบาลสมเด็จพระเจ้าพระยา กรุงเทพมหานคร. ปริญญาโท ศึกษาศาสตร์. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.*
- เหมวรรณ เหมะนัค. (2533). *ความรุนแรงในครอบครัว : ศึกษากรณีสามผู้มีรายได้น้อยในเขตเทศบาลเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ ส.ม. (สังคมวิทยาและมนุษยวิทยา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.*
- Alpert, Elaine J., Cohen, Stu Sege, Robert D. (1997, January). "Family Violence : An Overview," *Academic Medicine*. 72(1, Supplement) : 53 – 54.
- Benjamin, Alfred. (1970). *The Helping Interview*. Boston : Houghton Mifflin.
- Berry, S. & Imes, H. (1996, August). "A Comparative Study of the Theoretical Orientation of Nursing Curriculum and Empathy," *Dissertation Abstracts*. 34 : 1,550.
- Carkhuff, Robert R. (1969a). *Helping and Human Relations : A Primer for Lay and Professional Helper*. New York : Holt, Rinehart & Winston.
- Gazda, G. and other.(1991). *Human Relations Development : A Manual for Educators*. 4 th ed. Boston : Allyn and Bacon.
- Gelles, Richard J. (1988, August). " Violence and Pregnancy : Are Pregnant Women at Greater Risk of Abuse ?," *Journal of Marriage and the family*. 50 : 841 – 847.
- Goodman, Marilyn S. V & Fallon, Beth C. (1995). *Supplement to Pattern Changing for Abused Women An Educational Program*. Thousand Oaks : SAGE publication.
- Hanrahan, P. Campbell, J. & Ulrich, Y. (1993). *Nursing Care of Survivors of Family Violence*. 2nd ed. St. Louis : Mosby – Year Book.
- Kalish, Beatric J. (1973, September). "What is Empathy," *American Journal of Nursing*. 73 : 1,548.
- Kerlinger, Fred N. & Elazar, Pedhazur J. (1973). *Multiple Regression in Behavior Research*. New York : Holt Rinehart and Winston.
- Koch, Marry M. (1992). "Assessment of Medical Student Empathy and Their Correlates," *Dissertation Abstracts International*. 52(11) : 3,827.

- Munn, Harry E. (1980). *The Nurse's Communication handbook*. Maryland : Aspen System Cooperation.
- Malone, J., Tyree, A. & O'Leary, K. (1989, August). " Generalization and Containment : Different Effects of Past Aggression for Wives and Husband," *Journal of Marriage and the family*. 51 : 687 – 697.
- Morris, E. (1997,February). "The Relationship Between Humor and Empathy Among Counselors in Training," *Dissertation Abstracts*.57 : 3,421.
- Roger, Carl R. (1961). *On Becoming A Person*. Boston : Houghton Mifflin.
- Stets, J. (1990, May). " Verbal and Physical Aggression in Marriage," *Journal of Marriage and the family*. 52 : 501 – 514.
- Straus, M.A., Gelles, R. & Steinmetz, IS. (1980). *Behind closed doors : Violence in the American family*. New York : Anchor.
- Warner, Robert S. (1992, August). "Relationship of Nurses 'Empathy to Patients' Satisfaction with Nursing Care," *Dissertation Abstracts International*. 30(3) : 718.
- Yamane, Taro. (1967). *Statistics An Introductory*. 2nd ed. New York. Harper and Row.
- Zderad, Loretta t. (1969,December). Empatic Nursing : Relation of Human Capacity," *Nursing Clinics of North American*. 4 : 655-662.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

- รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ
- หนังสือขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ
- ตัวอย่างหนังสือขอความร่วมมือ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือ

1. รองศาสตราจารย์ ดร.คมเพชร จัตรศุภกุล ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. รองศาสตราจารย์ ดร.อารี พันธุ์มณี ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. รองศาสตราจารย์ ดร.นภาพร หนะวานนท์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มศว โทร. 5726, 5644

ที่ ทม 1012/ ๒๕๔๑

วันที่ ๑๖ พฤศจิกายน 2544

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน รองศาสตราจารย์ ดร.นภาพร หะวานนท์

เนื่องด้วย นางสาวศศิธร อมรินทร์แสงเพ็ญ นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาปัจจัยบางประการที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการให้ความช่วยเหลือสตรี และเด็กที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว” โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.เมธินันท์ ภิญโญชน และ อาจารย์ ดร.สุวพร เข้มแข็ง เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ ท่าน เป็นผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบแบบสอบถามการศึกษาปัจจัยบางประการที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการให้ความช่วยเหลือสตรี และเด็กที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาวศศิธร อมรินทร์แสงเพ็ญ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

(ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิสาลาภรณ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มศว โทร. 5726, 5644

ที่ ทม 1012/ 4481

วันที่ 31 พฤศจิกายน 2544

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน คณะบดีคณะศึกษาศาสตร์

เนื่องด้วย นางสาวศศิธร อมรินทร์แสงเพ็ญ นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาปัจจัยบางประการที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการให้ความช่วยเหลือสตรี และเด็กที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว” โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.เมธินันท์ ภิญญชน และ อาจารย์ ดร.สุพร เข้มเฮง เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ ท่าน และ รองศาสตราจารย์ ดร.อารี พันธุ์มี เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบการศึกษปัจจัยบางประการที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการให้ความช่วยเหลือสตรี และเด็กที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาวศศิธร อมรินทร์แสงเพ็ญ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

(ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)

คณะบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ที่ ทม 1012/ ๖๖๖

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๕ ธันวาคม 2544

เรื่อง ขอความร่วมมือเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้กำกับการสถานีตำรวจภูธร อำเภอเมืองนครราชสีมา

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นางสาวศศิธร อมรินทร์แสงเพ็ญ นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์เรื่อง “การศึกษาปัจจัยบางประการที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการให้ความช่วยเหลือสตรี และเด็กที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว” โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.เมธินันท์ ภิญโญชน และ อาจารย์ ดร.สุวพร เข้มเฮง เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย โดยขออนุญาตใช้สถานที่ และขอให้เจ้าหน้าที่ตำรวจร้อยตำรวจตรี (ร.ต.ต.) ร้อยตำรวจโท (ร.ต.ท.) ร้อยตำรวจเอก (ร.ต.อ.) พันตำรวจตรี (พ.ต.ต.) และ พันตำรวจโท (พ.ต.ท) จำนวน 30 นาย ตอบแบบสอบถามการศึกษาปัจจัยบางประการที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการให้ความช่วยเหลือสตรี และเด็กที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ในระหว่างเดือนธันวาคม 2544

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวศศิธร อมรินทร์แสงเพ็ญ ได้เก็บข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)

รักษาราชการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 664-1000 ต่อ 5726, 5644

โทรสาร. 258-4119

ที่ ทม 1012/ ๖๖๖

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

ร. ๖ ธันวาคม 2544

เรื่อง ขอความร่วมมือเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้กำกับการสถานีตำรวจภูธร อำเภอเมืองอุดรธานี

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม และแบบประเมิน

เนื่องด้วย นางสาวศศิธร อมรินทร์แสงเพ็ญ นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์เรื่อง “การศึกษาปัจจัยบางประการที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการให้ความช่วยเหลือสตรี และเด็กที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว” โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.เมธินันท์ ภิญโญชน และ อาจารย์ ดร.สุพร เข้มเฮง เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขออนุญาตใช้สถานที่ และขอให้เจ้าหน้าที่ตำรวจ ร้อยตำรวจตรี (ร.ต.ค.) ร้อยตำรวจโท (ร.ต.ท.) ร้อยตำรวจเอก (ร.ต.อ.) พันตำรวจตรี (พ.ต.ค.) และ พันตำรวจโท (พ.ต.ท.) ทุกนายที่ประจำการอยู่ในสถานีตำรวจภูธร สังกัดกองบังคับการตำรวจภูธร จังหวัดอุดรธานี ตอบแบบสอบถามการศึกษาปัจจัยบางประการที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการให้ความช่วยเหลือสตรี และเด็กที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว และแบบประเมินความเห็นอกเห็นใจ ในระหว่างเดือนธันวาคม 2544 – มกราคม 2545

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวศศิธร อมรินทร์แสงเพ็ญ ได้เก็บข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)

รักษาราชการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 664-1000 ต่อ 5726, 5644 โทรสาร. 258-4119

ภาคผนวก ข

- เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- การหาคุณภาพเครื่องมือ

**แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลและพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการให้ความช่วยเหลือสตรี
และเด็กที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว**

คำชี้แจง 1. แบบสอบถามชุดนี้แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับครอบครัว

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามสัมพันธภาพในครอบครัว

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามความเห็นอกเห็นใจ

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามพฤติกรรมการช่วยเหลือ

2. แบบสอบถามพฤติกรรมการช่วยเหลือเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับกิจกรรมในการปฏิบัติราชการประจำวันของเจ้าหน้าที่ตำรวจต่อเหตุการณ์ความรุนแรงในครอบครัว เมื่อผู้ประสบปัญหาเข้าพบท่านเพื่อขอความช่วยเหลือ ดังนั้น ขอให้ท่านอ่านคำถามโดยละเอียด

3. การตอบแบบสอบถามนี้ไม่มีคำตอบที่ถูกหรือผิด เพราะขึ้นอยู่กับการแสดงออกที่แท้จริงของแต่ละบุคคลที่มีต่อเหตุการณ์นั้น ๆ ดังนั้น ขอให้ท่านตอบให้ตรงกับการแสดงออกของท่านให้มากที่สุด ซึ่งคำตอบของท่านจะไม่ส่งผลกระทบต่อหน่วยงานและตัวท่านแต่อย่างใด

4. ขอความกรุณาให้ท่านตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อจึงจะเป็นคำตอบที่สมบูรณ์ หากขาดข้อใดข้อหนึ่งจะทำให้แบบสอบถามไม่สมบูรณ์ และไม่สามารถนำไปวิเคราะห์ได้

ขอขอบคุณที่ท่านให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามนี้

แบบสอบถามภูมิหลังด้านความรุนแรงในครอบครัว

คำชี้แจง

แบบสอบถามฉบับนี้ประกอบไปด้วยข้อความเกี่ยวกับพฤติกรรมที่สมาชิกในครอบครัวปฏิบัติต่อกัน ขอให้ท่านอ่านข้อความดังกล่าว แล้วพิจารณาว่าข้อความแต่ละข้อเป็นพฤติกรรมที่เคยเกิดขึ้นกับตัวท่าน หรือสมาชิกของครอบครัวในวัยเด็กของท่านหรือไม่ จากนั้นโปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ท่านต้องการเพียงข้อละ 1 เครื่องหมายตามความเป็นจริงที่เคยเกิดขึ้น และขอความกรุณาให้ท่านตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อ

ข้อ	ข้อความ	เคย	ไม่เคย
1.	การพูดประชดประชัน ส่อเสียด หรือพูดให้ไม่สบายใจ		
2.	การมองด้วยสายตาที่ไม่เป็นมิตรหรือแสดงความรังเกียจ		
3.	การตะคอก หรือตะโกนใส่		
4.	การบังคับให้ทำในสิ่งที่ไม่ชอบ		
5.	การหยิก การตีกัน การตบหน้า การเตะตอย การกัด การตีด้วยมือหรือไม้เรียว หรือการกระทำอื่นๆ ที่ทำให้ผู้ถูกกระทำเกิดรอยฟกช้ำ หรือรอยเขียวช้ำ		
6.	การใช้บูหรี่ หรือของร้อนลวกทำให้เกิดแผลไฟไหม้ขนาดเล็กบริเวณผิวหนังของผู้ถูกกระทำ		
7.	การพยายามทำอนาจารแก่สมาชิกในครอบครัวเดียวกัน		
8.	การตำหนิ หรือดูว่าอย่างรุนแรงเป็นประจำ		
9.	การหยิก การตีกัน การตบหน้า การจิกผม การเตะตอย การกัด การตีด้วยมือ หรือด้วยวัสดุต่างๆ หรือการกระทำอื่นๆ ที่ทำให้ผู้ถูกกระทำเกิดรอยฟกช้ำ บาดแผลขนาดใหญ่หรือมีเลือดออก		
10.	การใช้ของร้อนหรือไฟลวกทำให้ผู้ถูกกระทำเกิดแผลไฟลวกแต่บาดแผลไม่ลึกถึงอวัยวะภายใน		
11.	การทำอนาจารแก่สมาชิกในครอบครัวเดียวกัน		
12.	การพูดดูหมิ่น หรือพูดประจานทำให้ผู้ถูกกระทำเกิดความอับอายเป็นบางครั้ง		
13.	การไม่ใส่ใจ และทอดทิ้งให้อยู่ตามลำพังเป็นบางครั้ง		
14.	การกักบริเวณ หรือกักขังหน่วงเหนี่ยวเป็นบางครั้ง		
15.	การตบหน้า การกระชากผม การเตะตอย การกัด การตีด้วยมือ ด้วยวัสดุต่าง ๆ การทำร้ายด้วยอาวุธหรือการกระทำอื่นๆ ที่ทำให้ผู้ถูกกระทำเกิดแผลขนาดใหญ่ แผลเรื้อรังใช้เวลารักษานาน		
16.	การใช้ของร้อน หรือไฟลวก ทำให้เกิดบาดแผลไฟไหม้ลึกถึงอวัยวะภายใน มีความพิการของอวัยวะนั้นๆ เกิดขึ้นแก่ผู้ถูกกระทำ		
17.	การพยายามจะมีเพศสัมพันธ์ หรือพยายามจะข่มขืนกระทำชำเราแก่สมาชิกในครอบครัวเดียวกัน		
18.	การพูดดูหมิ่น หรือประจานทำให้ผู้ถูกกระทำเกิดความอับอายเป็นประจำ		
19.	การให้อดน้ำ และอดอาหารเป็นประจำ		

ข้อ	ข้อความ	เคย	ไม่เคย
20.	การไม่ใส่ใจ และทอดทิ้งให้อยู่ตามลำพังเป็นประจำ		
21.	การผูกตริ้งไว้กับที่ด้วยเชือก หรือโซ่ หรือกักขังหน่วงเหนี่ยวเป็นประจำ		
22.	การตบหน้า การกระชากผม การเตะต่อย การกัด การตีด้วยมือ ด้วยวัสดุต่างๆ การทำร้ายด้วยอาวุธ หรือการกระทำอื่นๆ ที่ทำให้ผู้ถูกกระทำมีบาดแผลยาว และลึก ข้อเคลื่อน กระดูกหัก มีเลือดคั่งเป็นก้อนใหญ่ หรือมีเลือดออกในสมอง ทำให้พิการ หรือเกือบทำให้เสียชีวิต		
23.	การใช้ของร้อน หรือไฟลวกทำให้ผู้ถูกกระทำมีบาดแผลไฟไหม้เป็นบริเวณกว้างทั่วทั้งตัว บาดแผลเรื้อรังใช้เวลารักษานาน และมีความพิการเกิดขึ้น แม้จะรักษาบาดแผลหายแล้ว หรือเกือบทำให้เสียชีวิต		
24.	การกรอกด้วยสารพิษ หรือของร้อน เป็นผลให้ผู้ถูกกระทำเกือบเสียชีวิต		
25.	การบังคับให้มีเพศสัมพันธ์ หรือข่มขืนกระทำชำเราเป็นประจำ		

แบบสอบถามสัมพันธภาพในครอบครัว

คำชี้แจง

แบบสอบถามฉบับนี้ประกอบด้วยข้อความเกี่ยวกับสิ่งที่เกิดขึ้นกับท่านและสมาชิกในครอบครัวของท่านขอให้ท่านอ่านข้อความดังกล่าว แล้วพิจารณาว่าข้อความแต่ละข้อเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นกับท่านและสมาชิกในครอบครัวของท่านเพียงใด จากนั้นโปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ต้องการเพียงข้อละ 1 เครื่องหมาย ท่านไม่ควรใช้เวลาในการตอบแบบสอบถามข้อใดข้อหนึ่งนานเกินไป ควรตอบให้ตรงตามความรู้สึกของท่านที่เกิดขึ้นครั้งแรกภายหลังจากอ่านข้อความจบ และขอความกรุณาให้ท่านตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อ

- ทุกครั้ง เมื่อข้อความนั้นเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นกับท่านและสมาชิกในครอบครัวของท่านทุกครั้ง
 บ่อยครั้ง เมื่อข้อความนั้นเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นกับท่านและสมาชิกในครอบครัวของท่านบ่อยครั้ง
 เป็นบางครั้ง เมื่อข้อความนั้นเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นกับท่านและสมาชิกในครอบครัวของท่านเป็นบางครั้ง
 นานๆครั้ง เมื่อข้อความนั้นเป็นสิ่งที่นานๆ ครั้งจะเกิดขึ้นกับท่านและสมาชิกในครอบครัวของท่าน
 ไม่เคยเลย เมื่อข้อความนั้นเป็นสิ่งที่ไม่เคยเกิดขึ้นกับท่านและสมาชิกในครอบครัวของท่านเลย

ข้อความ	ทุกครั้ง	บ่อย ครั้ง	เป็นบาง ครั้ง	นานๆ ครั้ง	ไม่เคย เลย
1. ความขัดแย้งในครอบครัวของข้าพเจ้าจะสิ้นสุดอย่างรวดเร็ว และไม่กลายเป็นปัญหาเรื้อรัง					
2. ข้าพเจ้าไปท่องเที่ยวพร้อมกับเพื่อนมากกว่าไปพร้อมกับครอบครัว					
3. ข้าพเจ้าไม่สามารถเอ่ยปากเรื่องการเงินกับสมาชิกคนอื่นในครอบครัวได้					
4. ข้าพเจ้าจะซื้อขนมกลับไปฝากสมาชิกคนอื่นในครอบครัว					
5. ข้าพเจ้ารู้สึกอึดอัดและเบื่อนายที่จะต้องไปไหนมาไหนกับสมาชิกคนอื่นในครอบครัว					
6. ครอบครัวของข้าพเจ้ามักไม่ค่อยได้รับประทานอาหารเย็นร่วมกัน					
7. ข้าพเจ้ามักแบ่งรายได้ส่งเสียให้ครอบครัว					
8. สมาชิกในครอบครัวต่างยินดีเมื่อข้าพเจ้าประสบความสำเร็จในการศึกษาหรือหน้าที่การงาน					
9. สมาชิกทุกคนในครอบครัวของข้าพเจ้ามีความปรารถนาดีต่อกัน					
10. เมื่อกลับถึงบ้านข้าพเจ้ามักตรงเข้าห้องส่วนตัวทันทีและชอบอยู่ตามลำพัง					

ข้อความ	เป็นประจำ	บ่อยครั้ง	เป็นบางครั้ง	นานๆครั้ง	ไม่เคยเลย
11. สมาชิกในครอบครัวของข้าพเจ้าจะพูดคุยกันในเวลาว่าง					
12. ข้าพเจ้าต้องทำตามคำสั่งของสมาชิกคนอื่นในครอบครัว					
13. ข้าพเจ้าตั้งใจว่าจะประพฤติตนเป็นคนดีเพื่อครอบครัว					
14. ข้าพเจ้ารู้สึกว่ามีสมาชิกคนใดในครอบครัวเข้าใจข้าพเจ้า					
15. มีการทะเลาะเบาะแว้งกันเสมอในครอบครัวของข้าพเจ้า					
16. ข้าพเจ้าทำในสิ่งที่จะทำให้สมาชิกในครอบครัวพึงพอใจ					
17. สมาชิกทุกคนในครอบครัวมักปรึกษาหารือกันเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น					
18. หากกลับบ้านผิดเวลาแม้เพียงเล็กน้อย ข้าพเจ้ามักถูกตำหนิจากสมาชิกคนอื่นในครอบครัว					
19. สมาชิกในครอบครัวของข้าพเจ้ามักไปทำบุญตักบาตรร่วมกัน					
20. ข้าพเจ้าทำตามความคิดเห็นของตนเองโดยไม่สนใจในความคิดเห็นของสมาชิกคนอื่นในครอบครัว					
21. ครอบครัวของข้าพเจ้ามีปัญหาในการเลือกสถานที่รับประทานอาหารนอกบ้าน					
22. เมื่อข้าพเจ้ามีปัญหาในการทำงานข้าพเจ้ามักได้รับกำลังใจจากสมาชิกในครอบครัวเสมอ					
23. สมาชิกในครอบครัวภาคภูมิใจในตัวข้าพเจ้า					
24. สมาชิกในครอบครัวมักไม่เห็นด้วยกับความคิดเห็นของข้าพเจ้า					
25. สมาชิกในครอบครัวมักไม่พอใจ เมื่อข้าพเจ้าออกไปเที่ยวกับเพื่อน					
26. เมื่อมีสมาชิกในครอบครัวเจ็บป่วย สมาชิกคนอื่น ๆ ที่เหลือพยายามให้ความดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด					

ข้อความ	เป็นประจำ	บ่อยครั้ง	เป็นบางครั้ง	นานๆครั้ง	ไม่เคยเลย
27. ข้าพเจ้ารู้สึกไม่สนิทสนมเป็นกันเองกับสมาชิกคนอื่นในครอบครัว					
28. เมื่อข้าพเจ้ามีปัญหาไม่สบายใจ ข้าพเจ้าไม่เคยได้รับคำปรึกษาจากสมาชิกในครอบครัวคนอื่นๆเลย					
29. สมาชิกในครอบครัวข้าพเจ้าช่วยกันทำงานบ้านเสมอ					
30. ข้าพเจ้าได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวในงานอดิเรกที่ข้าพเจ้ากระทำอยู่					

แบบสอบถามความเห็นอกเห็นใจ

คำชี้แจง

ข้อความต่อไปนี้ เป็นข้อความเกี่ยวกับสถานการณ์จำลองของสตรี เด็ก และผู้แทนของเด็กที่เข้ามาขอความช่วยเหลือจากท่านด้วยปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ขอให้ท่านอ่านสถานการณ์ จากนั้นกรุณาตอบคำถามให้ตรงกับความรู้สึกและการปฏิบัติของท่านต่อสถานการณ์ดังกล่าวให้มากที่สุด โดยเลือกคำตอบที่ท่านจะพูดกับบุคคลดังกล่าวเพียงหนึ่งคำตอบ หากท่านเห็นว่าคำตอบที่ให้มาไม่ตรงกับความรู้สึกและการปฏิบัติของท่าน กรุณาเขียนคำตอบซึ่งเป็นคำพูดที่ตรงกับความรู้สึกและการปฏิบัติของท่านในข้อ 5

1. สตรี วัย 20 ปี พุดกับท่านดังต่อไปนี้

สตรี : “ หนูถูกสามีตบมาค่ะ นี่ใจจะหน้าบวมไปหมดเลย ”

ท่านจะพูดอย่างไรกับสตรีคนนี้

- () 1. คุณบอกว่าถูกสามีตบมา แล้วเขาทำอะไรคุณอีกหรือเปล่าครับ
- () 2. อือ ! หน้าบวมจริงๆด้วย เจ็บมากหรือเปล่าครับ แล้วเจ็บตรงไหนอีกบ้าง
- () 3. นี่คุณคงเจ็บมาก แล้วจะให้ผมช่วยอะไรครับ หรือว่าจะไปหาหมอให้เขาดูแผลก่อน
- () 4. คุณไปทำอะไรให้เขาไม่พอใจหรือเปล่า เขาถึงโมโหแล้วทำร้ายคุณ
- () 5. (อื่นๆ).....

2. สตรี วัย 30 ปี พุดกับท่านดังต่อไปนี้

สตรี : “ ดิฉันขอแจ้งความค่ะ ดิฉันคงทนอยู่กับสามีนิสัยร้ายกาจอย่างนี้อีกไม่ได้แล้ว ดิฉันจะต้องเอาเรื่องให้ถึงที่สุด ”

ท่านจะพูดอย่างไรกับสตรีคนนี้

- () 1. สามีของคุณทำอะไรคุณหรือครับ คุณถึงมาแจ้งความ
- () 2. ฟังดูเหมือนว่าคุณไม่พอใจที่สามีทำไม่ดีต่อคุณ ยังไงคุณช่วยเล่ารายละเอียดเพิ่มเติมให้ผมฟังหน่อยสิครับ
- () 3. แล้วสามีของคุณอยู่ที่ไหนล่ะครับ ทำไมไม่มาพร้อมกัน
- () 4. ผมเข้าใจว่าคุณกำลังโกรธ แต่ผมอยากให้คุณค่อยๆ คิดว่าจะทำอะไรต่อไป หรือจะให้ผมไปตามสามีของคุณมาตกลงกันที่นี่
- () 5. (อื่นๆ).....

3. สตรี วัย 45 ปี พุดกับท่านดังต่อไปนี้

สตรี : “ นี่คุณตำรวจคะ ช่วยไปดูที่ข้างบ้านฉันหน่อยสิ เด็กบ้านนั้นนะถูกแม่จับมัดไว้กับเสา ให้อดข้าวอดน้ำมา 2 วันแล้วฉันทนดูไม่ได้จริง ๆ ”

ท่านจะพูดอย่างไรกับสตรีคนนี้

- () 1. บ้านของคุณอยู่ที่ไหนล่ะครับ ผมจะได้ส่งเจ้าหน้าที่ไปตรวจสอบให้
- () 2. คุณคงไม่สบายใจที่เห็นเด็กถูกทำร้าย

- () 3. คุณคงสงสารที่เห็นเด็กถูกทำร้าย ยิ่งไงคุณช่วยเล่ารายละเอียดเพิ่มหน่อยนะคร้า ผมจะได้ส่งเจ้าหน้าที่ไปช่วยเด็กได้เร็วขึ้น
- () 4. เด็กเป็นผู้ชายหรือผู้หญิงครับ
- () 5. (อื่นๆ).....

4. สตรี วัย 22 ปี อัมพาตเพศชายวัย 1 ขวบ เข้าพบท่านและพูดกับท่านดังต่อไปนี้

สตรี : “ คุณตำรวจคะ ช่วยหนูทีสิคะ (ฮือ ๆ...) หนูกลับบ้านไม่ได้ สามิไม่ให้หนูเข้าบ้าน เขามีเมียใหม่ไปแล้ว เขาไล่หนูกับลูกออกจากบ้าน พวกหนูจะทำยังไงดี ช่วยหนูกับลูกด้วยนะคะ (ฮือ ๆ...) ”

ท่านจะพูดอย่างไรกับสตรีคนนี้

- () 1. คุณคงเสียใจและไม่รู้ว่าจะทำอย่างไรต่อไปดี
- () 2. สามิของคุณมีภรรยาใหม่ เลยไม่ให้คุณกลับบ้านอย่างนั้นหรือครับ แล้วนี่คุณจะให้ผมช่วยได้อย่างไร
- () 3. บ้านคุณอยู่ที่ไหนละครับ แล้วคุณได้จดทะเบียนสมรสกับสามิหรือเปล่า
- () 4. คุณเสียใจและสับสน ลองค่อย ๆ นึกคุณะครับว่าจะทำอย่างไรต่อไปผมจะได้จัดการให้
- () 5. (อื่นๆ).....

5. นักสังคมสงเคราะห์ นำเด็กหญิงวัย 9 ปี เข้าพบท่านและพูดกับท่านดังต่อไปนี้

สตรี : “ คุณตำรวจคะ ดิฉันเป็นนักสังคมสงเคราะห์ค่ะ นี่ดิฉันพาเด็กมาแจ้งความเด็กถูกแม่ทำร้าย นี่ใจกระหายบูหรี่ นี่ก็รอยถูกตี ช่วยส่งตัวเด็กไปตรวจร่างกายหน่อยสิคะ ”

ท่านจะพูดอย่างไรกับสตรีคนนี้

- () 1. แล้วพ่อของเด็กล่ะครับ มาอยู่กับคุณด้วยหรือเปล่า
- () 2. คุณไม่ต้องเป็นห่วงนะครับ เดี่ยวผมจะส่งตัวเด็กไปตรวจร่างกายที่โรงพยาบาล แล้วคุณช่วยไปกับเด็กด้วยก็ดีครับ
- () 3. คุณคงเป็นห่วงเด็ก กลัวว่าเด็กจะเป็นอันตรายสินะครับ
- () 4. พ่อเด็กทราบเรื่องไหมครับ เดี่ยวผมจะส่งเด็กไปตรวจร่างกายให้
- () 5. (อื่นๆ).....

6. สตรี วัย 30 ปี และบุรุษวัย 35 ปี ทะเลาะถกเถียงกันบนสถานีตำรวจ และทั้งสองคนพยายามพูดกับท่านดังต่อไปนี้

สตรี : “ ฉันไม่ยอมนะคะคุณตำรวจ นี่ดูสิ มาถึงก็ตีได้ตีเอา แค่อวดคำกับข้าว แค่นี้ไม่รู้จะโกรธอะไร นักหนา ดบเปรี้ยงเข้าให้เลย ”

บุรุษ : “ อ้าว ! ถ้าขอดีๆ ฉันก็ให้อยู่แล้ว นี้อะไรมายืนบ่นปาวๆ อยู่ได้ หาวาวันๆ ฉันไม่รู้จักทำมาหากิน ขี้เกียจตัวเป็นขน แล้วไอ้ที่ไปขับรดก ๆ อยู่เนี่ยไม่ได้เรียกว่าทำมาหากินรีไร คุณตำรวจอย่าไปเชื่อนะครับ ”

ท่านจะพูดอย่างไรกับสตรีและบุรุษคนนี้

- () 1. ที่นี่เป็นสถานที่ราชการ ห้ามทะเลาะกันเสียงดัง รบกวนการทำงาน มีปัญหาอะไรกัน เชิญไปพบร้อยเวรที่ห้องครับ

- () 2. คุณทั้งสองคนคงกำลังโมโหด้วยกันทั้งคู่ทีเดียวก็หาใช่เอง
- () 3. คุณกำลังโมโหทั้งคู่ค่อย ๆ เล่าทีละคนนะคิดว่าเกิดอะไรขึ้น แล้วผมจะช่วยอะไรได้บ้าง
- () 4. คุณสองคนคงจะทะเลาะกันเรื่องเงินนะสิ
- () 5. (อื่นๆ).....

7. สตรี วัย 32 ปี พูดกับท่านดังต่อไปนี้

สตรี : “ คุณตำรวจช่วยไปบอกสามีดิฉันให้เขาเลิกซ้อมดิฉันสักทีสิคะ ดิฉันกลัวมากเลย เขาขี้หึงมาก ฉันคุยกับผู้ชายคนอื่นไม่ได้เลย ช่วยฉันทีเถอะนะคะ ”

ท่านจะพูดอย่างไรกับสตรีคนนี้

- () 1. คุณก็เลิกไปคุยกับผู้ชายคนอื่นสิครับ สามีคุณจะได้ไม่โกรธ
- () 2. คุณกลัวที่สามีซ้อมคุณ เพราะคุณไปคุยกับผู้ชายคนอื่น
- () 3. คุณกลัวมากที่สามีซ้อมคุณ ถ้าคุณต้องการผมก็จะไปตามตัวเขามาตกลงกับคุณ
- () 4. แล้วคุณต้องการให้ผมบอกกับสามีคุณว่าอย่างไรล่ะครับ
- () 5. (อื่นๆ).....

8. เด็กหญิง วัย 14 ปี เข้าพบท่านพร้อมนักสังคมสงเคราะห์ พูดกับท่านดังต่อไปนี้

สตรี : “ หนูไม่อยากกลับบ้านเลยคะ ถ้าหนูกลับไป พ่อแม่จะต้องทำร้ายหนูอีก หนูกลัวมากคะ ”

ท่านจะพูดอย่างไรกับเด็กหญิงคนนี้

- () 1. พ่อแม่คงไม่ตั้งใจทำร้ายหนูหรอก
- () 2. หนูกลัวพ่อแม่เลยไม่อยากกลับบ้าน แล้วหนูมีที่อยู่อื่นหรือเปล่าถ้าไม่มีผมจะได้บอกให้นักสังคมสงเคราะห์เขาหาที่อยู่ที่พักพิงให้คุณก่อน
- () 3. หนูกลัวที่พ่อแม่ทำร้ายหนู หนูจึงไม่อยากกลับบ้าน
- () 4. พ่อแม่เขาทำร้ายหนูอย่างไรบ้างล่ะ แล้วเพราะอะไรเขาถึงทำร้ายหนู
- () 5. (อื่นๆ).....

9. สตรี วัย 28 ปี พูดกับท่านดังต่อไปนี้

สตรี : “ คุณตำรวจคะ ฉันมาจากกรุงเทพฯ คะ ฉันถูกสามีขังไว้ที่บ้านพักของเขาคะ ฉันมาเยี่ยมเขาเพราะเขาทำงานอยู่ที่นี่ แต่พอไปถึงบ้าน ฉันเจอเขาอยู่กับผู้หญิงอื่น ฉันเลยจะกลับกรุงเทพฯ สามีฉันเขาไม่ยอม และเขาก็จับฉันขังไว้ในห้องนอน ยึดกระเป๋าเดินทาง กับกระเป๋าเงินของฉันไปหมดเลย จนเช้าวันนี้ฉันเลยตัดสินใจตัดหน้าต่างป็นหนีออกมา ตอนที่เขาไปทำงานแล้ว คุณตำรวจช่วยฉันด้วยนะคะ ”

ท่านจะพูดอย่างไรกับสตรีคนนี้

- () 1. คุณคงเสียใจที่สามีทำอย่างนั้นกับคุณ
- () 2. สามีคุณขังคุณไว้ในบ้าน คุณเลยหนีออกมาใช่ไหมครับ
- () 3. สามีของคุณไม่ได้ตั้งใจขังคุณไว้หรอกครับ เขาคงกลัวคุณจะหนีกลับกรุงเทพฯ มากกว่า
- () 4. ไม่ต้องกลัวนะคะ สามีคุณเขาตามมาทำอะไรคุณไม่ได้แล้ว ต้องการให้ผมช่วยอะไรก็บอกมาได้เลย

() 5. (อื่นๆ).....

10. สตรี วัย 38 ปี พุดกับท่านดังต่อไปนี้

สตรี : “ ฉันรู้สึกเจ็บปวดมากเลยคะ แล้วฉันก็รู้สึกกลัวมากด้วย สามิฉันเป็นคนโมโหร้ายมาก นี่ถ้าเขารู้ว่าฉันมาที่นี่ฉันต้องตายแน่ ๆ เลย ”

ท่านจะพูดอย่างไรกับสตรีคนนี้

() 1. คุณไปทำอะไรให้เขาไม่พอใจหรือเปล่าครับ เขาถึงได้โมโห

() 2. คุณกลัวว่าสามิของคุณจะทราบว่าคุณมาที่สถานี่ตำรวจ

() 3. คุณดูจะกลัวสามิของคุณมาก ถ้าเขาทราบว่าคุณมาครบตำรวจแล้วจะเกิดอะไรขึ้นเล่าให้ผมฟังสิ ผมจะได้หาทางช่วย

() 4. สามิของคุณจะทำร้ายคุณหรือครับ ถ้าเขาทราบว่าคุณมาที่สถานี่ตำรวจ

() 5. (อื่นๆ).....

11. บุรุษ วัย 38 ปี พุดกับท่านดังต่อไปนี้

บุรุษ : “ ผมจะฆ่ามัน ไ้ลู่ชั่ว ๆ อย่างนั้น มันทำกับลูกผมแบบนี้ได้ยังไง ทั้ง ๆ ที่เป็นหลานแท้ ๆ ของมัน ”

ท่านจะพูดอย่างไรกับบุรุษคนนี้

() 1. ผมเข้าใจว่าคุณโกรธที่ลูกคุณถูกทำร้าย เพราะคงไม่มีพ่อแม่คนไหนที่จะทนได้เมื่อเกิดเรื่องแบบนี้ขึ้น

() 2. เขาทำอะไรลูกของคุณอย่างนั้นหรือครับ

() 3. นั่งลงก่อนครับ แล้วก็อย่าส่งเสียงดังด้วย ที่นี่เป็นสถานที่ราชการนะครับ

() 4. ผมเข้าใจว่าคุณโกรธมากที่ลูกของคุณถูกล่วงละเมิดทำร้าย คุณค่อยๆเล่าให้ผมฟังนะครับว่าเกิดอะไรขึ้นผมจะได้หาทางช่วยคุณต่อไป

() 5. (อื่นๆ).....

12. เด็กชาย วัย 13 ปี พุดกับท่านดังต่อไปนี้

เด็กชาย : “ พ่อแม่ผมเป็นคนดี ที่เขาทำร้ายผมแบบนี้ ผมรู้ว่าเขาอยากให้ผมเป็นคนดี ผมคิดว่าผมเข้าใจพ่อกับแม่ของผมดี แต่อยู่ดีดี คนพวกนี้เขาก็พาผมมาพบคุณตำรวจ แต่ผมจะไม่บอกอะไรคุณทั้งนั้น เดี่ยวคุณจับพ่อแม่ผมเข้าคุก ”

ท่านจะพูดอย่างไรกับเด็กชายคนนี้

() 1. หนูคงรักพ่อกับแม่ของหนูมาก

() 2. หนูไม่ต้องกลัวนะ เล่าให้ผมฟัง ถ้าพ่อแม่หนูไม่ผิดผมจะได้ชี้แจงเจ้าหน้าที่ที่พาหนูมาเข้าใจ

() 3. แล้วตอนนี้พ่อแม่ของหนูอยู่ที่ไหนล่ะ ทำไมไม่มาพร้อมๆ กันกับหนู

() 4. ถ้าตอนนี้หนูยังไม่อยากบอกก็ไม่เป็นไร ถ้าพร้อมแล้วก็บอกมาละกัน

() 5. (อื่นๆ).....

13. สตรีวัย 25 ปี พูดกับท่านดังต่อไปนี้

สตรี : “ มาที่ครั้งก็ให้กลับไปคุยกันก่อน ถ้าคุยกันรู้เรื่อง ฉันก็คงไม่ต้องมาอีกหรือจะปล่อยให้ฉันโดนสามีตีตายไปก่อนใช่ไหม พวกคุณถึงจะจัดการให้ ”

ท่านจะพูดอย่างไรกับเด็กชายคนนี้

- () 1. คุณกำลังโกรธ เพราะคิดว่าพวกผมไม่ช่วยเหลือคุณ
- () 2. คุณอย่าเพิ่งโกรธสิครับ ผมแค่ต้องการให้คุณกลับไปทบทวนให้แน่ใจ ถ้ายังต้องการดำเนินคดีต่อไปผมก็จะจัดการให้
- () 3. คุณไปทำอะไรให้เขาโกรธหรือเปล่าล่ะครับ แล้วนี่ทำไมไม่พาสามีมาด้วยกัน
- () 4. เขากลับทำร้ายคุณอีกหรือ ถ้าอย่างนั้นผมจะดำเนินการให้คุณเอง
- () 5. (อื่นๆ).....

14. สตรีวัย 40 ปี พูดกับท่านดังต่อไปนี้

สตรี : “ ดิฉันพบรอยลิปสติกบนเสื้อของสามี เลยปลุกเขาขึ้นมาถาม พอเขาลุกขึ้นมาได้ เขาก็ผลักดิฉันอย่างแรง ดิฉันเจ็บแล้วก็โมโห ก็เลยพยายามสู้เข้าง้าง ดิฉันชวนเขาทำให้เขาเลือดออกชิบ ๆ พอเขาเห็นเลือดเขาเลยยิ่งโมโห ตบดิฉันจนสลบ พอฟื้นดิฉันก็มาโรงพักนี้ละค่ะ ”

ท่านจะพูดกับสตรีคนนั้นอย่างไร

- () 1. คุณคงจะเจ็บและโกรธมาก ถ้าต้องการให้ช่วยอะไรผมก็ยินดีครับ
- () 2. คุณเจ็บและโมโหที่ถูกสามีตบ ก็เลยมาพบผมใช่ไหมครับ
- () 3. คุณอาจเข้าใจผิดไปว่ารอยสีเป็นรอยลิปสติก
- () 4. คุณถูกสามีตบจนสลบ เพราะเรื่องที่คุณเจอรอยลิปสติกบนเสื้อของสามี
- () 5. (อื่นๆ).....

15. สตรีวัย 22 ปี อาชีพรับจ้าง พูดกับท่านดังต่อไปนี้

สตรี : “ ทำไมชีวิตหนูถึงเป็นแบบนี้ สามีทำกับหนูแบบนี้ได้ยังไง ไหนล่ะว่รักหนู พี่เขาคงไม่รักหนูแล้วใช่ไหมคะ เขาถึงทำกับหนูได้ถึงขนาดนี้ แล้วหนูจะอยู่ไปทำไม ในเมื่อแฟนหนูเขาไม่รักหนูอีกแล้ว ”

ท่านจะพูดกับสตรีคนนั้นอย่างไร

- () 1. คุณคิดว่าสามีไม่รักคุณแล้ว และรู้สึกเสียใจที่เขาทำไม่ดีกับคุณ
- () 2. อย่าคิดมากไปเลยครับ เล่าให้ผมฟังสิครับว่าสามีทำอะไรให้คุณเสียใจ แล้วเรามาหาทางช่วยกันแก้ไข
- () 3. อย่าเพิ่งคิดสั้นสิครับ เล่าให้ผมฟังดีกว่าว่าสามีของคุณทำอะไรคุณบ้าง
- () 4. นี่คุณอย่าอะอะไรไปสิ ถ้าคุณยังเป็นอย่างนี้อยู่ผมว่าคุณกลับไปสงบสติอารมณ์ก่อนดีกว่าครับ
- () 5. (อื่นๆ).....

16. เด็กหญิงวัย 13 ปี มาพบท่านพร้อมบิดามารดา พูดกับท่านดังต่อไปนี้

เด็กหญิง : “ หลังจากนำเขาลวนลามหนูแล้ว นำเขาบอกว่าจะให้เงินหนูไปกินขนม ถ้าหนูไม่บอกใคร แต่ถ้าหนูเล่าให้ใครฟังเขาจะฆ่าหนูให้ตายเลย หนูกลัวก็เลยไม่ได้บอกใคร แต่แม่เขากล่าว

หนูไม่กล้าโกหกแม่ หนูเลยต้องบอก แล้วแม่เขาก็พาหนูมานี่ น้ำชาต้องรู้แน่ ๆ เลยกว่า หนูบอกแม่ หนูกลัว หนูจะอย่างไรดี "

ท่านจะพูดกับเด็กหญิงคนนี้อย่างไร

- () 1. หนูกลัวน้ำจะฆ่าหนู ถ้าหนูนำเรื่องมาบอกพ่อแม่
- () 2. หนูแน่ใจหรือว่าน้ำเขาลวนลามหนู หนูคงไม่ได้เข้าใจผิดหรอกนะ
- () 3. หนูไม่ต้องกลัวนะ มีอะไรเล่ามาให้หมด ผมจะช่วยหนูเอง
- () 4. ตอนนี้น้ำไม่ต้องกลัวว่าน้ำจะทำร้ายแล้วนะเล่าเรื่องทั้งหมดให้ผมฟังผมจะได้หาทางช่วยหนู
- () 5. (อื่นๆ).....

17. สตรีวัย 40 ปี เข้าพาท่านเพื่อมอบตัวภายหลังฆ่าสามี พูดกับท่านดังต่อไปนี้

สตรี : " ที่ฉันทำไปอย่างรุนแรงนั้น ฉันไม่เสียใจเลย ฉันทนให้เขาซ้อมมาเป็นสิบ ๆ ปีแล้ว จริง ๆ แล้วฉันก็ได้ตั้งใจจะฆ่าเขาหรอก แค่จะห้ามไม่ให้เขาตีลูกด้วย แต่เขาไม่ฟัง ฉันเลยลืมหุนี้ก็ห้วงแต่ลูกเท่านั้นละ ไม่รู้ว่าจะอยู่กันยังไงต่อไป "

ท่านจะพูดกับสตรีคนนี้อย่างไร

- () 1. ทำไมคุณใจร้อนอย่างนี้ล่ะครับ น่าจะคิดถึงลูกบ้าง
- () 2. คุณเป็นห่วงว่าจะไม่มีใครเลี้ยงดูอุปการะลูกให้ เมื่อคุณไม่อยู่
- () 3. คุณไม่ต้องเป็นห่วงเรื่องลูกนะครับ ผมจะสอบปากคำคุณให้เร็วที่สุด แล้วจะให้ได้คุณประกันตัวออกไปทันที
- () 4. คุณเข้ามอบตัว เพราะฆ่าสามีตายใช่ไหมครับ
- () 5. (อื่นๆ).....

18. สตรีวัย 32 ปี พูดกับท่านดังต่อไปนี้

สตรี : " ฉันต้องเลิกกับเขาเด็ดขาด มีอย่างไหนมาตีฉันต่อหน้าผู้หญิงคนนั้น อุตส่าห์ขอให้เลิกกัน ดี ๆ ก็ไม่ยอม กลับมาตบตีฉันอวดแม่คนนั้น ฉันไม่ยอมเด็ดขาด เอาสิเลิกเป็นเลิก แล้วฉันจะเอาเรื่องด้วย "

ท่านจะพูดกับสตรีคนนี้อย่างไร

- () 1. คุณอาจพูดมากเกินไป เลยทำให้สามีของคุณไม่พอใจ
- () 2. แล้วนี่คุณจะทำอย่างไรครับ จะแจ้งความหรือเปล่า
- () 3. คุณโกรธที่สามีมีภรรยาใหม่
- () 4. คุณโกรธและเสียศักดิ์ศรีที่สามีมีภรรยาใหม่และทำร้ายคุณแล้วคุณต้องการให้ผมจัดการอย่างไรต่อไปครับ
- () 5. (อื่นๆ).....

19. เด็กหญิงวัย 14 ปี มาพาท่านพร้อมนักสังคมสงเคราะห์ พูดกับท่านดังต่อไปนี้

นักสังคมสงเคราะห์ : " มีอะไรก็เล่าให้คุณตำรวจฟังนะ ท่านจะได้ช่วยหนูไ้ "

เด็ก :(ตัวสั้น น้ำตาลลอกเบา สายหวิวไปมา และไม่พูดอะไร)

ท่านจะพูดกับเด็กหญิงคนนี้อย่างไร

- () 1. เอาไว้มากใหม่วันหลังดีไหมครับ ถ้ายังเป็นแบบนี้ วันนี้คงทำอะไรยังไม่ได้
- () 2. หนูคงไม่ต้องการพูดอะไรตอนนี้ ไม่เป็นไรครับผมรอได้จนกว่าหนูจะพร้อม
- () 3. หนูไม่ต้องกลัวนะ ตอนนี้หนูอยู่กับตำรวจ ไม่มีใครกลัมาทำอะไรหนูหรอก ทบทวนเรื่องที่เกิดขึ้นค่อยๆเล่าให้ผมฟังนะ
- () 2. ถ้าหนูไม่เล่าแล้วผมจะช่วยหนูได้อย่างไรล่ะครับ
- () 5. (อื่นๆ).....

20. สตรีวัย 35 ปี พูดกับท่านดังต่อไปนี้

สตรี : “ ใคร ๆ ก็บอกให้อดทน ฉันเองก็รักพี่เขา แต่ฉันทนไม่ไหวแล้วจริง ๆ ใครไม่โดนอย่างฉันบ้าง ก็ไม่มีทางเข้าใจหรอก ว่าทรมานขนาดไหน เหมือนตายทั้งเป็น ”

ท่านจะพูดกับสตรีคนนั้นอย่างไร

- () 1. ถ้าคุณทนไม่ได้ คุณก็ไม่จำเป็นต้องทนนี้ครับ
- () 2. คุณรู้สึกทุกข์ทรมานที่สามีทำไม่ดีกับคุณ
- () 3. คุณรักสามีแต่ก็ไม่สามารถทนอยู่ร่วมกับเขาได้อีกถ้าเช่นนั้นคุณต้องการให้ผมช่วยอะไรครับ
- () 4. คุณช่วยเล่าให้ผมฟังหน่อยสิครับว่าคุณทนอะไรไม่ไหว
- () 5. (อื่นๆ).....

แบบสอบถามพฤติกรรมความช่วยเหลือ

คำชี้แจง

แบบสอบถามฉบับนี้ประกอบด้วยข้อความเกี่ยวกับพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการให้ความช่วยเหลือสตรี และเด็กที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งเป็นพฤติกรรมในการปฏิบัติราชการตามปกติของท่านที่มีต่อเหตุการณ์ความรุนแรงในครอบครัว เมื่อผู้ประสบปัญหาเข้าพบเพื่อขอความช่วยเหลือ ดังนั้นขอให้ท่านอ่านคำถามโดยละเอียดแล้วพิจารณาว่าข้อความแต่ละข้อเป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นกับท่านเพียงใด จากนั้นโปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ต้องการเพียงข้อละ 1 เครื่องหมาย ซึ่งท่านไม่ควรใช้เวลาในการตอบแบบสอบถามข้อใดข้อหนึ่งนานเกินไป ควรตอบให้ตรงตามความรู้สึกของท่านที่เกิดขึ้นครั้งแรกภายหลังจากอ่านข้อความจบ และขอความกรุณาให้ท่านตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อ โดยในแต่ละหมายเลขของระดับการปฏิบัติมีความหมายดังนี้

- 4 เมื่อข้อความนั้นท่านปฏิบัติเป็นประจำ
 3 เมื่อข้อความนั้นท่านปฏิบัติบ่อยครั้ง
 2 เมื่อข้อความนั้นท่านปฏิบัตินานๆ ครั้ง
 1 เมื่อข้อความนั้นท่านไม่เคยปฏิบัติเลย

ข้อ	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ			
		4	3	2	1
1	ถ้ามีสามีภรรยาเข้าพบข้าพเจ้าด้วยเรื่องทะเลาะวิวาททำร้ายร่างกายกัน ข้าพเจ้าจะปล่อยให้ไปตกลงกันเอง				
2	ข้าพเจ้าให้คำปรึกษาแก่สตรี เด็ก หรือผู้แทนของเด็กที่มาขอความช่วยเหลือเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว				
3	ข้าพเจ้าศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาความรุนแรงในครอบครัว เพื่อประโยชน์ในการให้ความช่วยเหลือสตรี และเด็กที่ประสบปัญหาดังกล่าว				
4	เมื่อมีผู้มาแจ้งว่าเด็กถูกบิดามารดาละเมิดอย่างรุนแรงข้าพเจ้าจะรับฟังแต่จะไม่เข้าไปก้าวก่ายเพราะเห็นว่าเป็นสิทธิของบิดามารดาที่จะลงโทษเด็กได้				
5	ถ้าสตรีหรือเด็กที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัวไม่มีที่พักอาศัย ข้าพเจ้าจะดำเนินการติดต่อประสานงานและส่งตัวสตรีหรือเด็กไปยังหน่วยงานหรือองค์กร ที่ให้ความช่วยเหลือสตรีและเด็กโดยตรง				
6	ข้าพเจ้าไม่ให้ความรู้ในเรื่องกฎหมายแก่สตรีที่ถูกสามีทุบตีทำร้ายร่างกาย เพราะสตรีทุกคนสามารถรับทราบข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงในครอบครัวได้จากสื่อต่าง ๆ ที่มีอยู่แล้ว				
7	ถ้าข้าพเจ้าพบว่าภรรยาถูกสามีทุบตีทำร้ายเพราะมีความประพฤติไม่เหมาะสม ข้าพเจ้ามักให้ความช่วยเหลือแก่ภรณยานั้นอย่างไม่เต็มที				

ข้อ	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ			
		4	3	2	1
8	ถ้ามีผู้มาแจ้งว่ามีเด็กประสบปัญหาความรุนแรงใน ครอบครัวข้าพเจ้า จะไปรับตัวเด็กมาอยู่ในที่ปลอดภัยก่อนแล้วจึงดำเนินการอย่างอื่นต่อไป				
9	ข้าพเจ้าแนะนำให้ผู้ได้บังคับบัญชาปฏิบัติต่อสตรีและเด็กที่ประสบ ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวด้วยความสุภาพและระมัดระวัง				
10	ข้าพเจ้าตักเตือนให้สามีเลิกทรมานทำร้ายร่างกายภรรยาและแนะนำให้ใช้ เหตุผลในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งภายในครอบครัว				
11	ถ้าผู้ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว และผู้กระทำความรุนแรง ยังไม่สามารถตกลงกันได้ ข้าพเจ้าจะไม่เข้าไปเกี่ยวข้อง เพราะข้าพเจ้า เห็นว่าเป็นเรื่องที่สมาชิกภายในครอบครัวควรจัดการกันเอง				
12	ถ้าข้าพเจ้าต้องสอบปากคำสตรีหรือเด็กที่ประสบปัญหาความรุนแรงใน ครอบครัว ข้าพเจ้าจะใช้วิธีการสอบสวนทุกวิธี เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริง				
13	ข้าพเจ้าพูดปลอบใจและให้กำลังใจแก่สตรี หรือเด็กที่ประสบปัญหา ความรุนแรงในครอบครัวเพื่อให้สตรีและเด็กรู้สึกผ่อนคลายจากความวิตกกังวล และความหวาดกลัว				
14	หากสตรีหรือเด็กที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัวยังไม่พร้อม ที่จะให้ปากคำ ข้าพเจ้าก็จะรอจนกว่าสตรีหรือเด็กจะพร้อม โดยไม่มี การเร่งรัด				
15	ข้าพเจ้ามักถามสตรีที่ถูกสามีทุบตีทำร้ายว่า “คุณทำอะไรให้สามีไม่พอใจหรือเปล่าครับ”				
16	ข้าพเจ้าปฏิบัติต่อสตรี และ เด็กที่ประสบปัญหาความรุนแรงใน ครอบครัวตามปกติ ไม่แตกต่างไปจากกรณีอื่น ๆ				
17	เมื่อสตรีหรือเด็กมาขอความช่วยเหลือจากข้าพเจ้า เนื่องจากถูกบุคคล ในครอบครัวทุบตีทำร้ายร่างกาย ข้าพเจ้าจะประเมินลักษณะ ความบาดเจ็บที่สตรีและเด็กได้รับ เพื่อพิจารณาให้ความช่วยเหลือด้าน การรักษาพยาบาลเบื้องต้น				
18	ถ้าประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัวและผู้กระทำความรุนแรง ไม่สามารถตกลงกันได้ ข้าพเจ้าจะดำเนินการไกล่เกลี่ยให้แก่คู่กรณี ทั้งสองฝ่าย				
19	ข้าพเจ้าไม่ชี้แจงสิทธิต่าง ๆ แก่ภรรยาที่ถูกสามีทุบตีทำร้าย เนื่องจาก ภรรยาทราบถึงสิทธิของตนเองอยู่แล้ว				

ข้อ	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ			
		4	3	2	1
20	เมื่อมีผู้แจ้งว่าสามีทุบตีทำร้ายร่างกายภรรยา ข้าพเจ้าจะรับฟังแต่ไม่เข้าไปก้าวก่ายเพราะเห็นว่าสามียังไม่ได้ทำรุนแรงจนเกินไป และสามีควรมีสติธิในการอบรมสั่งสอนภรรยาได้				

ตาราง 6 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถามสัมพันธภาพในครอบครัว

ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก (t)	ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก (t)
1	6.321	16	7.771
2	7.358	17	6.869
3	6.788	18	4.493
4	5.704	19	4.964
5	5.489	20	4.498
6	6.230	21	6.026
7	6.886	22	6.959
8	8.188	23	6.773
9	7.141	24	5.782
10	5.369	25	5.278
11	9.699	26	6.209
12	5.545	27	4.143
13	8.499	28	6.054
14	5.423	29	5.261
15	3.786	30	6.788

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามสัมพันธภาพในครอบครัว = 0.894

ตาราง 7 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถามความเห็นอกเห็นใจ

ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก (t)	ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก (t)
1	3.246	11	3.341
2	1.899	12	3.128
3	2.973	13	1.972
4	3.437	14	4.219
5	2.995	15	2.311
6	1.798	16	4.143
7	2.441	17	2.559
8	2.642	18	2.486
9	1.852	19	2.854
10	3.592	20	2.716

ค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมินความเห็นอกเห็นใจ = 0.596

ตาราง 8 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถามพฤติกรรมการช่วยเหลือ

ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก (t)	ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก (t)
1	3.192	11	4.226
2	1.965	12	1.879
3	2.386	13	2.893
4	2.117	14	2.591
5	3.112	15	2.292
6	1.809	16	2.774
7	1.776	17	3.473
8	4.326	18	2.651
9	2.473	19	3.411
10	3.215	20	2.427

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามพฤติกรรมการช่วยเหลือ = 0.611

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาวศศิธร อมรินทร์แสงเพ็ญ
วัน เดือน ปีเกิด	10 สิงหาคม พ.ศ. 2516
สถานที่เกิด	เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	230 หมู่ 2 ตำบลบ้านเกาะ ถนนมิตรภาพ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2535	มัธยมศึกษาปีที่ 6 (วิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์) โรงเรียนสุนรรีวิทยา
พ.ศ. 2540	พย.บ. มหาวิทยาลัยมหิดล
พ.ศ. 2545	กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ